

MENSIS MARTIUS

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ.

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΤΟΥ ΤΗΣ ΣΙΓΡΙΑΝΗΣ

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

S. P. N. THEOPHANIS

MAGNI AGRI IN SIGRIANA PROPE CYZICUM HEGUMENI ET CONFESSORIS

VITA ET CONVERSATIO

(Circa annum 820, Martii die 12. — Acta SS. Bolland. ad hanc diem Græce et Latine. Ejusdem Theophanis Vitam alteram habes præfixam ejus *Chronographiæ* quam complectitur tomus noster centesimus octavus.)

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Α'. Ὡσπερ λειμῶν εὐανθῆς, ποικίλοις ἄνθεσι ποι-
καζόμενος, ὠραίξει ταῖς ὁδοῖς τῶν καταλλήλων
στιβάδων τοὺς ἱστορεῖν βουλομένους, καὶ τόπον ἐκ
τόπου ἀμείθοντας παλινοδρομεῖν ἀναγκάζει, καὶ τὴν
ἀναχώρησιν ἐκόντι παραβλέπειν τὸν αὐτὸν δὴ τρό-
πον καὶ ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Τῇ γὰρ πολυειδεῖ
πεῖρα τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων κομῶσα, πρὸς θεῖαν τοὺς
ἀκροατὰς ἐποτρύνει δοξολογίαν, καὶ ἑορτὴν ἐξ
ἑορτῆς ἐνηχοῦμενοι χαρμονικῶς τῇ καθ' ἡμέραν ἐν
ἀλλακτῇ ἐποιουρίᾳ ἐπέιγονται, γέρας αἴσιον κελα-
δῆσαι. Ἐν τούτῳ γὰρ καὶ εὐσεβεῖς προστιθέναί ἑαυ-
τοῖς ἀρετὴν ἐπισπεύδουσιν, καὶ οἱ λίαν ἀσύνητοι
ῥᾶστα τῆς ἑαυτῶν πολιτείας κατεγνωκότες εὐσεβεῖν
τὴν γνώμην βιάζονται. Οὐκ οὖν, ἀγαπητοί, ὅσῳ
ἀνδρὶ ἐγκωμιάσαι μοι σπεύδοντι, προθύμως τὰς
ἀκοὰς ὑποστρώσατε, καὶ νουνεχῇ τὴν ἀκρόασιν πα-
ρακατέσχετε σήμερον. Τίς δὲ οὗτος; Ὁ ἐν ἀσκηταῖς
περιβόητος Θεοφάνης, ὁ μέγας τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέρ-
μαχος, ὁ τῶν ἀληθινῶν δογμάτων πρᾶσπιστής, ὁ
προθύμως ἑαυτὸν τοῖς τυραννεῖν ἐθέλουσι παραδοῦς,
ὁ τὴν δυσσέβειαν τοῦ κρατοῦντος ἐλέγξας δογμα-
τικαῖς ἐκφαντορίαις, ὁ βίῳ καὶ πράξει καὶ λόγῳ
νηπιόθεν κεκοσμημένος, ὁ τὰ δοκοῦντα τερπνὰ
παραβλεψάμενος εἰς ἅπαν, ὁ ἐν γάμῳ σωφροσύνην
ἀσκήσας, ὁ σκορπίσας πεινομένοις τὸν πρόσκαιρον
πλοῦτον καὶ δικαιοσύνην, ἑαυτῷ θησαυρίσας αἰώνιον,
ὡσπερ φησὶν ὁ ἐν προφήταις Ψαλμωδός.

pauperibus, justitiam, ut ait inter prophetas Psalmista ¹, manentem in sæculum sæculi sibi thesau-
rizavit.

¹ Psal. cx, 10.

Λ

PROLOGUS.

I. Quemadmodum vernans pratum, variis distin-
ctum floribus, dispositarum apte inter se areolarum
fragrantia inspicere volentes oblectat, locumque
commutantes e loco, eodem unde abierant cogit
recurrere, aut saltem oculos sponte obliquatos
reflectere, eundem plane in modum Christi Eccle-
sia, eorum, qui a sæculo sunt sanctorum multiformis
exempli compta ornatu, ad divinæ laudis con-
fessionem audientes impellit, itaque quibus unum
ex alio festum indicitur, exultabundi incitantur
suum cuique dierum mutatis appellationum vicibus
honorem deferendum publicare. Ad hoc enim et
ii, qui cæteris magis sunt religiosi, concurrunt, sat-
agentes suam adaugere virtutem et desideras alias
atque insensati conversationis suæ damnantes igna-
viam, animum coguntur inducere ad pietatem. Vo-
lenti igitur, dilectissimi, sanctum prædicare virum,
attentas præbete aures, atque hodiernæ diei de eo
narrationem prompte sapienterque suscipite. Hic
autem quis? ille, ille inter ascetas celebratus
Theophanes, magnus orthodoxæ defensor religionis,
veræ propugnator doctrinæ; qui sævire volentibus
alacriter se tradidit, et regnantis impietatem fa-
cunda redarguit eruditione; qui a prima pueritia
in vita, opere, ac sermone excultus, ea quæ vulgo
videntur suavia, omnino desepxit, continentiam
coluit in conjugio, et temporales divitias dispartiens

II. Cum igitur memoria justī sit recolenda cum laudibus², ne meæ quæso imputetis præcipitantiæ laudibus efferentis eum, cujus necdum vitam enarravi. Et vero congruum fuerat eam præmittere : sed quoniam sapientibus sanctisque viris (1) nonnullis adnitentibus distincte expositam habemus hujus beati ab ipsis usque natalibus conversionem, propensionemque ad Dei cultum : ipsam quoque ejus in monastica vita exercitationem conversationemque purissimam, necnon deficientiam imperfectionum, et rectæ fidei ostentationem atque in molestiis perferendis constantiam, quibus vita ejus magis quam auro, margaritis, lapidibus pretiosis ornatur, equidem ut iis adderem aliquid, minime adduci potui : sed quæ dispersa fuerant, ex illis ipsis narrationibus in unam, ut lapidarii solent, compagem colligenda putavi : sciens quod qui impossibilia facienda suscipit, omnem agendi rationem indecore pervertat. Compendiosa igitur narratione usus rudem duntaxat quaedam recte factorum ejus complexionem concinnavi.

CAPUT I.

Natales, conjugium, vita in sæculo.

III. Beatus iste, Patres Fratresque charissimi, ab Christianæ religionis signaculo nomen adeptus, nobilitum et dignitatibus conspicuorum parentum filius fuit, quique Constantini Copronymi tempore vitam ex rectæ fidei regulis, occulte tamen, instituebant. Et vero ex tali suæ nativitatis principio debebat refulgere hæc stella, quæ a Deo in carne manifestati mysterii congruum habitura nomen erat : neque enim purissima hæc margarita hodie proponeretur nobis, si in illa perversarum opinionum caligine genitores ejus propalam pietatem fuissent aversati. Cum autem iis unigenitus esset, a puero divinas edoctus Litteras atque ad totius Scripturæ initiatus cognitionem, ne profana quidem sapientia deficiebatur : sed quidquid in ea esset pulcherrimum colligens, id intra mentis suæ thesaurum abdidit : quod vero fatuosum erat, longe illud valere jubens, prout conveniebat, despexit. Eo admodum juvene adhuc et necdum pubertatis annos ingresso, parentes ejus hinc ad Dominum emigrarunt, et solus ipse inter copiosas remansit divitias ; superua forsitan id ita disponente Providentia, ne eorum amor obex ei fieret recta ad Deum via perrecturo.

IV. Postquam vero sacrilegus Constantinus (2) D turpem turpiter efflavit animum, imperium Leo suscepit, materno cognomine Chazares (3) appellatus ; quo regnante patricius quidam ipsi cognos-

Prov. x, 7

(1) Inter alios S Methodius patriarcha.

(2) Anno 773 contra Bulgaros egressus, correptus est anthracum morbo, in crura sibi divinitus inmisso et feбри subinde vehementissima, et ardore medicis ob incendii vim ignoto afflictus, subdolorum humeris grabbato delatus Arcadiopolim, inde Selymbriam profectus 14 Septembris, nave conscensa ad castellum Strongylum devectus, infelicem

A B'. Ἐπεὶ τοίνυν ἡ μνήμη τοῦ δικαίου μετ' ἐγκωμίων, μὴ μου μέμψηθε τῆς προπετείας, ὡς προ τοῦ βίου ἐγκωμιάζοντι. Τότε γὰρ ἀρμόδιον πέφυκεν· ἀλλ' ἐπειδὴ τισι σοφοῖς καὶ μακαρίοις ἀνδράσι πονήσασι, καὶ τὴν τοῦ Μακαρίου ἐξ αὐτῆς γεννήσεως ἀναστροφὴν τε καὶ διαγωγὴν, καὶ τὴν πρὸς θεῖον ζῆλον κίνησιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τῷ μονήρει βίῳ ἀσκησιν, καὶ τὴν καθαρὰν πολιτείαν, καὶ τὴν ἄκραν ταπεινώσιν, καὶ τὴν ἡτῆς ὀρθοδοξίας τράνωσιν, καὶ τὴν πρὸς τὰ δευνὰ καρτερίαν, ἀριδῆλως διηγησαμένοις, ἐπὶ χρυσῷ καὶ μαργαρίταις καὶ τιμίαις λίθοις· προσθεῖναι τούτοις οὐχ ἡγησάμην, ἀλλὰ σποράδην ἐκ τῶν αὐτῶν διηγημάτων συλλέξας, ὡσπερ τις λιθολόγος, εἰς μίαν κατασκευὴν ἀθροῖσαι προσθυμήσῃν. Ὁ γὰρ ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν, τοῦναντίον ἀσχημονὴν ἀνθέλκει τὸν τρόπον. Συντόμῳ γοῦν τῇ διηγήσει χρησάμενος, ἀμυδρὰν τινα τῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων ὑπόληψιν καταυλήσω.

Γ'. Ὁ μακάριος οὗτος, Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, ὁ τῆς Χριστιανικῆς σφραγίδος ἐπώνυμος, ευγενῶν γονέων καὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι περιβλέπτων γέγονε τέκνον, ἐν ἡμέραις Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου, τῇ ὑποκρυφίῳ δόξῃ ὀρθοδόξως πολιτευσαμένου. Ἔδει γάρ, ἔδει ἐξ αὐτῶν τῶν τῆς Θεοφανείας ἐπώνυμον γεννητικῶς ἀποστῆλαι φωστῆρα· οὐ γὰρ ἂν ἤρῃν ὁ καθαρὸς οὗτος μαργαρίτης προὔτεθειτο, εἰ ἐν ἡμέραις σκότους διαφανῶς οἱ τούτου γεννήτορες τὴν εὐσέθειαν ἀπέστρεψαν. Μονογενὴς ταιγαροῦν αὐτοῖς ὑπάρχων ὁ μακάριος, ἐκπαιδεύεται νηπιόθεν τὰ ἱερὰ Γράμματα, Γραφῆν τε πᾶσαν εἰς ἄκρον μυηθεὶς, οὐδὲ τῆς ἔξω σοφίας ἠμοίρησε. Ταύτης γοῦν τὸ κάλλιστον ἐπιλεξάμενος ἐν νῶν τεθησαύριζεν, ἔσον δὲ τὸ μυθῶδες μακρὰν χαίρειν εἰπόν παρελογίζατο πρεπόντως. Νέου δὲ κομιδῆ τοῦ Μακαρίου ὑπάρχοντος, καὶ οὕτω τῆς ἡθικῆς ἡλικίας ἐπιλελημμένου, οἱ αὐτοῦ γονεῖς πρὸς Κύριον ἐξεδήμησαν, καὶ μένει λοιπὸν μόνος ἐν ὑπερβάλλοντι πλούτῳ ὁ ἅγιος· τάχα τῆς Προνοίας οὕτως οἰκονομησάσης, ἵνα μὴ ὁ τῶν γονέων πόθος, πρόσκομμα τῆς πρὸς Θεὸν αὐτοῦ τρίβου γενήσῃται.

Δ'. Κωνσταντίνου δὲ τοῦ δυσσεβοῦς αἰσχροῦς τελευτήσαντος, διαδέχεται τὴν βασιλείαν Λέων, ὁ ἐκ μητρικῆς ἐπωνυμίας Χαζάρης ἐπικληθεὶς. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἦν τις πατρικίος

in navigio mortem obiit, vociferans ac dicens : Etiam vivens igni nunquam extinguendo addictus sum. » Hæc Theophanes.

(3) Non proprio, sed gentis nomine Leonis matrem Chazaram vocatam existimo : fuit enim, ut Theophanes ait, « Chagani Chazarie principis filia, » Christiano dein nomine dicta Irene.

ὁμωνυμος αὐτῷ, πάνυ βάρβαρος καὶ θηριώδης τὸν τρόπον, καὶ τοῦ τῆς αἰρέσεως σμίνους σύμφρων τε καὶ ἀντιλήπτωρ· ὃς διὰ τὴν τοιαύτην δυσσέβειαν ὁμοτράπεζος τῷ βασιλεῖ καθεκάστην ὑπῆρχε καὶ φίλος περιδέξιος. Καὶ δὴ μαθὼν τὰ περὶ τῆς οὐσίας τοῦ μακαρίου, κελύσει βασιλικῇ συνεργίῳ χρησάμενος, ζευγνύει τῷ Θεοφάνει τὴν αὐτοῦ θυγατέρα· ὅπερ βίβλ. καὶ μόλις τάχα γὰρ διὰ τὸν τοῦ κρατοῦντος φόβον εἴξαντος τοῦ Θεοφάνους, ἐξήρτυτο τὰ ἐπιτηδεῖα τῷ γαμικῷ θαλάμῳ. Τῶν οὖν αἰσίων τελεσθέντων, ἑσπέρας καταλαβούσης, μόνους ἐν οἰκίσκῳ τερπνῶ τὸν τε εὐσεβῆ νεανίαν καὶ τὴν εὐκλεᾶ κόρην εἰσάγουσιν, ὡς ἂν αὐτοῖς ἐπιτηδείως ἔχοι πρὸς ἡδονῆς τρόπον. Σιγῆς δὲ γενομένης, καὶ πάντων ἀφυπνωσάντων, νυκτὸς τε βαθείας διαχυθείσης, στραφεὶς ὁ μακάριος, φησὶ τῷ κορασίῳ τάδε·

dum omnes sopor altus et nox profunda late diffusa puellam conversus adolescens, eam est in hunc

Ε'. Ὁ μὲν παρὼν βίος, ὧ γύναι, βραχύς, ὡς πᾶσιν εὐδὴλον, καὶ ἀδηλία τοῦ μέλλοντος πλέον κεκρατημένος, καὶ κρίσις ἀδέκαστος τοὺς ἐν τῷδε τῷ βίῳ διαδέξεται εὐθηνούοντας. Τοιγαροῦν καὶ ὁ γάμος οὐκ ἀπόδλητος παρὰ Θεῷ· ἀλλ' αἱ φροντίδες τοῦ βίου, ἀλλοιοῦσαι τὸν ἐνθεον λογισμὸν, οὐκ ἐῷσι καθαρῶς ἀντοφθαλμεῖν πρὸς τὰ μέλλοντα. Ἴσμεν δὲ καὶ τὸν ἐν Ἐυαγγελίοις Λάζαρον, διὰ στενοχωρίας τῆς ἐνθένδε τοῦ Ἀβραάμ τοὺς κόλπους κληρωσάμενον, καὶ τὸν ἐν γεέννῃ φλογιζόμενον πλούσιον, μηδὲ τῆς πρὸς αὐτὸν τοῦ Λαζάρου ἀφίξεως ἀξιούμενον, καὶ σταγόνας ὕδατος ἐστερημένον, καὶ τὸ, « Ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, » ἐγκαλούμενον. Καὶ ὁ Μακαρισμὸς ὑπόσχεσιν ἀγαθῶν οὐ τοῖς ἐν πλούτῳ κομῶσιν ὑπισχνεῖται, ἀλλὰ τοῖς κλαύ-

σασσι νῦν ὅτι ἐκαὶ γελάσουσιν, τοῖς πτωχοῖς τῷ πνεύματι, τοῖς δεδιωγμένοις διὰ δικαιοσύνην, τοῖς ὀνειδιζομένοις διὰ Χριστόν· καὶ ἅπαξ ἀπλῶς, στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, πλατεῖα δὲ καὶ εὐρύχωρος ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν. Οὐκ ἔστιν οὖν ἄνευ θλίψεως ὑπεξελθεῖν ἡμᾶς· εἰ μὲν γὰρ ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἁρμονικῶς ζιτέσομεν, θλίψις ἐν τῷ μέλλοντι διαδέξεται ἡμᾶς. Ἀλλ' εἰ βούλει, γύναι, μικρὸν τῇ φύσει κοινωνήσαντες διὰ τὴν τοῦ σοῦ πατρὸς αὐθάδειαν, ἀπάρωμεν ἑαυτοὺς τῆς βορβορώδους ταύτης καὶ συρφετῆς διαγωγῆς, καὶ τὸν μονήρη βίον κατασπασώμεθα, ὅπως αἰωνίου εὐμοιρήσωμεν ἀπολαύσεως.

Ζ'. Τί οὖν τὸ εὐσεβὲς γύναιον; οὐκ ἀνένευσε πρὸς ταῦτα; οὐκ εἶπε τὰ μὴ καθήκοντα· Τί τὸ κάλλος τῆς ἐμῆς νεότητος ἡμαύρωσας; τί μου τὴν τύχην ἀπέκλεισας; τί τὴν ἐμὴν χαρὰν εἰς θρήνον μετήλλαξας; Εἰ οὕτως ἤρετίσω τὰ κατὰ σαυτὸν, οὐκ εἶ μόνος ἐν εὐγενέσι νεώτερος· ἔδει γοῦν σε, πρὸ τοῦ γάμου ἀπαγορευσαί, καὶ μὴ μαρᾶναί μου τὸ ἐπανθῶν κάλλος. Οὐδὲν τοιοῦτον· ἀλλὰ τί; Ὡς περ τις ἀγαθὴ γῆ τὸν σπόρον δεξαμένη πολύχουν βλαστάνει τὸν

minis fuit, barbarus omnino atque effers moribus, hæreticique agminis infidelitate socius, auctoritate defensor : quæ eum impietas ita imperatori conciliavit, ut et convivam quotidianum ad mensam, et amicum in omnibus conjunctissimum haberet. Hic, ubi quanta esset beati juvenis opulentia didicit, filiam suam Theophani junxit, imperatoriæ jussionis terrore usus ad eas nuptias conciliandas, quibus pro utriusque dignitate instructus est thalamus genialis, Theophane ægre quidem atque reluctantanter, ex metu tamen potentioris, ea ut fierent permittente. Ergo nuptiarum solemnibus rite auspiciatoque celebratis, cum vesper incubuisset, pientissimum juvenem atque illustrissimam virginem solos inducunt in conclave, ad delicias volupta-

B temque eo quo decebat, apparatu instructum. Ubi tenet, per illa consiliis suis opportuna silentia ad modum allocutus :

V. Præsens quidem vita, conjux charissima, brevis est, ut notum omnibus, et magna plerumque futuri incertitudine tenetur; judicium autem severum manet eos qui in hac vita bonis et voluptatibus affluunt. Ideo, quamvis conjugii usus minime rejiciatur a Deo, ipsæ tamen, quæ eum comitantur sæculi curæ, plenam divino spiritu mentem evacuant alienantque, nec sinunt puris oculis intueri futura. Novimus Lazarum in Evangeliiis per eas, quas hic toleravit miseras, in Abrahæ sinu fuisse delatum; et in gehenna ardentem divitem ne hoc quidem obtinere potuisse, ut ad se dimitteretur Lazarus : cui, cum etiam aquæ gutta negaretur, illud funestum insonuit : « Recepisti bona in vita tua * ». Neque vero ex evangelicis beatitudinibus ulla continet honorum promissionem divitiibus factam; sed flentibus nunc, quia istis ridebunt, aut pæuperibus spiritu, aut persecutionem sustinentibus propter justitiam, vel contumelia propter Christum affectis. Atque ut uno semel verbo absolvam : « Augusta porta et arcta est via, quæ ducit ad vitam : lata vero et spatiosa, quæ ducit ad perditionem », adeo ut impossibile omnino sit nobis tribulationem evadere. Si namque in hac vita jucunde vixerimus, in futura nos tribulatio excipiet. Quapropter, si placet, charissima, corporibus ad modicum tempus conjuncti propter patris tui insolentem ferociam, subducemus nos ipsos salebrosæ

D VI. Quid ad hæc pia mulier? num renuit? num aliquid præter decorem locuta : Cur speciem juventutis meæ obscuras, dixit; meque sperata felicitate excludens, gaudium meum in lamenta convertis? Si tu hæc, quæ dicta est, ratione salutis tui consulere decreveras, non tu solus inter nobiles adolescens es : oportebat ergo, antequam conjugium iniretur, renuntiare sponsioni, nec meam recens efflorescentem pulchritudinem, velut marcidam

* Luc. xvi, 25. * Matth. vii, 14.

reddere. Nihil horum illa : sed, quemadmodum bona terra suscipiens semen, multum fructum profert, ita venerabilis femina, egregia sponsi adhortatione roborata, alacriter annuit, atque respondens : Haud equidem divinarum, inquit, ignara sum promissionum, suavissime sponse; etenim manifeste in Evangeliiis clamat Salvator noster : « Qui non relinquit patrem et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores et domos et agros, et tollit crucem suam et sequitur me, non est me dignus ⁴. Jam igitur puros, si placet, atque incoquinatos nos sistamus cœlesti Sponso, etiam externum hominem nostrum immaculatum conservantes. Quid nobis proveniet emolumentum, si opus est ut nos, quamvis ad breve tempus mutuo, sicut inquis, fruamur amplexu? Quis enim futurum spondebit, quod in illo exiguo tempore sobolem facturi non simus, quæ nata nobis impedimento sit? et quidem si mascula fuerit, pars illi facultatum et affectus resecanda erit : si autem muliebris, en geminum malum; oportebit namque et idoneam matrimonio expectare ætatem, et reliquam ei sollicitudinem impendere. Atqui vitæ finis, ut ipsemet numerabiles laquei. Quod si castitatem clam colentes paulo ante dicebas, incertus est, et vitæ hujus in-

VII. Obstupuit ad tam generosam puellæ mentem beatissimus juvenis, gratioseque respondens : Quod utile fuerit, inquit, manifestabit nobis Deus. Ergo totam egere in precibus noctem, Deum invocantes, ut sibi eam in rem consulere atque prospicere dignaretur. Circa auroram vero contigit, ut obdormiscerent ambo et unum idemque eo tempore somnium viderent. Viderunt autem quemdam eximio fulgentem decore, qui placida ad eos voce utens : Dominus, inquit, propositum animi vestri suscipiens, misit me, ut signarem vos ad hoc, ut intactos vos integrosque sibi offerretis. Et continuo per totum corpus eos consignans ex oculis evanuit intuentium : qui cum evigilassent, et quæ viderant sibi invicem absque ulla diversitate narrassent; data Deo gloria, qui tam facile invenitur quærentibus se, de cætero specie quidem ut conjuges, reapse ut germani inter sese vixere. O rem miram! Novit Dominus qui sunt ejus ⁵, et quoniam solum Deum exquisierunt, continuo auxiliator atque adjutor pro desiderio ipsis inventus est. Quid hoc inferius eo miraculo, quod circa tres pueros in fornace gestum admiramur ⁶? Istic angelus urentem flammam ignis in ventum roris flantem commutans, illæsos servavit illos : hic similiter angelus concitum igneumque voluptatis ardorem in rorem continentis transformans, sponsos custodivit innoxios, atque ignem cum feno docuit citra damnum conjungere.

VIII. Nunc quoniam conversationem sancti a nativitate ad matrimonium usque abunde declaravimus, agite, Christo dilecti, et ex certaminibus ejus specimen demum aliquod auditui vestro ad

καρπὸν, οὕτω καὶ τὸ σπυρὸν γύναιον τῇ καλῇ παραινέσει τοῦ μάκαρος στομιθεῖσα, ἀσμένως κατένευσε καὶ φησιν· Οὐκ ἀμύητός εἰμι, γλυκύτατε ἀνερ, τῶν θεῶν παραγγελμάτων· καὶ γὰρ ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἀριδύλως βοᾷ· « Εἴ τις οὐ καταλείψει πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ γυναῖκα, καὶ τέκνα, καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφάς, καὶ οἰκίας, καὶ ἀγροὺς, καὶ ἔρη τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. » Οὐκοῦν, εἰ βούλει, καθαρὸς καὶ ἀσπίλους ἑαυτοὺς παραστήσωμεν τῷ οὐρανίῳ νυμφίῳ Χριστῷ, ἀμώμητον καὶ ἀκηλίδωτον τὸν ἑξω ἡμῶν ἀνθρώπων διατηρήσαντες. Τί γὰρ ὄφελος, εἰ πρὸς μικρὸν, ὡς ἔφη, συνέλθωμεν; Τίς δὲ καὶ ὁ ἐγγυητὴς ὅτι οὐ τεκνώτομεν ἐν τῷ μικρῷ τούτῳ, καὶ ἵνα μὴ γένηται ἡμῖν εἰς πρόσκομμα τὸ τεχθέν; Β Καὶ εἰ μὲν ἄρσεν εἶη, μερικὴ τις ἐκκοπή· εἰ δὲ θῆλυ, διπλοῦν τὸ κακόν· χρεία γὰρ ἀναμείναι καὶ χρόνους γάμου καὶ λοιπῆς προνοίας. Καὶ τὸ τῆς ζωῆς τέλος, ὡς ἔφη, ἐπ' ἀδήλῳ, καὶ αἱ τοῦ βίου παγίδες ἀναρίθμητοι. Λανθανόντως οὖν ἐν ἀγνεῖα βιωσάντων ἡμῶν, εὐ οἶδα καὶ τὴν ἡμῶν ἔφεσιν τὸν Θεὸν οἰκονομήσαι.

paulo ante dicebas, incertus est, et vitæ hujus in-

Z'. Ἐκπλαγεὶς δὲ ὁ μακάριος ἐπὶ τῇ τῆς κόρης δεξιωτάτῃ γνώμῃ, χαριέντως πρὸς αὐτὴν εἶπε· Κύριος ἡμῖν δηλώσει τὸ συμφέρον. Δι' ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς προσευξάμενοι, καὶ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ συμφέροντι C προνοητὴν καὶ κηδεμόνα ἐπικαλεσάμενοι, περὶ αὐγὰς τῆς ἡμέρας συνέδη ἀφυπνῶσαι ἀμφοτέρους, καὶ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἄναρ θεωρῆσαι· ὁρῶσι γὰρ τινα ὠραίως ἐξαστράπτοντα, πρὸς αὐτοὺς πρᾶξι τῇ φωνῇ λέγοντα· Κύριος ὁ Θεὸς τὴν ὑμῶν προαίρεσιν ἀποδεξάμενος, ἀπέστειλέ με σφραγίσαι ὑμᾶς τοῦ ἀχειραίου καὶ ἀμωμήτους αὐτῷ παραστήναι. Καὶ κατασφραγίσας αὐτοὺς δι' ὅλου τοῦ σώματος, ἄφαντος ἐγένετο. Ἀφυπνισάντων δὲ αὐτῶν, καὶ τὰ τῆς ὀπτασίας ἀπαρράλλακτως ἀλλήλοις διηγησαμένων, καὶ τὸν Θεὸν δοξασάντων τὴν εὐρισκόμενον ῥαδίως τοῖς ζητοῦσιν αὐτὸν, τὸ λοιπὸν διηγόν, σχήματι μὲν ὦ, σύζυγοι, πράγματι δὲ ὡς ἀδελφοί. Ὡ τοῦ θαύματος! Ἔγνω Κύριος τοὺς αὐτοῦ· εἰ μόνον ἐξεζήτησαν τὸν Θεὸν, εὐθύς ἐπίκουρος αὐτοῖς καὶ βοηθὸς πρὸς τὴν ἔφεσιν εὐρέθη. Τί τοῦτο τοῦ κατὰ τοὺς τρεῖς παιδᾶς θαύματος ἀτιμότερον; Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἄγγελος τὴν συμφλέγουσιν αὔραν τοῦ πυρὸς εἰς πνεῦμα δρόσου διασπρίζον μεταβαλὼν, ἀβλαβεῖς τοὺς παιδᾶς διέσωσε· κἀνταῦθα πάλιν ἄγγελος τὴν δξύρροπον καὶ φλογώδη τῆς ἡδονῆς ἀκμήν εἰς σωφροσύνης δρόσον μεταρρύθμισας, ἀσινεῖς τοὺς νέους διετήρησε, καὶ πυρὶ χόρτον ἀβλαβῶς συνδυάζειν ἐπετήδευσε.

H'. Ἐπεὶ τοίνυν τὴν ἐκ γεννήσεως τοῦ μακαρίου μέχρι συζυγίας ἀναστροφὴν ἀποχρώντως ἐδηλώσαμεν, φέρε δὴ λοιπὸν καὶ τῶν αὐτοῦ ἀγωνισμάτων μερικὴν τινα κατηγήσωμεν ἔμφασιν ταῖς ὑμετέρας

⁴ Luc. xiv, 26. ⁵ Num. xvi, 5. ⁶ Dan. iii, 50.

ακοαῖς, φιλόχριστοι. Τούτων οὕτω θεῖα νεύσει οικονομηθέντων, κατὰ μικρὸν τοῖς πενομένοις τὸν πλοῦτον σκορπίζοντες ἐν ὑποκεκρυμμένῃ ὑπολήψει, μᾶλλον δὲ δι' αὐτῶν ἑαυτοῖς θησαυρίζοντες, λαθεῖν εἰς τέλος τὸν τῆς κόρης οὐκ ἴσχυσαν πατέρα, δεινὸν τε ὄντα, καὶ ἀπηνῆ, καὶ ἀπάνθρωπον, καὶ λίαν ἀνελεήμονα. Γνοὺς γὰρ τὴν καλλίστην τῶν νέων ἐμπορίαν ὁ ταλαίπωρος, καὶ ἀποτυχίαν μᾶλλον τὸ γνωσθὲν ἢ εὐσέθειαν ἠγησάμενος, εἰσελθὼν ἐν τοῖς βασιλείοις προσανατίθεται τῷ βασιλεῖ τοιαῦτα φήσας· Δυστυχῶ, βασιλεῦ, ἐπὶ τῷ ἀπράγμονι γαμβρῶ μου· σκορπίσας γὰρ κακινγκάκως τὸν ἴδιον πλοῦτον, οὐδὲ τῶν τῆς ἐμῆς θυγατρὸς ἐφείσατο πραγμάτων· ἤδη γὰρ καὶ αὐτῶν τὸ πλεῖστον μέρος ἠφάνισε, καὶ οὐδὲ τέκνου ἢ ἐλεεινῆ μου θυγάτηρ ἀξιοῦται γονῆς· οἶμαι δὲ διὰ τὸ κατὰ πάντα ταλαίπωρον καὶ ἀπράγμονα εἶναι, ὅν κακῶς ἐγνώρισεν. Ἄλλ' εἰ κελεύει, φησὶ, τὸ κράτος σου, μικρὸν ἀνανεῦσαι ἐκ τῆς τοιαύτης βραθυμίας τὸ ἐμὸν γῆρας, τοῦτον ἐκδημοσίοις ἀπασχολεῖσθαι πράγμασι πόρρω που κελεύσεις σταλῆναι, μήπω εἰς τέλος τοῖς λίαν ἐστερημένοις καταριθμήσῃ μου τὸ θυγάτριον. Πόθεν γὰρ διδαχθεὶς τὴν ἀπονενοημένην ταύτην ἐμπορίαν οὐκ ἐπίσταμαι· ὥσπερ τις ἀνδριάς χαλκοῦς ἀκίνητος μένει πρὸς ἔφεσιν τῶν τερπνῶν, καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον, οἷα συμβαίνει πολλάκις τοῖς ἐξεστηκόσι τὸν νοῦν, πρὸς ὃ τι ἂν αἰτηθῇ τὸ ὑπάρχον αὐτῷ ῥᾶστα παρασχὼν ἀποστερεῖται ὁσημέραι τῆς οἰκείας εὐπορίας, μάλιστα τοῖς ψευδῶς πενίαν προσποιουμένοις. Ἦδη δὲ καὶ τῶν κεράμων αὐτοῦ οὐκ ἀνθέξεται, εἰ μὴ θᾶττον πενία περιστιχθεὶς, ἱκανὸς γένηται πρὸς τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων ἐπικράτειαν.

Θ'. Καὶ δὴ θᾶττον κληθέντος τοῦ μακαρίου πρὸς τοῦ βασιλέως, στέλλεται παρ' αὐτοῦ ἐπὶ τὰ μέρη Κυζίκου πρὸς δημοσίων τινῶν πραγμάτων διοίκησιν· ἦν γὰρ καὶ βασιλικῶ ἀξιώματος, οὐ τῶν ἐν τέλει, ἀλλ' ὑπηρετῆς τῶν βασιλικῶν κεκοσμημένων ἵππων, οἷς δὴ στρατώρας καλεῖν ἢ τάξις εἴθισται. Τούτου δὲ τοῦ προστάγματος τῷ μακαρίῳ δοθέντος, καὶ χαρᾶς αὐτῷ οὐ τῆς τυχούσης περιχυθείσης, ὡς ἑτέρας ἀφορμῆς αὐτῷ τῆς ἐκ τοῦ κόσμου ἀναχωρήσεως θεόθεν οικονομηθείσης, τὰ πρὸς τὴν ἕδρην συντόμως ὑπὲρέπειστο ἐπιτήδεια· καὶ πρόφασιν μαλακίας προσποιησάμενος, τοὺς μὲν αὐτῷ ὑπηρετήσοντας διὰ τοῦ δρόμου πεπομφῶς, αὐτὸς ἐν ταχυδρόμῳ πλοίῳ ἐπιβάς, καταλαμβάνει τὸ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ στό-

(3') Eorum scilicet, quos surtoῦς βασιλικῶς ἵππους « equos regios ad manum ducendos » appellat Codinus *Europalata* c. 5, n. 41, in quorum unum cum imperatorem stratores levassent, sequebatur vacuorum equorum magnificus comitatus : cuius instituendi originem Codinus ad imperatorem Theophilum refert, qui cum aliquando equum, cui insidebat, cessisset mulieri, eum ut vi raptum vindicanti, eoque coactus esset primo obvium conscendere, constituerit ut in omnem eventum deinceps sequerentur equi sessoribus vacui.

(4) « Stratorum munus erat equum freno tenere et conscendenti imperatori opem ferre : » ita in

A communem admoveamus instructionem. His igitur divino nutu ad eum modum constitutis, cum magnos brevi thesauros pauperibus latenter dividissent, aut potius ipsis sibi per eorum manus candidissent, latere diutius puellæ patrem non potuere, severum utique, immitem, inhumanum, atque ab omni commiserationis alienum affectu. Cognoscens ergo infelix eam, quam novi nupti optimam instituerant, mercandi viam, et quod cognoverat non pietati imputans, sed infelicitati maximæ, in palatium ad imperatorem progressus; ita fatur : O me calamitosum, imperator, propter generi mei inertiam! opes enim suas pessimis dilapidans modis, ne filix quidem meæ substantia abstinuit, et ejus maximam jam partem disperdidit : sed neque liberorum ex eo procreatione infelix filia mea digna invenitur; ideoque per omnia miserum eum atque ignavum censeo, quem omine plane infausto cognovit. Sed si majestas tua annuat, ut senectas mea ab ejusmodi paululum respiret et relevetur inertia, procul eum jubebis amandari, publicis alicubi negotiis vacaturum, ne demum penitus spoliatis filiola mea annumeretur. Equidem unde edoctus sit insanam illam vivendi normam, intelligere nequeo, qui instar æneæ statuæ immobilis permanet ad desideria voluptatum; quodque etiam molestius accidit, velut usuvenit sæpe, quidquid ab obvio quovis fuerit postulatus facillime præbens, ut mente capti facere sæpe solent, suis quotidie privatur opibus, in eos maxime liberalis, qui pauperiem simulant. Profecto ne figlinorum quidem ei copia suppetet, nisi quantocius ab ea qua cingitur inopia factus prudentior, idoneus fiat rebus suis retinendis.

IX. Ergo accersitus continuo ad imperatorem beatus, ablegatur ab eo in partes Cyzicenas, publicorum quorundam negotiorum gratia : erat enim regix dignitatis in aula, non tamen eorum, qui principem locum apud eum obtinebant, sed minister equorum regionum elegantiorum (3') inter eos, quos stratores (4) consuevit ordo (5) nominare. Quod cum ille mandatum accepisset, lætitiaque ex eo esset non vulgari perfusus, tanquam cui nova divinitus offerretur occasio mundi penitus deserendi : quidquid ad iter necessarium erat quam brevissime apparavit, simulatoque infirmitatis prætextu famulos omnes suos per cursum præmisit, ipse vero celocem conscendens, ad Magni (6) fluminis per-

Cedrenum Goar, nominatis quos sequitur auctoribus, explicans quid muneris haberet *protostrator*, quem *stratorem* et *comitem* et *domesticum* vocari nonnunquam, et senatorii ordinis haberi, et decrescente imperio, aciem sæpe duxisse ostendit.

(5) Officiorum ac ministeriorum curialium nomenclatura ac distributio.

(6) Fluvius hic Olympænos dividit a Sigrianiis : Ptolemæo et Plutarcho (inquit in *Thesauris* Ortelius) Rhyndacus nominatur, olim Lycus dictus, Plinio teste, at recentiori nomine ut est apud Apollonii Scholiasten, Μέγιστος, *Maximus*,

venit ostium : ac denique ei quæ istic est regioni A
appropinquans, tranquillo cursu iter conficiebat
suum, quando lustrans prærupta ejus, qui in Si-
grina est, montis littora, divina quadam providentia
profundi cujusdam præcipitii lucum invenit, sil-
vestrem plane ac cavernosum; ad quem e navigio
descendens, atque exscensione facta, solus tædio
itineris compulsus abiit, cæteris in navi imperans,
sese ut ibidem quieti exspectarent.

X. Recognoscens vero diligenter locum, atque ad
exercitationes spiritus peridoneum utilemque inve-
nisse gavisus, in partem sese oraturus recepit,
Deum deprecans, ut, quod expediens esset id sibi
revelaret. Diuturna autem multarum horarum ge-
nuflexione deficiens cum paululum resedisset, velut
in exstasi factus est, oculisque vigilantibus vidit B
eum, qui prius in thalamo sibi apparuerat, splen-
didissimum virum; qui manus extentæ digito lo-
cum designans : Tuus quidem, inquit, socer, ejus-
demque cum eo mentis imperator intra exiguum
tempus ex hac vita discedent : tunc autem bonis
tuis, nemine se opponente, in pauperes libere dis-
tributis, huc adveniens acceptam Deo vitam in-
stitues. Hac igitur apparitione edoctus beatus quæ
ad suam conducebant utilitatem, atque ad Cyzicenas
partes paulo post appulsus, injuncto sibi negotio
quàm citissime confecto, rectum Constantinopolim
cursum tenuit : et quæditorum a se congruam red-
dens imperatori rationem, altiori etiam gradu est
ab eo honoratus, atque inter spatharios (7) allectus, C
ibidem deinde vixit, cum sponsa præstolans exitum
visionis, quem et subsequutum vidit.

μιον· καὶ πλησίον λοιπὸν τῆς ἐκεῖθεν γενομένης γῆς,
γαλινοδρομία τὴν πορείαν ἐποιεῖτο, καταμανθάνων
τὰ κρημνώδη τοῦ τῆς Σιγριανῆς ὄρους παράλια.
Κατὰ οὖν θείαν τινὰ πρόνοιαν καταλαμβάνει τινὰ
βαθύκρημον λόχμην, ἀλώδη τε καὶ ἀντρώδη· καὶ
ἀποθῆς ἐν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πλοίου, μόνος τῇ δυσχερείᾳ
βεβιασμένος ἀνῆλθε, τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέψας ἐν τῷ
πλοίῳ ἡσυχῇ μένειν.

Γ'. Διαμαθὼν δὲ τὸν τόπον ἀκριβῶς, καὶ ἡσθεὶς
ἐπιτήδειον εἶναι πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν, εὐξάμενος
δὲ κατ' ἰδίαν, καὶ τὸν Θεὸν τὸ συμφέρον ἐκτεύσας
ἀποκαλύψαι, κεκτηκῶς δὲ ἐκ τῆς ἐπὶ πλείστας ὥρας
γενομένης ὑπ' αὐτοῦ γονυκλισίας, καὶ μικρὸν καθε-
σθεὶς, ὡς ἐν ἐκστάσει γέγονε, καὶ ὁρᾷ γρηγοροῦ-
σιν ὀφθαλμοῖς τὸν προφανέντα αὐτῷ ἐν τῇ παστάδι
φωτιστῆ ἀνδρα, τὴν χεῖρα ἐκτεταμένην ἔχοντα, καὶ
τῷ δακτύλῳ τὸν τόπον ὑποδεικνύοντα καὶ πρὸς αὐτὸν
λέγοντα· Ὁ μὲν σὺς κηδεστής, ἀλλὰ καὶ ὁ σύμφρων
αὐτοῦ βασιλεὺς, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις τῶν τῆδε τελευ-
τήσαντες ἀναχωροῦσιν· καὶ λοιπὸν παρῆρσις τοῖς
πενομένοις τῶν ὑπαρχόντων σοι τὴν διανομὴν ποι-
ησάμενος, ἐνταῦθα παραγεινάμενος Θεῷ εὐαρεστή-
σεις. Τοῦ οὖν μακαρίου διὰ τῆς ἐμφανείας τὰ αὐτῷ
συντείνοντα πρὸς ὠφέλειαν συνιέντος, καὶ τὰ μέρη
Κυζίκου καταλαβόντος, ὡς τάχιστα δὲ τὸ αὐτῷ κε-
λευσθὲν περατώσαντος, εὐθεῖά τις συνήργησεν ἐν
Κωνσταντινουπόλει παλινδρομία. Καὶ δὴ πρεπόντως
ἀπολογησάμενος τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν αὐτῷ ἐρωτω-
μένων, ὑψηλοτέρῳ δὲ βαθμῷ ἦτοι τῶν σπαθαρίων
τῷ καταλόγῳ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τιμηθεὶς, διῆγε τὸν
λοιπὸν (χρόνον) προσμένων τὰ τῆς ὀπτασίας εἰς πέ-
ρας ἔληλακέναι, ὃ καὶ γέγονε.

CAPUT II.

Theophanis monachus et pro imaginum cultu certamina

XI. Neque enim multum effluxit temporis, quin
finem uterque vivendi faciens, plenam ipsis relin-
queret libertatem, suis pro arbitrio rebus utendi;
quas continuo inter pauperes diviserunt, famulis
etiam domesticis libertate donatis : ipsi vero pan-
noso induti habitu sibi invicem valedixere; beato
viro mulierem piam confirmante monitis salutaribus,
ut divina observaret mandata, spiritualem
erga proximum exerceret charitatem, orationi sin-
ceræ atque imperturbatæ vacaret pro viribus, D
vitam irreprehensibilem, summanique teneret hu-
militatem, eique in recessu dicente : « Salvans
salva animam tuam. » Ita illi convictu sunt ab
invicem separati : qualem autem vitam duxerit
pientissima illa mulier norunt omnes, quotquot

ΙΑ'. Μετ' οὐ πολὺ γὰρ ἡμερῶν διάστημα, τέλει
τοῦ βίου χρησαμένων ἀμφοτέρων, ἤδη λοιπὸν ἀδεῶς
τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς τοῖς πενομένοις διανεμεμηκό-
τες, ἐλευθερία δὲ τοὺς οἰκέτας ἀποπεμφάμενοι, ἐν-
δύονται λοιπὸν βακώδη ἄμφια, καὶ συνταξάμενοι
ἀλλήλοις, νοουθεσίαις τε τοῦ μακαρίου καταστηρί-
ξεντος τὴν εὐσεβῆ γυναῖκα, τηρεῖν τὰς θείας ἐντολάς
καὶ ἀγάπην πνευματικὴν ἐν τοῖς πλησίον κεκτῆσθαι,
προσευχὴν τε εἰλικρινῆ καὶ ἀρέμβαστον, καὶ βίον
ἀκατασχυντον, καὶ ἄκραν ταπεινώσιν, ἀπέλυσεν
αὐτὴν ἐν εἰρήνῃ εἰπὼν· « Σώζουσα σῶζε τὴν ἑαυτῆς
ψυχὴν. » Ἀλλοτριοῦνται τοίνυν τῆς πρὸς ἀλλήλους
ἀναστροφῆς. Ὅποιον δὲ βίον ἐξήσκησεν ἡ εὐσεβῆς
αὕτη γυνή, ἴσασι πάντες οἱ τὴν Βιθυνῶν ὀικοῦντες
χώραν, ὅπως ἐκουσίως ἐπράθη, καὶ δουλικὴν μετήλθε

(7) Ita dicti a spathis, id est latioribus gladiis, quos gestabant, imperatori ad custodiam corporis circumpositi nobiles : quorum præfecti protospatharii nominantur et plures fuisse colligit Goar ex Eustratio in *Jure Græcorum* quatuor simul nominante : ex quo tamen non puto recte deduci omnes spatharios protospatharii titulo honestiori consuevisse appellari : quidni enim spatharii ma-

jori numero fuerint; quibus in centurias distributis sui sub uno capite centuriones essent, etiam ipsi vel spatharii vel protospatharii nominati? quidni plures non ad ministerium, sed ad dignitatem fuerint protospatharii dicti; cum his sæpe provincias commissas legamus? ut Sergium illam Sicilia ducem sub Leone Isaurico apud Theophanem.

τάξιν· γνωρισθεῖσα δὲ παρά τινων ἀπέδρα. Τὰ δὲ ἐν Πριγκίπων καὶ Καλωνόμω αὐτῆς ἀγωνίσματα, τίς ἂν καὶ δυνάμει γραφῆ παραδοῦναι, ἦτις καὶ χάρι- πός τε καὶ δυνάμεων θεῶν ἱξιώθη; μέρος δὲ τῶν αὐτῆς κατορθωμάτων ἐν τῇ παρὰ Μεθοδίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου συντεθείσῃ περὶ αὐτῆς τε καὶ τοῦ μακαρίου συγγραφῆ πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἐντυγ- χανόντων ἱστόρηται.

IB'. Ὁ δὲ ἀληθῶς μακαριτῆς Θεοφάνης ἐμβὰς ἐν πλοίῳ, καταλαμβάνει τοῖς Ψηριανῆς παραλίαις, καὶ δὴ ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ πλοίου, βάρην καταλαμβάνει τὸν λοχμῶδη κρημνὸν ἐκεῖνον· ἐν ᾧ ἐπὶ πλείστοις τὸ σῶμα καταδαμάσας χρόνιαι, καὶ τὸ μοναχικὸν περιβαλλόμενος ἐνδύμα καὶ σχῆμα παρὰ Χριστοφό- ρου τοῦ διαφανοῦς ἀστέρως, ἤδη λοιπὸν καταφανῆς ἐγγεγόνει· οὐ γὰρ ἰδύνατο πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη. Ἡμέραν δὲ ἐξ ἡμέρας συβρέοντων ἐπ' αὐτῷ τῶν τῆς ἀγγελικῆς ἐφιερμένων πολιτείαις, ἀπετέλεσε τὴν ἔρημὸν ἐκεῖνην μοναστήριον, ὅπερ ἕως τοῦ αἰῶνος ἐπανθοῦν ταῖς θεαῖς ἀρεταῖς καὶ δείκνυται καὶ δειγθήσεται. Ἐν αὐτῷ τοίνυν τοὺς πνευματικοὺς διανύσας ἀθλοὺς, μύστης τῆς Τριάδος γνήσιος ἀνεφάνη, καὶ ὀπτασιῶν μεγίστων θεωρητῆς γέγονεν. Ἦν δὲ αὐτῷ τὸ διακοῦν εἰς κοίτην ψιάλιον εὐταλῆς, καὶ τριχίνου ἐπικάλυμμα, καὶ πρὸς κεφα- λὴν αὐτοῦ λίθος. Οὐκ ἐκαυχῆσατο νῆτος (α) ἀπαλό- τητος εἰς περιβολὴν αὐτοῦ, οὐ κναφεὺς ἐπὶ ἐσθῆτι αὐτοῦ μεμόχθηκεν, οὐχ ἵππος ἢ ἡμίονος πρὸς ὑπ- ηρεσίαν αὐτῷ κεχρημάτικεν, οὐ μαγεύρων μαγα- νεῖζε τὰ ἐπιτήδεια αὐτῷ χρηγεῖναι, οὐκ εὐώδης οἶνος ἐλίπανεν αὐτοῦ φάρυγγα· ἀλλ' ἦν αὐτῷ βρω- σίς καὶ πόσις ἄρτος τραχύτατος καὶ ὕδωρ βραχύ.

IC'. Τοῦ δὲ βασιλέως τέλει τοῦ βίου χρησαμένου, Εἰρήνης δὲ σὺν υἱῷ Κωνσταντίνῳ εὐσεβῶς τὴν βα- σιλείαν ἠνισχούσης, προβάλλεται εἰς ἀρχιερέα Κων- σταντινουπόλεως, παρὰ τε τῆς βασιλίσσης καὶ πάσης τῆς συγκλήτου καὶ τῶν λογάδων τῆς ὀρθοδόξου δογμάτων ἀκριθείας, μετὰ θάνατον Παύλου τοῦ ἀπὸ πατριαρχῶν μοναχοῦ, Ταράσιος ὁ ἀγιώτατος φωστήρ τῆς ὀρθοδοξίας, σύνοδος τε οἰκουμενικῆ συνθροοῖστος,

⁷ Matth. v, 74.

8) Asiæ minoris regio est provinciis Phrygiæ Ponti et Galatiæ cineta, quam Sangarius multiplici flexu interluit, donec per Pontum tandem in Euxinum revolvatur.

(9) Gregorium habent alia Acta.

(10) Hic Cyprinus genere, gradu lector, doctrina et virtute præstans, ultimo Leonis Chazares anno, Christi 780, « quamvis ob hæresim, quæ tunc ob- tinebat, multum reluctaretur, patriarcha fuit per vim institutus. » Vim autem in eo potissimum passus cognoscitur, quod « inter Ordinationis solemnità imagines se nunquam adoraturum sub-

(α) Ignota nobis vox, nisi quatenus est postremus, ultimus. Si ex sensu et eo quod sequitur facerem conjecturam liceret, suspicaremur ῥήγος vel ῥη- γεδς scribendum, ut sit tinctus pannus vel tinctor : nisi forte sicut a ῥέω, ῥήτωρ, ῥητής, sic a νέω,

A Bithyniæ (8) regionem incolunt : quomodo scilicet voluntarie divendita ad servilem se gradum dimisit : agnita vero ab aliquibus inde aufugit. Quis porro complecti scripto posset omnia ejus sive in Principe, sive in Calonymo certamina, ubi patrandorum quoque miraculorum in ea eluxit gratia? maxime cum præclare ab ea factorum pars ad legentium utilitatem vulgata noscatur a sanctissimo patriarcha Methodio in ea scriptione, quam de ipsa beatoque ipsius viro composuit.

XII. Quid autem beatæ memoriæ Theophanes? conscensa navi Sigriamæ expetiit littora, atque exscensione ibidem facta celeriter properavit ad præcipitium illud silvosum, in quo corpus suum multis domans annis, monasticoque indutus habitu, a Christophoro (9), splendidissimo illius ævi et regionis astro, et ipse quoque celebris exinde effectus est : neque enim abscondi poterat civitas supra montem posita ⁷. Cum vero de die in diem confluere ad eum, qui angelicam vivendi formam sub ejus institutione amplexabantur, solitudinem illam converterit in monasterium, quod usque nunc et deinceps divinis efflorescens virtutibus monstratur monstraturque. In hoc spiritualiter de- certans, germanus sanctissimæ Trinitatis mystes, maximarumque visionum contemplator effectus est. Sufficiebant autem ei vilis in lectum storea, cilicium in operimentum et lapis pro pulvinari. Nulla fuit in amietu ejus ostentatio, nulla mollities, nec fuit in eo fullonibus laborandum; non equum, non mulum unquam ad suum possedit usum : coquorum artificia in congrui sibi victus apparatu nescivit, nec odorato vino palatum irrigavit suum; sed ci- bus ac potus ei durissimus panis et aqua permodica fuit.

XIII. Interea contigit ut imperatore vita functo, atque Irene cum filio Constantino regni gubernacula pie moderantibus, post mortem Pauli ejus (10), qui monachus fuerat ex patriarcha effectus, ab imperatrice, senatu toto, eorumque qui rectam in opinionibus doctrinam tenebant delecto cœtu, patriarcha Constantinopoleos crearetur Tarasius, veræ fidei sanctissimum lumen, synodusque œcu-

scripserit; permansit autem in ea dissimulatione, sanctis alioqui et religiosissimis moribus exemplum Ecclesiæ optimum præferens, ad annum usque 874 : quo conscientie stimulos mutum pastorem redar- guentes diutius non susinens, atque ex dolore in morbum incidens, throno nuntium remisit, ac in Flori monasterium se conferens imperatrice propositi ejus inscisa, monasticum habitum induit : ac paulo post serio monitis, qui ad ipsum fuerant submissi ab imperatrice, de synodo convocanda et corrigendo errore in pace obdormivit, magno om- nium luctu. »

νέτωρ, νετῆς, *textor*, *textus* formaverint aliqui : ut sensus sit in ejus delicato vestitu non gloriatum esse tinctorem *textorem*ve, uti nec in eodem laborandum fulloni fuit.

menica convocaretur, a qua confirmatae sunt eae quae ipsam praecesserant, sanctae sex synodi; anathemati subjecti Constantinus (11) et Nicetas (12) haeresiarchae et fraudulentum patriarchae; Germanus (13) sanctissimus patriarcha inscriptus diptychis; stultusque Iconomachorum error submotus e medio, et tanquam aranei tela est dissolutus. Convenerant autem ex omni undique regione Patres (14) atque magistri, et apostolicarum sedium vicarii, ac monachorum primores; Plato (15), inquam, illustrissimum illud sidus ex iis, qui sunt Saecudeonis, Nicetas (16) atque Nicephorus eunctis memorandi Patres ex monasterio Medicii, praefatusque Christophorus (17) ex Parvo agro. Tunc spiritualis hujus congregationis evocatione beatus quoque Theophanes ad synodum venit, velut lucidissimum sidus; vi quidem coactus ille, venit tamen: quamvis quietem sectaretur semper summeque diligeret, strepitum multitudinis exosus.

XIV. Et illi quidem omnes adveniebant cum magno equorum, mulorum, pedisequorum ac vere-

(11) Fuerat hic Silaei episcopus atque ab impio Copronymo, post pseudosynodum pro abrogando imaginum cultu in Hieria celebratam ann. 753, 8 Augusti, in ambonem templi Blachernensis deductus, ipso imperatore faustam precationem praeeunte his verbis: « Constantino oecumenico patriarchae multi anni. » Anno deinde 764 ab eodem inductus, ut publice imaginum cultum abjuraret, multaque suo gradu indigna committeret, paulo post in ejus, a quo promotus fuerat, odium incidit, ac throno dejectus in Principis insulam est relegatus: annique sequentis Octobri mense reiectus in urbem, damnatus a successore atque ad ludibrium circumductus, tandem capite plexus est: quam tragœdiam vide apud Theophanem accurate descriptam.

(12) Hic a Slavis oriundus 16 Novembris anni praefati 764, eunuchus cum esset, praeter fas canonum imperatoris suffragio coronatus, impietatem suam imaginibus eradendis probavit, mortuus 6 Febr. an. 780.

(13) Festum ejus agitur 12 Maii: de cujus praecleara confessione in tuendo adversus Leonem Isauricum imaginum cultu acturi sumus ad eum diem. Caeterum de hac illius in diptycha relatione nulla sit in Actis concilii, prout hoc tempore exstant, mentio: sunt autem diptycha Graecis, quae Latini Tabulas ecclesiasticas nominant. Haec duplicis fuisse generis observat Joan. Meursius in Glossario, alia vivorum (quales apud nos baptismales libri) in quae nomina baptizatorum atque suscipientium seu patrinorum referebantur, ut patet ex Pachymeri in Paraphrasi Dionysii: alia mortuorum, non quorumcunque, sed patriarcharum duntaxat; nec eorum quidem omnium, sed quos fidei integritas ac singularis virtus dignos probaverat publico illo inter sanctos cultu, quem Latini canonizationem vocant: hinc gravis illa et diuturna de Joanne Chrysostomo in Diptycha referendo difficultas, de qua in Prolog. ad Vitam S. Attici 8 Jan. § 6 et 7, unde haec ex Theodoro hic repeto: « Episcopi Occidentis non prius cum episcopis Aegyptii et Orientis et Bospori et Thraciae communicare voluerunt, quam nomen illius sanctissimi viri in tabulas, quibus nomina episcoporum mortuorum continebantur, retulissent. » Donec tandem inquit Socrates « Atticus episcopus praecipit, ut de

(b) Elegans unius litterae immutatio, qua impii illi non Patriarchae, sed Patriarchae dicuntur, ut

ἐπικυροῦσα μὲν τὰς πρὸ αὐτῆς ἐξ ἀγίας συνόδου, ἀναθεματίζουσα δὲ Νικήταν καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς αἰρεσιάρχας καὶ δολιόφρονας πατριάρχας (b), Γερμανόν τε τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην τοῖς διπτύχοις ἐγγράφουσα, καὶ τὴν τῶν εἰκονομάχων σοδοῦσα ματαίαν πλάνην καὶ ὡς ἱστὸν ἀράχνης διαλύουσα. Συνήγοντο γοῦν οἱ πανταχοῦ γῆς Πατέρες καὶ διδάσκαλοι, καὶ οἱ ἀποστολικῶν θρόνων τοποτηρηταί, καὶ οἱ τῶν μοναστῶν λογάδες· φημὶ δὴ, Πλάτων ὁ ἀειλαμπέστατος φωστὴρ ἀπὸ τῶν τοῦ Σακουδίου, Νικήτας καὶ Νικηφόρος οἱ ἀείμνηστοι Πατέρες ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Μηδικίου, καὶ ὁ προλεχθεὶς Χριστοφόρος ἐκ τοῦ Μικροῦ ἀγροῦ. Τότε δὴ, τότε, ὡς περ διαφανῆς ἀστὴρ, προσκλήσει τῆς πνευματικῆς ταύτης πανηγύρεως, παραγίνεται καὶ ὁ μακάριος Θεοφάνης πρὸς τὴν σύνοδον, βία μὲν, ὁμῶς δ' ἀπίησι· καὶ γὰρ εὖ αἰεὶ ἐπιποθῶν καὶ διώκων τὴν ἡσυχίαν, καὶ πρὸς τὰς ὀχλήσεις ἀπεχθῶς ἔχων.

14'. Πάντες μὲν οὖν ἦγοντο, ἵπποις, ἡμιόνοις, ἀνδραπόδοις, καὶ βερέδοις ὑπηρετούμενοι· ὁ δὲ Πα-

Joanne, sicut de aliis episcopis solet, in precibus mentio fieret. »

(14) Fuit ea synodus episcoporum ccccl: hegumenorum aliorumque e clero aut monachatu illustrium personarum ratio inita non est: solum ad finem actionis 4, postquam episcopi circiter cclx subscripsissent, subscripsisse quoque reperiuntur monasteriorum praesides supra cxxx, quos longe majori numero fuisse necesse est.

(15) Graeci memoriam hujus 4 Aprilis recolunt: Sarius encomium a S. Theodoro Studita conscriptum retulit ad 5 Decembris. Actioni iv subscripsisse reperiuntur in haec verba: « Plato praeses et archimandrita Saecudeorum similiter, » ut habet textus Graecus, pro quo in Latinis editionibus conciliorum, etiam Regia Parisiensi, legitur *sacri* etc. Fueritne *Sacudio*, ut hic scribitur, sive *Sacudeo*, ut in concilii versione Latina (nam in Graeco Σακκουδεῶν est, Saecudeorum), monasterii cui S. Plato praerat fundator, aut alia ex causa hoc nomen tractum sit, non habeo desinire.

(16) Quinque omnino Nicetas reperio praedictae actioni in ordine hegumenorum subscripsisse, quorum primus τοῦ ἀγίου Ἀλεξάνδρου, S. Alexandri; ii τῶν Γουδιλά, Gudilaitarum; iii τῶν ἀγ. Ἡλίας, S. Eliae; iv τῶν Ὀκτάων, Octaorum; v τῆς ἀγίας Θεοτόκου τῆς μονῆς τοῦ κάστρου τῆς Τίου, S. Dei Genitricis monasterii Castri Tii: ex quibus ne unus quidem reperiuntur in editionibus Latinis; omnes tamen existimo ab hoc diversos; quippe qui conjungitur cum Nicephoro velut ejusdem monasterii quod S. Medicii vocant editiones Latinae, ubi Nicephori hujus subscriptionem habent; in Graeco autem textu legitur τοῦ ἀγίου Σεργίου τοῦ Μιδικιῶνος, S. Sergii Midicionis: de quo quid ulterius dicam non magis suppetit, quam de Saecudeone. Addi ista videntur ad distinctionem aliorum monasteriorum ab eodem sancto nominatorum: sic enim Joannes presbyter τοῦ ἀγίου Σεργίου τῶν Γερμίων S. Sergii Germiorum eidem actioni subscribit, sed cognomentorum ejusmodi ratio hactenus invenienda restat.

(17) Unicum inter omnes hegumenos Christophorum reperi, eumque τῶν κανδήλων *candelarum*, ut Latina vertunt, quem non est verosimile cum hoc esse eundem.

qui populo essent ruinæ occasio, siquidem φάτρις ruinam significat.

τήρ, οἷα πατήρ, σὺν τῷ τριχίνῳ ἀμφίῳ καὶ τῇ ποιμαντικῇ βακτηρίᾳ. Καθεσθείσης δὲ τῆς τιμίας συνόδου, καίτοιγε ἐν εὐτελεῖ προσήματι τοῦ μακαρίου θεωρουμένου, εὐσεβείᾳ δὲ ὑπὲρ πάντας ἀποσιλόητος, οὐ παρελόγισαντο, ἀλλ' ἐπέτρεψαν πρὸς τὴν τοῦ δόγματος δημηγορίαν· ἥ εἰσαν γὰρ ἀκριβῶς τὸν ἄξιον τοῦ Πνεύματος ἐργάτην Ὁ δὲ δι' ὀλίγων τὰ πολλὰ ῥητορεύσας, καὶ διὰ φυσικῶν καὶ γραφικῶν καὶ δογματικῶν ἀποδείξεων τοὺς ἀλαζόνας καὶ δυσφήμους Εἰκονομάχους ἐλέγξας τε καὶ ἐπιστομίσας, ἀπέδωκε τὸν κόσμον τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὡ τοῦ θαύματος! τί τούτου μεγαλοπρεπέστερον; Ὅμως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐνθα βούλεται πνεῖ, καὶ ὅσα βούλεται. Τούτων οὕτω τελεσθέντων, καὶ τῶν Πατέρων ἐν' τοῖς ἑκάστου τόποις πηλινοστησάντων, καταλαμβάνει πάλιν ὁ μακάριος τὸ παρ' αὐτοῦ νεοργηθὲν οὐρανομίμητον μοναστήριον. Ὡσπερ γὰρ ἐν οὐρανῷ ἥλιος σὺν ἄστροις δαδουχεῖ, τὴν σύμπασαν καταγλαΐζων τῷ φωτὶ τῆς ἐλλάμψεως· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ἐξ αὐτῆς ὁ μακάριος, σὺν τοῖς κατ' ἐκλογὴν τοῦ Πνεύματος αὐτῷ μονασταῖς καὶ συνασκηταῖς, τὴν οἰκουμένην καταυγάζων, ταῖς μαρμαρυγαῖς τῆς Ἰσαγγέλου πολιτείας ἐφαιδρυνεν.

ΙΕ'. Διέλαμπε τοίνυν ἡ τῆς ὀρθοδοξίας ἀκτὶς ἐν τοῖς πέρασιν. Χρόνων δὲ ἰκανῶν διικπασάντων, ἀναφύεται κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ὁ ὁμώνυμος τοῦ προτέρου Λέων, ὅστις παρευθὺς τῆς ἀναγορεύσεως αὐτοῦ τὰς τιμίας καθελὼν εἰκόνας, ἡμαύρωσε τὸ τῆς Ἐκκλησίας κάλλος, ἐλυμήνατο ὡς τις μονιὸς ἄγριος τὴν τῶν ὀρθοδόξων ὁμήγυριν, καὶ ἦν οἰκεῖον αὐτοῖς τὸ λέγειν· « Ὁ Θεὸς, ἤλθοσαν ἔθνη εἰς τὴν κληρονομίαν σου, » καὶ τὰ ἐξῆς· τοὺς γὰρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως προμάχους τε καὶ ὑπερμάχους Πατέρας πολλαῖς αἰκίαις καὶ θλίψεσι καθυποβαλὼν, κακίγκάκιως ἀπώλεσεν· ἐν οἷς καὶ Θεόδωρον τὸν ὀσιώτατον ἡγούμενον τῶν Στουδίου, ἐλέγξαντα τὴν τούτου ματαιογνωμίαν, χρονικῶς αἰκισάμενος ἐξορίᾳ παρέπεμψε. Δολίᾳ δὲ γνώμῃ χρησάμενος, γράμμασι θωπευτικοῖς πρὸς τὸν μακάριον Θεοφάνην, ἤτει συμφωνήσοντα τῇ τούτου κακονοίᾳ πρὸς αὐτὸν ἦκειν. Ὁ δὲ μακάριος ἀντιγράφοις ἡμείψατο ταῖσδε·

ΙΖ'. Ἐπίγνωθι, βασιλεῦ, τὸν σοι τὴν βασιλείαν χαρισάμενον, δι' οὗ βασιλεῖς βασιλεύουσι καὶ τύραννοι κρατοῦσι γῆς, ὡς Θεὸς ὢν ἀπερίγραπτος, περιγραπτος τῇ καθ' ἡμᾶς προσλήψει γενόμενος, ὅμοιος ἡμῖν κατὰ πάντα πλὴν ἀμαρτίας κεχηρημάτικεν· ὅπως δὲ νεκροὺς ἀνέστησε, καὶ τυφλοὺς ὤμμάτωσε, καὶ λεπροὺς ἐκαθάρισε, καὶ τὰ ἄλλα καθεξῆς τῶν θαυμάτων αὐτοῦ· ὅπως τε Ἰουδαϊκῇ παραφροσύνῃ πάθος ὑπέμεινεν ἐκὼν, καὶ τριήμερος ἀναστάς, εἰς οὐρανοὺς ἀνελήλυθε, τῆς πρὸς τὸν Πατέρα

* Psal. lxxviii, 1

(18) Hos esse equos cursui velociori destinatos et assuetos, qualibus publici cursores utuntur, hinc *veredarii* nominati, qui tamen a *vehendis* rhedis nomen acceperint, teste Festo, obiter insinuatum est in 16 Januarii ad num. 13 Actorum priorum

A dorum multitudine (18) ; Pater autem sanctus, ut vere Pater, cilicio pallio suo ac baculo pastorali. Cæterum cum veneranda synodus consedisset, non despexere Patres humili quamvis habitu conspectum Patrem, cum præ omnibus pietate coruscasset; sed ad edicendam publice sententiam invitaverunt. Noverant enim, et optime noverant, quam dignus Spiritus sancti operarius esset. Ille vero paucis multa complexus, rationibus ex natura, Scriptura ac disciplina petitis redarguit et obmutescere fecit arrogantes execrabilisque Iconomachos, Ecclesieque pristinum restituit decus. O miraculum! quid eo dici magnificentius potest? nempe spirat ubi, et quantum vult Spiritus sanctus. Quibus ita gestis, Patribusque ad sua revertentibus, rursus se beatus recepit in monasterium recens a se fundatum, ipsique simillimum cælo. Ut enim in cælo sol cum astris lucet, orbem illuminans universum illustrationis suæ splendore : eodem modo in terra beatus, cum suis in spiritu delectis monachis, et in sancto agone sodalibus, toti resplendens orbi, eum angelicæ suæ conversationis fulgoribus illustrabat.

XV. Diffundebantur igitur quaquaversum orthodoxie radii : post annorum vero aliquantum decursum divina permissione surrexit priori cognominis Leo, qui statim ut declaratus est imperator, sacras imagines subverti præcipiens, Ecclesie pulchritudinem exstinxit, et tanquam feras aper affixit cætum orthodoxorum, quibus vere tunc dicere licebat : « Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam », et ea quæ sequuntur. Orthodoxæ enim fidei defensores propugnatoresque Patres mala morte sustulit, multis eos verberibus pressurisque subjiciens, in quibus et Theodorum sanctissimum Studii archimandritam, quod stultum ejus edictum damnaret, post diuturnam vexationem in exsilium expulit : fraudulentum vero animo ad B. Theophanem blandas destinavit litteras, quibus eum rogabat, ut pessimæ suæ subscribens sententiæ, ad se accedere ne gravaretur. Ad quas ille in hanc formam rescripsit :

XVI. Noveris, imperator, eum qui tibi imperium largitus est, per quem reges regnant, et tyranni dominantur in terris; noveris, inquam, quomodo Deus incircumscriptus cum sit, tamen circumscribi dignatus sit, nostram assumendo naturam, similis nobis factus per omnia, nisi quod peccatum non habuerit. Secundum quam naturam suscitavit mortuos, illuminavit cæcos, mundavit leprosos, cæteraque ex ordine operatus est miracula sua : secundum quam eandem sponte mortem subiit, Judæorum

S. Marcelli Papæ. Festi sententiam multis docto confirmat in suo Etymologico Vossius, certis auctoribus antiquis demonstrans, antiquis cursoribus cursum publicum vehicularem fuisse.

illatam vesania, tertiaque resurgens die in cœlos gloriose ascendit, a paternæ dexterae nunquam sejungendus consessu. Hanc naturam quia Evangeliorum nos codex docet, ipsum reverenter amplectimur, credimusque Christo nos exhibere honorem. Quod si illum amplexi non accusamur: quomodo jure merito accusabimur, si voluerimus suscipere et venerari ejusdem sententiæ historiam imaginibus adumbratam, per quas ii quoque, qui ad nos ex barbaris fide Christi imbuendi accedunt, totam rei gestæ veritatem facillime edocentur? Quam multi litterarum rudes dum divina miracula ipsis, ut sic dicam, conspiciunt oculis, eum qui pro nobis passus est glorificant Christum, quorum tu salutem invidisti? Quod unquam concilium pronuntiavit infandum id esse sacrilegium? Numquid non ipse Christus proprii vultus imaginem nullo formatam manuum adminiculo Ancaro (19) transmisit? nunquid non Deiparæ Virginis expressam coloribus similitudinem apostolus Lucas nobis tradidit (20)? Quid vero et traditæ a Patribus doctrinæ oppones? Etenim Basilius (21) ille ineffabilium scrutator mysteriorum, Imagini, inquit, delatus honor ad prototypum transit. Similiter aureo suo ore Joannes: Ego fusam quoque e cera imaginem dilexi. Necnon Cyrillus (22) Spiritus sancti cithara: Sæpius vidi, ait, expressam imaginem passionis, nec absque lacrymis visam transivi, et reliqua. Si ergo priora sex concilia sacras imagines relative ad sua prototypa adorari minime improbarint, illis sapienterem te reputas? Tuum est, imperator, curæ erit.

XVII. Hæc missis ab imperatore (23) litteris cum reposuisset beatus, tantam viri constantiam non

(19) Augarum vel Abgarum Edessensæ civitatis principem passim scriptum reperias, apud Latinos etiam Abagarum et Agabarum. Hujus imaginis festum Græci celebrant 16 Augusti et historiam in Menæis referunt, quo die Edessa in Constantinopolim est translata: unde acceptam Genuenses nunc in suburbano S. Bartholomæi de Armenis templo, PP. Bernabitarum curæ, amotis Basilianis monachis, ante annos non multos commisso, religiose venerantur. Miraculum ejus ab igne servatæ sub Cosroe ex *Ecclesiastica Historia* Evagrii in Niceno concilio II, actione 5 prælectam invenimus, et alibi passim illius mentionem. Vide Gretserum nostrum in insigni tractatu, quem de imaginibus non manufactis edidit, qui pro majori parte de hac una totus est, et nunc regia magnificentia Parisiis recusus reperitur post Georgium Codinum europalatem, *De officiis Ecclesiæ et aulae C. P.* ejusdem Gretseri commentariis et Notis Goaris illustratum.

(20) Hanc ab Eudocia Augusta imperatrici Pulcheriæ Hierosolymis missam, eique templum τῶν ὁδηγῶν, id est, *Vitæ ducum*, ab hac Constantinopoli ædificatam refert Nicephorus; de ea accipienda videntur illa S. Germani patriarchæ verba in Vita S. Stephani Junioris relata: « Ab evangelista Luca imaginem Virginis Dei Genitricis pictam novimus, quæ ab Hierosolymis missa est. » Vide eundem Gretserum prænominati tractatus, cap. 18, de hac

c) Ita S. Gregorius Papa II Ep. I ad Leonem Isauricum opponit inter se λατρευτικῶς et σχετικῶς: ut explicetur differentia ejus cultus, quem

A συνεδρίας μηδέποτε χωρισθείς. Τῆς εὐαγγελικῆς βίβλου ἡμᾶς ἐκδιδασκούσης, ταύτην περιπτυσσόμεθα, δι' αὐτῆς τῷ Χριστῷ τὴν τιμὴν ἀπονέμοντες, καὶ εἰ ταύτην περιπτυσσόμενοι οὐκ ἐγκαλούμεθα, ποῖα ἔγκλησις ἡμῖν τῆς αὐτῆς ἐξηγήσεως τὴν εἰκονικὴν ἀνατύπωσιν μὴ τιμᾶν καὶ ἀσπάζεσθαι, δι' ἧς οἱ ἐκ βραβάρων κατηχούμενοι βραδύως παιδεύονται τὴν ἀλήθειαν; Πόσοι τῶν μὴ εἰδόντων γράμματα ὡς ὀρθαλοῖς τὰ θαύματα βλέποντες, τὸν δι' ἡμᾶς παθόντα δοξάζουσιν, ὦν τὴν σωτηρίαν ἐφθόνησας; Ποῖα τῶν συνόδων τοῦτο τὸ δύσφημον ἀνεφώνησεν ἀσέθημα; Οὐκ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τὴν οἰκείαν ἀχειροποιήτως εἰκόνα Ἀγκάριου πέπομφεν; Οὐ τῆς Θεοτόκου μορφῆς τὴν ἐκτύπωσιν ὁ ἀπόστολος ἡμῖν Λουκᾶς ἱστορήσας παραδέδωκε; Τί δὲ φήσεις ἐν ταῖς πατροπαραδότοις διδασκαλίαις; Καὶ γὰρ, φησὶ Βασίλειος ὁ τῶν ἀρρήτων μύστης, ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει. Φησὶ δὲ καὶ τὸ χρυσοῦν στόμα Ἰωάννης· Ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον γραφὴν ἠγάπησα. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ λύρα τοῦ Πνεύματος Κύριλλος οὕτω φησὶν· Πολλάκις εἶδον ἐπὶ γραφῆς εἰκόνα τοῦ πάθους, καὶ οὐκ ἀδακρυτὴ τὴν θέαν παρῆλθον, καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ οὖν αἱ προλαβοῦσαι ἐξ ἁγίων συνόδοι προσκυνεῖσθαι τὰς ἁγίας εἰκόνας, σχετικῶς (c) οὐκ ἀπεκλήρουσαν, σὺ σοφώτερος τούτων γίνῃ; Ἴδιόν σοι, βασιλεῦ, τὸ πρὸς ὑπεναντίους πολεμεῖν· τὸ δὲ τῆς Ἐκκλησίας δόγμα τοῖς Πατράσι μελλήσει.

ad sua prototypa adorari minime improbarint, illi bellare adversus hostes: doctrina Ecclesiæ Patribus

IZ'. Τούτων ἀντιγράφως τῷ βασιλεῖ παρὰ τοῦ μακαρίου σταλέντων, μὴ ἐνεγκῶν ὁ τύραννος τὴν

C agentem, et Cuspiniani nugas sequenti capite refellentem.

(21) Utrumque hunc Basili et Chrysostomi locum etiam Gregorius Papa allegat in Epistola ad S. Germanum patriarcham CP., lecta in concilio Nicæno II, actione 4, qua etiam actione hoc Chrysostomi effatum profertur a Theodosio præside S. Andreæ ad Nesium, ut desumptum ex oratione, cui argumentum, « Quod veteris et novi Testamenti unus sit legislator. »

(22) Imo Gregorius Nyssenus: hujus enim esse locum illum, de Abrahamo patriarcha sermonem facientis, Adrianus Papa profitetur in sua ad Constantinum et Irenem Augustos Epistola, actione II prædicti concilii recitata. Sed hic memoriæ lapsus ignoscendus est elogii hujus auctori præ aliis, quibus ultimum pulcherrimumque confessionis hujus actum videtur confudisse: nam primæ Vitæ auctori ætate suppari potius standum est, nec omnino credendum, aut prius vexatos monachos, eversumque monasterium esse quam suam Theophanes constantiam Byzantii probasset; sed potius ei affligendo hæc deinde acta: aut tertio a Theodori ejectione die ipsum quoque expulsam in Samothraciam fuisse Theophanem.

(23) Mirum est in Vita S. Theodori Studitæ ultimæ hujus ad imperatorem adductionis nullam omnino mentionem fieri, in qua illud duntaxat, post narratos ejus in confirmandis fratribus verbo

imaginibus deferunt Christiani, ab eo quo idola adorabant gentiles, ipsismet divinum aliquid inesse erronee opinati.

τοσαύτην τοῦ ἀνδρός ἐντασιν, ἀποστείλας τινὰ τῶν ἐν τέλει, τὴν μὲν-μονὴν ἕως ἐδάφους πυροκαυστον πεποίηκε, τοὺς δὲ μοναχοὺς αἰκισάμενος διεσκόρπισε, τὸν δὲ μακάριον δέσμιον συλλαβόμενος ἤγευ εἰς τὸ Βυζάντιον. Καὶ κελεύσαντος τοῦ τυράννου καθειρθῆναι αὐτὸν ἐν σκοτεινῇ φυλακῇ, ἐπὶ πλείστας ἡμέρας διέτριβεν ἐν ὑπονοίᾳ τοιαύτῃ, ὡς ἂν τὸ εὐτονον αὐτοῦ χαυνωθὲν, εὐάλωτον ἔσται πρὸς συγκιτάσεις. Τῇ οὖν προτεριᾷ ὀγαγὼν ὁ βασιλεὺς τὸν εἰρημένον Θεόδωρον τῶν Στουδίου ὄσιον ἡγούμενον, καὶ ἐπὶ πλείστας ὥρας δείμασί τε καὶ κλάσεων ὑποθέσει καταπτῆξιν οἴόμενος, τὸναντίον δὲ ἐλεγχθεὶς παρὰ τοῦ ὄσιου, ὡς μηδὲ τῆς αὐτοῦ καρδίας ἐπισκοπῆς Θεοῦ αἰσθόμενος, αἰσχυνθεὶς ὁ τυράννος τὴν κατ' αὐτοῦ τῆς ἐξορίας ψῆφον ἀπεφήνατο.

III. Τῇ δὲ ἐπαύριον προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἀχθῆναι αὐτῷ καὶ τὸν μακάριον Θεοφάνην. Κλιθεὶς δὲ παρὰ τῶν συμμυστῶν τοιαύτῃ φησάντων, ὡς Οὐ δεῖ τὸ σὸν κράτος ὑπὸ τινος τῶν ἀμνημονεύτων ἀντιλέγασθαι καὶ ἐλέγχεσθαι, καὶ μάλιστα αὐθαδεστέρου τυγχάνοντος παρὰ πάντας τοὺς πρῶην τοῦ νῦν ἀχθησομένου, μήπως ὑβρισθῇ τὸ τὸν ἀήττητον κράτος ταῖς ἀντιβῆρτικαῖς αὐτοῦ αὐθαδείαις, καὶ αὐστηρότησι· τοῦθ' ἔνεκεν πρὸς τὴν ὁρμὴν ἐπιτχῶν, ἀποστέλλει ἓνα τῶν ἐν τέλει πρὸς τὸν ἅγιον, προστάξας βουνεύροις τριακοσίοις τὰ τε στέρνα καὶ τὸν νῶτον καταξάναντα ἔσσαι πάλιν ἐν τῇ εἰρηκτῇ. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἢ αὐτῇ πάλιν κλάσις τῷ μακαρίῳ γεγονουῖα, τὸ εὐτονον αὐτοῦ τῆς πρὸς Θεὸν οὐκ ἐχάυνωσεν ἐλπίδος. Ἀπεικῶν δὲ ἤδη πρὸς τὴν τοιαύτην ὁρμὴν ὁ πανώλης, ψήφισμα κατὰ τοῦ μακαρίου ἐκπέμπει, ἐξορίξ αὐτὸν ἐν Σαμοθράκῃ τῇ νήσῳ ἀποστεῖλαι, ἧτις ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ τῆς Μαρωνείας πελάγους ἴδρυται, δεινὴ καὶ αὐχμώδης πᾶσι τοῖς πελάζειν βουλομένοις δεικνυμένη. Ἐν αὐτῇ δὲ λιμῷ καὶ δίψει καὶ καθείρξει πεισθεὶς ὁ μακάριος, καὶ ἐπὶ τινὰς διαδιδῶν χρόνους, τῶν τῆδε μετακεχωρηκῶς πρὸς ἀμείνονα καὶ θειοτέραν εὐκλειαν μεταβέβηκε, τὸ πῆλινον σῶμα σὺν τῇ ψυχῇ ἀλώθητον διαφυλάξας. Οὗ ταῖς μακαρίαις εὐχαῖς στηριχθεῖημεν, ὧ φιλακροάμονες, Χριστῷ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ ἡμῶν, ἅμα τῷ προανάρχῳ Πατρὶ, καὶ τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, δόξαν καὶ εὐχαριστίαν ἀναπέμποντες, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας καὶ ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

et scripto conatus, breviter subiungitur, offensum iis tyrannum ac nesciam quo se verteret, cum hominis libertatem ac fiduciam ferre amplius non posset, Byzantium expelli carcerique tradi iussisse. Vitam dabimus ad 11 Nov. diem quo mortuus est anno 826.

(24) Ea est Thraciæ civitas, etiam hoc tempore vetus nomen retinens, a qua propterea tanquam

A perferens tyrannus, quemdam in dignitate constitutum ablegavit, per quem monasterium ad ipsum usque pavementum exussit, monachos verberibus multatos dispersit, beatumque virum comprehensum ac vinctum Byzantium adduxit, atque de mandato tyranni in obscurum compingens carcerem, multis afflixit diebus. Qua id fiducia? Nempe quod speraret emollitam animi sancti fortitudinem facilem fore ad consensum impietati prestandum. Pridie igitur quam ipsum accerseret imperator, adduci iussit (24) prædictum Theodorum Studii hegumenum, quem diu multumque propositis terroribus tormentisque tentatum, iis perecellendum existimans, cum ipse ab eodem e contra libere increparetur, velut qui intuentem corda Deum non cognosceret, exsilio confusus addixit, prolata adversus sanctum sententia.

XVIII. Postera vero die beatum quoque Theophanem coram se sisti iusserat: compellatus autem imperator a symmistis suggerentibus, quod indecens omnino esset majestatem imperatoriam ab aliquo vilium istorum hominum redargui ac vilipendi, maxime ab hoc iam accersiri iusso, qui præ cæteris omnibus in ejus conspectum adductis, insolens sit, et propter pervicacem proterviam suam austeritatemque insigni aliqua contumelia affecturus potestatem ipsius: impetum suum repressit, mittens quemdam e primoribus cum imperio, ut trecentis taurearum plagis pectore ac dorso lacertum, denuo recludi juberet in carcerem. Postridie vero cum idem denuo tormentum esset illatum sancto, nec quidquam eum remisisse appareret de firma in Deum fiducia, desperans infelix propter tantam sancti viri alacritatem, sententia contra ipsum lata, misit eum exsulem in insulam Samothracem, quæ in ejus, quod ad Maroniam (24) est, maris partibus sita est, squalida admodum et gravis omnibus accedere volentibus: in qua fame, siti, et angustiis pressus beatus per annos aliquot, ex hac vita demigrans ad meliorem transiit, corpore et anima absque noxa servatis. Coniugis sanctis precibus, auditores dilecti, corroboremur, Christo benignissimo Deo nostro, unaque Patri principii experti, atque vivifico Spiritui gloriam et gratiarum actionem referentes, nunc et semper, atque per omnia et interminata sæcula sæculorum. Amen.

celebriori merito mare illud nominetur: distat alioqui a Samothrace insula 20 ferme miliaribus amplius quam ipsa insula a proxima continenti, juxta Ptolemæi calculos. Sunt qui existiment Ismarum esse Homeri: sed Plinius diversam facit, Hipparchiam nominatam aliquando docet Ortelius in *Thesauro*.

MARTYΡΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΚΑΙ ΕΝΔΟΞΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ

ΛΟΓΓΙΝΟΥ ΤΟΥ ΕΚΑΤΟΝΤΑΡΧΟΥ.

MARTYRIUM SANCTI ET GLORIOSI MARTYRIS LONGINI CENTURIONIS.

(Latine apud Surium ad diem 16 Martii; Græcus textus, nunquam antea editus, prodit ex cod. Reg. Paris. 774, sæc. xvⁱ EDIT. PATR.)

I. Cum Deo Verbo propter eam, quæ ex inobedientia nobis fuit importata, a bonis prolapsionem, visum esset fieri sicut nos, et voluntaria cruce et morte propter nos fuisset condemnatus propter suam in nos misericordiam, et chorus quidem discipulorum, timore amicitiae Christi esset oblitus, qui autem in eum cædem spirabant Judæi, eum jam morte damnassent: unus erat etiam Longinus e synagoga Judæorum, et constitutus fuerat centurio cujusdam numeri militum. Cum autem executioni esset mandata scelerata sententia, et ipse Christus in ligno esset affixus, medicans sumptum ex ligno gustum, admirandus hic Longinus habebat crucis custodiam sibi commissam cum suis militibus. Signis autem et prodigiis, quæ circa crucem facta sunt, ad veritatem deductus, omni excusso metu, libere Christum ipsum et Deum confessus est in medio synagogæ Judæorum, « Vere, dicens, Filius Dei est hic! »

Postquam sepulturæ mandatum fuit vivificum Christi corpus, ut nos a peccati sepulcris evocaret, et ad antiquam revocaret beatitudinem, Longino rursus jussit Pilatus, vitæ sepulcrum tueri custodia militari. Et ille quidem fecit id, quod erat imperatum, etsi non esset ejusdem de Christo cum Pilato sententiæ, ut jam didicimus. Cum autem peractum esset magnum mysterium resurrectionis, et milites miracula, quæ erant majora, quam ut ea caperet humana cogitatio, principibus sacerdotum et presbyteris Judaici cætus annuntiassent, hoc illi ignominiam et dedecus sibi afferre existimantes, et miraculum volentes extinguere, pecuniis persuaserunt militibus, ut calumniarentur Christi resurrectionem. Illi igitur ad Pilatum accedentes, falsam dixerunt esse resurrectionem. Verum non sic Longinus: sed mendacii quidem fuit præclarus confutator, verax autem testis veritatis, ut qui non sus-

Α Α'. Τοῦ Θεοῦ Λόγου διὰ τὴν ἐκ τῆς παρακοῆς ἐπενεχθεῖσαν ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἐκπτώσιν γενέσθαι καθ' ἡμᾶς εὐδοκήσαντος καὶ σταυρὸν ἐκούσιον καὶ θάνατον διὰ τὸν πρὸς ἡμᾶς οἶκτον κατακριθέντος καὶ τοῦ μὲν τῶν μαθητῶν χοροῦ δειλία τῆς πρὸς Χριστὸν φιλίας ἐκλαθομένων, τῶν δὲ κατ' αὐτοῦ φονῶντων Ἰουδαίων ὑπόδικον αὐτὸν ἤδη τῷ θανάτῳ ποιησαμένων, εἰς ἣν καὶ Λογγίνος τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς, καὶ τινος ἑκατόνταρχος στρατιωτικοῦ καθίστατο τάγματος. Ἐπεὶ δὲ πέρας ἡ πονηρὰ ψήφος ἐδέχετο, καὶ Χριστὸς αὐτὸς ἐπὶ ξύλου προσήλωτο τὴν ἐκ τοῦ ξύλου γεῦσιν ἰώμενος, ὁ θαυμάσιος οὗτος Λογγίνος ἐτύχχανε μὲν τὴν τοῦ σταυροῦ φυλακὴν ἅμα τοῖς ὑπ' αὐτῷ στρατιώταις πεπιστευμένος· τοῖς δὲ περὶ τὸν σταυρὸν σημείοις καὶ τέρασι πρὸς τὴν ἀλήθειαν χειραγωγηθεὶς καὶ πάντα φόβον ἀφ' ἑαυτοῦ ποιησάμενος, ἐλευθέρῳ γλώττῃ Χριστὸν αὐτὸν καὶ Θεὸν ἐν μέσῳ τῆς τῶν Ἰουδαίων συναγωγῆς ὡμολόγησεν· « Ἀληθῶς, λέγων, Υἱὸς Θεοῦ ἐστὶν οὗτος. »

Β'. Ὡς δὲ καὶ τάφῳ τὸ ζωοποιὸν ἐδόθη σῶμα Χριστοῦ, ἔν' ἡμᾶς τῶν τῆς ἀμαρτίας τάφων ἀνακαλέσεται καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐπαναγάγῃ μακαριότητα, Λογγίνῳ καὶ πάλιν ὑπὸ Πιλάτου προσετέτακτο τὸν τῆς ζωῆς τάφον κουστῶδιᾳ στρατιωτῶν ἡσφαλίσθαι· καὶ ὁ μὲν ἐποίησε τὸ κελευσθὲν, κἂν οὐχὶ καὶ τῆς αὐτῆς Πιλάτῳ περὶ Χριστὸν γνώμης ἦν, ὡς ἐκ τοῦ τέλους ἐμάθομεν. Ἐπεὶ δὲ τὸ μέγα τῆς ἀναστάσεως ἐπραγματεύθη μυστήριον, καὶ οἱ στρατιῶται τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν θαύματα τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πρεσβυτέροις τῆς Ἰουδαϊκῆς συμμορίας ἀπήγγελλον, οἱ μὲν τῶν Ἰουδαίων προσετώτες, αἰσχύνῃ τὸ πρᾶγμα τιθέμενοι καὶ τὸ θαῦμα σθέσαι βουλόμενοι, πείθουσι χρημάτων τοὺς στρατιώτας τὴν τοῦ Κυρίου συκοφαντίσαι ἀνάστασιν καὶ αὐτοὶ τῷ Πιλάτῳ προσελθόντες, ὡς περὶ ψευδοῦς εἰσηγοῦντο τῆς ἀναστάσεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ Λογγίνος οὕτως· ἀλλὰ τοῦ μὲν ψεύδους ἐλεγχὸς ἀκριβῆς, ἀληθῆς δὲ τῆς ἀληθείας μάρτυς

¹ Math. xxvii, 54.

καθίστατο, συκοφαντῆσαι Χριστὸν ὡς κλαπέντα μὴ ἀνασχόμενος· ἐλευθερίῳ δὲ μᾶλλον καὶ γλώττῃ καὶ γνώμῃ αὐτὸν ἀνακηρύξας ἀληθινὸν καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγηγέρθαι βεβαιωσάμενος· ὅθεν αὐτὸς τε Πιλάτος καὶ οἱ τῆς συναγωγῆς Ἰουδαίων ἐξάρχοντες τὸν φθόνον, ὃν πρότερον εἶχον κατὰ Χριστοῦ καὶ ἦν ὠδινον κατ' αὐτοῦ μανίαν, ταύτην εἰς Λογγίνον νῦν μεταφέρουσιν, οὕτως ἀγρίως αὐτῷ χαλεπαίνοντες, ὡς μὴδ' ἂν ἦ τι καὶ πάθος Λογγίνος ἀξίαν αὐτὸν εἰσπράξασθαι τιμωρίαν ποιούμενοι. Ἐντεῦθεν εἰς ἀκοὰς ἤκει Λογγίνῳ τὸ πρᾶγμα, καὶ δῆλα τὰ τῆς ὀργῆς ἐγίνοντο, καὶ διὰ τοῦτο παραβρίπτεισθαι μᾶλλον Χριστῷ ἢ τοῖς τῶν Ἰουδαίων οἰκεῖν σκηνώμασι προθυμούμενος, τῇ τοῦ ἀξιώματος χλαμῦδι καὶ ζώνῃ καὶ τὴν στρατείαν αὐτὴν, εὐθύς ὡς εἶχε συναποδύεται, καὶ δύο τινὰς τὸν ὅμοιον αὐτῷ ζῆλον ὑπὲρ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀληθείας ἔχοντες παραλαβὼν στρατιώτας, τὰς κατὰ πλῆθος ἐκκλίνει διατριβὰς, καὶ Θεοῦ μόνου καὶ ἑαυτοῦ γίνεταί.

Γ'. Οὐ πολὺ δὲ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ἀπολιπὼν, εἰς τὴν Καππαδοκῶν ἀφικνεῖται, κῆρυξ ὁμοῦ καὶ ἀπόστολος τῶν τοῦ Χριστοῦ παραδόξων καὶ θαυμαστῶν ἔργων συνάμα τοῖς δυσὶ στρατιώταις γινόμενος. Ὡς οὖν τούτων οὐδὲν τοῖς Ἰουδαίοις ἐλάνθανεν, ἅτε τῆς φήμης εἰς πάντας τὸν Λογγίνον παραπεμπούσης καὶ οἷά τινος ὑποπτέρου πᾶσαν σχεδὸν διατρεχούσης τὴν οἰκουμένην, εἰς ταῦτα συνελθόντες, πείθουσι Πιλάτον κατεπειν Λογγίνου καὶ σημᾶναι τῷ Καίσαρι, ὅτι τε ἀλλότρια φρονῶν εἴη τῆς Ῥωμαίων βασιλείας, καὶ ὅτι τῶν ὀπλῶν ἀμελήσας, Χριστὸν τινα κηρύσσει βασιλέα τοῖς ἔθνεσι, κἀντεῦθεν πάντας ὑποποιούμενος πρὸς τὴν εἰς ἐκεῖνον πίστιν ἐφέλκεται· τεκμήριον, φασί, τῶν λεγομένων, ὅτι καὶ τὴν Καππαδοκῶν πᾶσαν τῆς τοιαύτης διδασκαλίας πεπλήρωκε. Τούτοις τοῖς γράμμασι καὶ χρήματα συνεχπέμπουσι, κλέψαι τὰς ἀκοὰς βουλόμενοι Καίσαρος, ὥστε καὶ τὸν Λογγίνου θάνατον εὐκόλως ὠνήσασθαι. Ὁ δὲ καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς Ἰουδαίοις ἐχώρησε, καὶ ἀπὸ Ῥώμης εὐθύς τῆς Ἰουδαίας πρὸς Πιλάτον στέλλονται γράμματα Λογγίνου θάνατον καταψηφιζόμενα. Λεξάμενος οὖν ὁ Πιλάτος τὰ γράμματα, ὡς εἶχεν, εὐθέως ἐγχειρίζει ταῦτα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ πρὸς τὸν τοῦ μακαρίου φόνον πρόθυμος προθύμους ἐκπέμπει· οἱ δὲ τὴν μεταξὺ πᾶσαν γῆν ἀπτέρῳ τάχει διαδραμόντες τῇ Καππαδοκῶν ἐφίστανται καὶ Λογγίνον ἐν τινὶ τῶν πατρῶων ἀγρῶν τὸν ἀπράγμονα βίον ἀσχεῖν πυθόμενοι, εὐθύς ἐν τῷ ἀγρῷ γίνονται, μὴ εἰδότες ἐκεῖνον εἶναι, περὶ οὗ τοὺς μακροὺς ὑπέστησαν πόνους καὶ τὴν πορείαν διήνυσαν, ὅθεν καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον ἠρώτων, τίς ἄρα Λογγίνος εἴη καὶ ποῖος ὁ Λογγίνον ἔχων ἀγρός· τοῖς μὲν γὰρ ἦν ἡ σπουδὴ, Λογγίνῳ ἀφανῶς ἐπιθέσθαι, δεδιόσι, μὴ τὴν σωτηρίαν φυγῇ πραγματεύσεται. Ἦγνόνουν δὲ ὅτι μᾶλλον αὐτῷ ἡ σπουδὴ ληφθῆναι ἢ ἐκαίνοις λαβεῖν· ἐξήλου γὰρ ἐκεῖνου τὸν ἐκούσιον θάνατον, ὃν ἰδὼν ἐν σταυρῷ Θεὸν ὡμολόγησεν, καὶ ὡσπερ Χριστὸς δι' ἡμᾶς, οὕτω διὰ Χριστὸν Λογγίνος τὴν σφαγὴν ἐδίψα.

A tinuerit calumniari Christum, tanquam furto surreptum : sed lingua et mente libera eum verum esse Deum prædicarit, et e mortuis esse excitatum affirmaverit. Quo factum est, ut et ipse Pilatus, et Judæorum synagogæ principes, invidiam qua prius movebantur in Christum, et quem in eum animo concipiebant furorem, eum nunc in Longinum transferrent, ei adeo irascentes, ut quidquid pateretur Longinus, existimarent eum non satis datum esse pœnarum. Hinc ea res venit ad aures Longini, et eorum ira fuit ei significata. Quapropter magis volens abjici cum Christo, quam habitare in tabernaculis Judæorum, cum veste et cingulo dignitatis, ipsam quoque simul quamprimum exiit militiam. Et acceptis duobus militibus, qui habebant eundem zelum pro Christo et veritate, declinat cum populo congressionem, et cum Deo solo et secum versatur.

III. Nec multum intercessit temporis, et relictis Hierosolymis, venit in Cappadociam, præco simul et apostolus Christi admirabilium operum, et quæ sunt præter opinionem cum illis duobus militibus effectus. Cum autem eorum nihil lateret Judæos, utpote quod fama ad omnes Longinum transmitteret, et perinde ac alata perneciter omnem percurreret regionem, ii simul convenientes persuadent Pilato, ut de Longino male dicat, et significet Cæsari, quod aliena sentiret ab imperio Romanorum, et quod neglectis armis, Christum prædicet quemdam regem gentibus, et sic omnes in suam redigens potestatem, attrahat ad illius fidem. Eorum autem, aiebant, quæ dicuntur, signum est, quod universam Cappadociam ea implevit doctrina. Cum his litteris simul etiam emittunt pecunias, in aures Cæsaris volentes irrepere, ut Longini mortem facile emerent. Quod quidem processit etiam, ut videbatur, Judæis. Et Roma statim in Judæam ad Pilatum mittuntur litteræ, quæ Longinum morte damnabant. Pilatus ergo acceptis litteris, eas statim tradit Judæis, et ad beati viri cædem alacris alacres emittit. Illi autem cum totam quæ intercedebat, regionem maxima pervasissent celeritate, veniunt in Cappadocum regionem : et cum audiissent Longinum in quodam agro paterno agere vitam ab omni negotio remotam, statim veniunt in agrum, et cum Longino sermones conferunt, nescientes eum esse, propter quem tam magnos labores suscepissent, et iter confecissent. Unde etiam illum ipsum rogabant, quisnam esset Longinus, et in quonam prædio habitaret. Longinum enim studebant clam aggredi, timentes ne salutem sibi fuga quæreret. Ignorabant autem eum magis studere ut caperetur, quam illi, ut caperent. Imitabatur enim mortem illius voluntariam, quem cum vidisset in cruce, Deum fuit confessus : et quomodo Christus propter nos, ita Longinus propter Christum cædem sitiēbat.

IV. Cum ergo Spiritus sanctus illa hora ei omnia significasset, sensim ad ipsos conversus, miti et leni voce dicit : « Sequimini, et ipse eum, quem quaeritis, ostendam². » Tunc ergo veluti apud se lætaus ille beatus et futuri gaudium præcipiens, et ante martyrium mortem martyrii amplectens, hæc secum dicebat : Quam speciosi pedes evangelizantium bona³ ! Nunc videbo caelos apertos. Nunc aspiciam gloriam Patris. Nunc, sicut primus martyr Stephanus, ipse quoque dicam : « Domine Jesu Christe, accipe spiritum meum⁴, » quem clarissima voce audivi mortem ad se vocantem. Nunc supernam Jerusalem, angelorum quidem patriam, totius autem chori sanctorum metropolim, cum victoriæ plausibus, et canticis, et gloriosis tropæis, ascendam. Nunc exuo e luto confectam tunicam, et lamentabilia depono carnis vincula. Nunc liberor ab interitu et corruptione, et lætus induo incorruptionem. Egredior e vita caduca et momentanea, et ex tempestate, cujus sunt magni fluctus et gravia naufragia, et venio ad verum et solum portum, in quo vita est ab omni tristitia remota et æterna. Lætare, anima, quæ vadis ad tuum effectorem. Ostende lætam, tempore id postulante, faciem. Eos, qui tibi tot bona conciliant, o Longine, benigne excipe. Eos qui nos ad cœnam vocant regalem, lauto et magnifico accipiamus convivio.

V. Hæc cum apud se locutus esset Longinus, eos, qui ad ipsum venerant, statim ducit in domum suam, et cum hospitio præclare accepisset, incipit deinde rogare post cœnam cum venissent, et quænam esset tanta Longini inquisitio. Illi autem, cum sacramentum, tanquam aliquod pignus ab eo accepissent, non esse publicaturum, quæ ei dicerent, neque secretum esse aperturum, dicunt quæ Pilato scripta fuerant a Cæsare, et quod venissent, ut Longini cum duobus militibus capita amputarent. Cum autem scivisset, quinam essent cum ipso morituri, illi scilicet qui Judaicæ mercedi Christum præposuerant, significavit eis, qui non diu ante ab eo discesserant, ut primorum bonorum essent sibi socii. Cumque semel atque iterum eos, qui missi fuerant a Pilato, hospitio magnifice accepisset, postridie eos ducens in agrum, expectabat eos, quos accersiverat. Cum autem accepisset eos jam appropinquare, statim annuntiat iis qui missi fuerant a Pilato : Ego sum, qui a vobis quaeror, Longinus. Illi autem primum quidem non credebant. Quomodo enim existimassent eum esse, qui erat passurus, cum eum viderent tam lætum ad periculum ? Postquam autem recte sciverunt illum esse et nulla eis fuit relicta dubitatio, ægre ferebant, et a conscientia multas plagas accipiebant, quid non quidem dicentes, quid non autem facientes, cum esset adhuc recens recordatio ut qui pro bonis

Δ'. Τοῦ Πνεύματος οὖν τῷ ἁγίῳ πάντα κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας γνωρίσας, ἡρέμα πρὸς αὐτοὺς ἐπιστραφεῖς· Ἀκολουθεῖτέ μοι, λέγει πρᾶξι φωνῇ, καὶ τὸν ζητούμενον αὐτὸς ὑποδείξω. Τότε οὖν, ὡς περ ἐνευφραϊνόμενος ὁ μακάριος ἑαυτῷ καὶ τοῦ μέλλοντος προαπολαύων τῆς ἡδονῆς, καὶ πρὸ τοῦ μαρτυρίου τὸν τοῦ μαρτυρίου θάνατον ἀσπαζόμενος, τοιαῦτα πρὸς ἑαυτὴν διελέγετο· Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ ! Νῦν τοὺς οὐρανοὺς ἀνευγμένους ὄψομαι· νῦν ἱστορήσω τὴν δόξαν τοῦ Πατρὸς· νῦν ἐπ' ἰσῆς τῷ πρώτῳ τῶν μαρτύρων Στεφάνῳ· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου, καὶ αὐτὸς ἐρῶ, οὗ λαμπροτάτη φωνῇ τὸν θάνατον καλοῦντος ἐφ' ἑαυτὸν ἀκήκοα· νῦν Ἰερουσαλήμ τῆς ἀνωτάτω, τῆς πατρίδος μὲν τῶν ἀγγέλων, τοῦ δὲ τῶν ἁγίων χοροῦ παντὸς μητροπόλεως, μετὰ κρότων ἐπινικίων καὶ περιφανῶν τῶν τροπαίων ἡδίστα ἐπιθήσομαι· νῦν ἀποδόομαι τὸν πήλινον χιτῶνα, καὶ τοὺς πολυστενάκτους τῆς σαρκὸς δεσμοὺς ἀποτίθεμαι· ἀπαλλάττομαι τῆς φθορᾶς, καὶ τὴν ἀφθαρσίαν χαίρων ἐνδύομαι· ἐξείμι τοῦ προσκαίρου βίου καὶ τοῦ χειμῶνος, οὗ μεγάλα τὰ κύματα καὶ χαλεπὰ τὰ ναυάγια, καὶ πρὸς τὸν ἀληθῆ καὶ μόνον ἀφικνούμαι λιμένα, ἐν ᾧ ζωὴ ἀλυπος καὶ αἰώνιος. Εὐφραίνου πρὸς τὸν σὸν ἀπερχομένη, ψυχῇ, Παιστὴν· δείξον φαιδρὸν, καιροῦ καλοῦντος, τὸ πρῶσιπον· τοὺς προξένους σοι τῶν τοσοῦτων ἀγαθῶν, Λογγίνε, φιλοφρόνεις ὑπόδεξαι· τοὺς ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἡμᾶς καλοῦντας τὸ βασιλικὸν πολυτελῶς ἐστίασιμα.

Ε'. Ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν ὁ Λογγίνος διαλεχθεὶς, τοὺς ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντας εἰς τὸν ἴδιον εὐθύς οἴκου ἄγει καὶ ξενίσας λαμπρῶς, εἶτα καὶ ἐρωτᾷ μετὰ τὸ δεῖπνον ἄρχεται, ἐφ' ᾧ τε ἔκειεν, καὶ τίς ἡ τοσαύτη Λογγίνου ζήτησις. Οἱ δὲ, μὴ ἂν ὀημοσιεύσαι τοὺς λόγους μῆδὲ τὸν κρυπτόμενον ἐκκαλύψαι, ὄρκον καθάπερ τι ἐνέχυρον, ἀπ' αὐτοῦ λαθόντες, τὰ γραφέντα Πιλάτῳ παρὰ Καίσαρος λέγουσι, καὶ ὅτι Λογγίνου συνάμα καὶ δύο στρατιωτῶν τὰς κεφαλὰς ἐκτεμεῖν ἀπηντήκασιν. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι τίνες εἰς οὐδὲν αὐτῷ ἀποθανεῖν μέλλοντες ἐμάνθανον, οἱ τῆς Ἰουδαϊκῆς, φημί, μισθαρνίας προτιμήσαντες τὸν Χριστὸν, τάχιστα παρ' αὐτὸν ἔκειν τοὺς ἄνδρας μικρῷ πρὸ τούτου διαστάντας ἐδήλου· ὥστε τῶν πρώτων ἀγαθῶν αὐτῷ κοινωνῆσαι· οὕτω τε μίαν καὶ δευτέραν ἡμέραν τοὺς ὑπὸ Πιλάτου σταλέντας φιλοτίμως ξενίσας, παραλαβὼν αὐτοὺς εἰς τὴν αὐριον ἐν ἀγρῷ, ἀνέμενον οὗς μετεστελατο, ἐγγίσει δὲ ἤδη τούτους μαθὼν, εὐθύς· Ἐγὼ ὑμῖν ὁ ζητούμενός εἰμι Λογγίνος, ἀπαγγέλλει τοῖς τοῦ Πιλάτου. Οἱ δὲ πρότερον μὲν διηπίστουν· πῶς γὰρ ὑπέλαβον αὐτὸν εἶναι τὸν μέλλοντα παθεῖν, οὕτως αὐτὸν ὀρώντες περιχαρῆ πρὸς τὸν κίνδυνον ; Ὡς δὲ αὐτὸν ἀκριβῶς ἐμάνθανον εἶναι καὶ οὐδὲν ἀμφίβολον αὐτοῖς ὑπελείφθη, βαρέως ἔφερον καὶ πολλὰς ἐδέχοντο τὰς ἀπὸ τοῦ συνειδότης πληγὰς· τί μὲν οὐ λέγοντες, τί δὲ οὐ πράττοντες, θερμῆς οὔσης ἔτι τῆς ἀναμνήσεως διατὴν ἀπὸ τῶν ἐνδον κατάκρισιν· ἅτε πολλῶν ἀγαθῶν

² Isa. li, 1. ³ Rom. x, 15. ⁴ Act. vii, 58.

πονηρὰν ἀμοιβὴν ποιεῖν μέλλοντες; Ὁ δειπνοῦ δυσ-
 τυχοῦς! λέγοντες, ὦ χαλεπῆς ξενίας! τί σοι, ὦ φίλε
 Λογγίνε, τοῦτο ἐδόξατο ἐγχείρημα, ἵνα τοὺς ἐπὶ σὸν
 φόνον ἐλθόντας ὁ σὸς οἶκος ἐδέχεται; ὦ ἀθλίας κατα-
 γωγῆς! ὦ πικρᾶς ἐστιάσεως! θάνατος ἢ ξενία σοι
 γίνεται καὶ σεαυτὸν ἐπιθύσεις τῇ τραπέζῃ, ληπτὰς
 παραδόξως τοὺς ὑπὸ σοῦ ξενισθέντας εὐρών. Τί ἂν
 ποιῶν οὕτως ἐλύπεις τοὺς ἐπιθῆναί σοι τὴν σφαγὴν
 μέλλοντας; Ἄπιθι τοιγαροῦν, μισθὸν τῆς ξενίας
 λαβὼν τοῦ θανάτου τὴν ἄφεσιν· οὐ στέργομεν ἐπι-
 θεῖναι σοι τὸ ξίφος, χεῖρα μισθόνον ἐπενεγκεῖν τῇ
 σῇ δεξιᾷ δεδοίκαμεν· αἰδοῦμεθα τοὺς κοινούς ἄλλας·
 ἐρυθριῶμεν τὴν τράπεζαν, τὸν τῆς ξενίας ἔφορον
 αἰσχυρόμεθα· νερκᾶ πρὸς τὸν φόνον ἢ χεῖρ· ὁ νοῦς
 ὀκνεῖ τοῦ εὐεργέτου τὸν θάνατον· βῶν ὁ παρὰ Πι-
 λάτῳ κίνδυνος ἡμῖν τῶν ἐκ τοῦ συνειδότης πληγῶν·
 πάντα παθεῖν ἐσμεν ἕτοιμοι ἢ Λογγίνῳ τοιαύτας
 ἀντιδοῦναι τὰς χάριτας.

Γ'. Οὕτω τοίνυν οἱ στρατιῶται πρὸς τὸν τοῦ Χρι-
 στοῦ μάρτυρα καὶ λίαν περιπαθῶς ἔλεγον. Ἄλλ' οὐχὶ
 καὶ Λογγίνον ἠδύναντο πείθειν, ἀλλὰ πρὸς αὐτοὺς
 γενναίως ὁ γενναῖος ἀληθῶς ἀποκρίνεται· Τί μοι
 φθονεῖτε μεγάλων ἀγαθῶν, ὧν καὶ ἄκοντες ἡμῖν
 ἀντιδοῦναι μέλλετε; τί μου τὸν θάνατον οὕτω πολυ-
 παθῶς ἀνακλαίεσθε; ἵνα τί κατηφιᾶτε τῷ πάθει; οὐ
 θάνατος ἐμοὶ τὸ παρὸν, ἀλλὰ ζωῆς ἀπαρχή· ἐμοὶ τῷ
 ὄντι θάνατος· μᾶλλον ἢ ἐνταῦθα διαγωγῆ, ὅτι μὴ τῷ
 ἐμῷ Δεσπότῃ παράσταμαι, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀπολαύω
 μακαριότητος· τὸ τέλος τῶν κακῶν οὐχὶ καὶ τέλος
 τῆς ζωῆς προξενήσει μοι, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀληθινὴν
 διαβιβάσει αἰδιότητα καὶ μετασχεῖν τῆς ἐκεῖθεν
 παρασκευάσει λαμπρότητος· ἔχετε τὴν παραχυθίαν,
 ὦ φίλοι, παρ' ἑαυτοῖς ἔχετε· ἐγγὺς τὰ τῆς παρηγο-
 ρίας ὑμῖν, ὃν διὰ τὸ τέλος θρηνεῖτε, τοῦτον μετὰ τὸ
 τέλος ἤδιστα μακαρίζετε· ἀρκοῦν δὲ τοῦτο πάντως
 πρὸς εὐθυμίαν μεταβαλεῖν τὸ τὸν φίλον εἰδέσθαι πολ-
 λῶν ἀγαθῶν μέλλοντα κοινωνεῖν, ὥσπερ φθονούτων
 μᾶλλον ἢ καὶ μισούντων τὸ σπεύδειν ἀποστερεῖν
 αὐτὸν τῆς λαμπρότητος. Μὴ οὖν ὀδύρεσθε τὸν ἐκ-
 λείποντα, ἀλλ' εὐχαριστεῖτε τῷ δεχομένῳ οὐκ ἂν
 ζημιώσητέ με τὴν δόξαν ἐκείνην, ἣν εἶδον ἐγὼ στοι-
 χεῖα σαλεύουσιν· οὐκ ἂν ἀρνηθεῖν ὃν ἄπαξ Θεοῦ
 Υἱὸν ὠμολόγητα· δέδοικα μὴ κατήγορον εὐρῶ τὴν
 κτῆσιν, ἄπιστος περὶ τοῦτον φανείς· οὐ τῷ πάθει
 καὶ ὁ οὐρανὸς ἐπεστύγνασε, καὶ τὰς ἀκτῖνας συν-
 ἔστειλεν ἡλῖος, καὶ τὸ τῆς ἡμέρας ἐκαινοτομεῖτο
 φέγγος, καὶ εἰς νύκτα περιπαθῶς ἔλκετο.

Ζ'. Ἐτι τοῦ Λογγίνου ταῦτα διεξιόντος καὶ τοὺς
 παρὰ Πιλάτου πεμφθέντας ποιεῖν τὸ κελευσθὲν πεί-
 θοντος, οἱ συγκατακριθέντες αὐτῷ τὸν θάνατον
 στρατιῶται καταλαμβάνουσιν. Ὁ δὲ, γαννυμένῳ τῷ
 προσώπῳ καὶ φαιδρῷ τοὺς ἀνδρας ἰδὼν, δεξιᾶν τε
 αὐτοῖς ἐμβάλλει, καὶ περιβάλλει τὸν τράχηλον, καὶ
 ὀφθαλμοῦς, ἠδέως φιλεῖ, καὶ· Χαίρετε, ὦ συστρα-
 τιῶται Χριστοῦ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας, φησὶ,
 χαίρετε· ἤδη γὰρ ἡ ἐν οὐρανοῖς πύλη ἀνέωκται, καὶ
 ἄγγελοι τὰς ἡμετέρας μέλλουσι παραλαμβάνειν
 ψυχὰς καὶ τῷ μονογενεῖ προσάγειν Υἱῷ· ἰδοὺ καὶ
 τὰς λαμπάδας ὄρω, καὶ τὰ βραχεῖά μοι ὑποφαίνεται,

A essent malas reddituri gratias? O infelicem, dice-
 bant, cœnam! o grave hospitium! Curnam, o chare
 Longine, hoc tibi cœptum venit in mentem, ut eos,
 qui venerant ad tui cædem, domus tua acciperet?
 O miserum habitaculum, o acerbum convivium!
 Mors tibi evadit hospitium, et teipsum mensæ ap-
 pones, eos præter opinionem inveniens latrones,
 qui hospitio a te fuerunt accepti. Quid faciens sic
 molestia affecisti eos, qui te sunt occisuri? Abi ergo,
 accepta mercede hospitii, nempe mortis remissione.
 Non sustinemus ensē tibi inferre: cædem molien-
 tem manum tuo capiti afferre formidamus, commu-
 nem salem reveremur: nos pudore afficit mensa:
 ad cædem torpet manus: abhorret animus morte
 afflicere benefactorem. Facilius est periculum, quod
 nobis est a Pilato paratum, quam vulnera conscien-
 tiæ. Parati sumus omnia pati potius, quam Longino
 tales referre gratias.

VI. Sic quidem milites dicebant Christi martyri
 valde miserabiliter. Cæterum non poterant Longino
 persuadere: sed eis fortiter respondet vir vere
 generosus: Cur magna mihi bona invidetis, quibus
 vos inviti me estis remuneraturi? Cur meam mor-
 tem defletis iam miserabiliter? Cur tristes estis
 propter meam perpeccionem? Non est hoc mihi
 mors, sed vitæ primitiæ. Mihi revera potius est
 mors, quæ hic est conversatio, quoniam non assisto
 meo Domino, nec fruor ea, quæ est illic, beatitu-
 dine. Finis finem malorum, non etiam finem vitæ
 mihi conciliabit: sed ad veram transmittet beati-
 tudinem, et efficiet, ut sim particeps illius æterni
 splendoris. Habetis, o amici, habetis apud vos so-
 latium, prope est vobis consolatio. Quem enim
 propter finem lugetis, eum vos post finem beatum
 reputabitis. Sufficit autem hoc ad afferendam animi
 tranquillitatem, scire amicum fore multorum bono-
 rum participem: quomodo est invidorum, vel odio
 potius habentium hominum, studere eum privare
 splendore. Nolite deflere eum qui deficit: sed
 gratias agite ei qui accipit. Non mihi illius gloriæ
 detrimentum afferatis, quam ego vidi elementa
 moventem. Non negaverim eum, quem Dei semel
 Filium sum confessus. Timeo ne creatam naturam
 inveniam accusatricem, si in eum appaream infide-
 lis, propter cujus passionem cœlum quoque ipsum
 est affectum tristitia, et sol contraxit radios, et lux
 diei miserabiliter deducta fuit ad noctem.

VII. Hæc adhuc dicente Longino, et eis, qui missi
 fuerunt a Pilato persuadente ut facerent quod eis
 fuerat imperatum, veniunt milites, qui cum eo morte
 damnati fuerant. Ille autem, læto et alacri vultu eos
 intuens, et dexteram eis injicit, et collum amplecti-
 tur, et oculos suaviter deosculatur, et, Salvete,
 inquit, o Christi commilitones, et hæredes regni,
 salvete. Jam enim aperta est porta, quæ est in cœlis,
 et angeli sunt nostras accepturi animas, et oblaturi
 Filio unigenito. Ecce, et lampades video, et appa-
 rent mihi bravia, cum quibus sistendi sumus ad
 Judicis tribunal. Sed enim si quid vobis est impe-

ratum, dicebat eis qui missi fuerant, id implete. Deinde etiam conversus ad domum curatorem jubet vestem mundam ad se deferri, ut qui jam esset vocatus ad nuptias et thalamum, et eo festinaret. Porro autem cum induisset vestem, et manu ostendisset tumulum, in quo volebat poni corpus, in genua cum iis duobus, qui erant cum ipso, inclinatus (o beatum finem!), peregit certamen: et amputatis eorum capitibus, illi ascribuntur in choro martyrum et apostolorum, illorum quidem fortitudinem, horum vero zelum pro Christo ostendentes.

VIII. Quid vero post hæc est consecutum? Martyricum illius Longini caput cum statim accepissent ii, qui eum interfecerant, ad fidem plene faciendam quod Longinus esset mortuus, id portant ad Pilatum, ut qui scirent se nullo alio dono, quam eo magis illi gratificaturos. Ipse autem statim convocavit Judæos, magna secum voluptate afficiendos, ut qui Longini valde mortem sitirent, et eam emissent pecuniis. Quod quidem cum factum fuisset, ut eis placebat, jubet rursus indigna Pilatus: et ante portam civitatis per ignominiam fuit projectum pretiosum ejus caput. Sed is, cui visum fuerat pati pro nobis, ejus, qui propter ipsum fuerat passus, ne nunc quidem est oblitus: sed veluti perpetuo apparentem quamdam facem iis, qui aderant, cernendam præbebat ante civitatem, et in sterquilinio jacentem, tanquam in domo regia conservatam, tuto protegebat, non solum non permittens, ut aliquid pateretur a simo, sed etiam liberans alios, ne aliquid propter id paterentur. Quædam enim mulier vidua, quæ morte maritum amiserat, cum filio autem unico conflictabatur, et præter viduitatem sustinuerat etiam oculorum orbitatem, malo fide superato, cum filio vadit Jerusalem, sanctorum, quæ ibi erant, locorum contactu et adoratione, quos amiserat corporis duces, sperans se recuperaturam. Cum autem a filio deducta terram caperet et pulverem, et imponeret oculis, adjicitur viduitati et oculorum orbitati (qualia sunt Dei judicia) alia quoque gravis calamitas. Morbus enim quidam invadeus puerum, qui pro amissis oculis fuerat ei alius oculus, repente (proh dolor!) abripit a sinu matris.

IX. Statim ergo duplices ad eum accedunt tenebræ, et vitæ lux simul exstinguitur cum luce oculorum: eratque omnino infelix illa immobilis, tanquam aliquo fulmine, percussa calamitate. Cum autem paulo post a malo ad se rediisset, deflebat miserabiliter, et miserandas voces emittebat ad Dominum: O Domine, dicens, cur sic gravata est manus tua super me, et supra dolorem vulnerum meorum addidisti? Et nunc lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Num vires lapidum vires meæ? Ipsa quoque dicam, quod Job⁷: « Pôsuisti me parabolam, Domine, et motum

μεθ' ὧν τῷ τοῦ ἀγωνοθέτου παραστησόμεθα βήματι· ἀλλὰ γὰρ εἴ τι καὶ προσετάχθητε, πρὸς τοὺς πεμφθέντας ἔλεγεν, ἐκπληροῦτε. Εἶτα καὶ πρὸς τὸν τῆς οἰκίας ἐπιστραφεὶς ἐπίτροπον, στολὴν αὐτῷ καθαρὰν κομισθῆναι· κελεύει, ὡς ἐπὶ γάμον ἤδη καὶ νυμφῶνα κληθέντι καὶ πρὸς αὐτὸν σπεύδοντι. Καὶ δὴ κομισθεῖσαν ἐνδύς καὶ τῇ χειρὶ δείξας τὸν λόφον, ἐνθα τεθῆναι τὸ σῶμα ἠθούλετο, εἰς γόνυ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ κλιθεὶς (ὦ μακαρίου τέλους!) τὸν ἀγῶνα διήνυσε· καὶ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθέντες, χοροῖς μαρτύρων καὶ ἀποστόλων ἐγγράφονται, τῶν μὲν τὴν ἀνδρείαν, τῶν δὲ τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ ζῆλον ἐπιδειξάμενοι.

H. Τὸ δὲ μετὰ ταῦτα, τί; Τὴν μαρτυρικὴν ἐκείνην Λογγίνου κεφαλὴν εἰς πίστωσιν ἀκριβῆ λαβόντες αὐτίκα οἱ ἀνελόντες ὅτι Λογγίνος τέθνηκε, κομίζουσι τῷ Πιλάτῳ, εἰδότες ὅτι μηδὲν ἄλλω δωρήματι τοσοῦτον, ὡς ἐκεῖνο, τῷ αὐτῷ χαριῶνται· καὶ δεσυνεκάλει παραχρῆμα καὶ Ἰουδαίους τὰ μεγάλα αὐτῷ συνησθησομένοις, ἅτε καὶ αὐτοῖς λίαν τὸν Λογγίνου θάνατον διψῶσι καὶ χρημάτων ὄνιον τοῦτον ποιησαμένοις· οὗ δὴ καὶ ὡς αὐτοῖς φίλον γενομένου προστάττει καὶ αὐθις Πιλάτος, καὶ πρὸ τῆς πύλης ἀτίμως ἢ τιμῆα κεφαλὴ τῆς πόλεως ἔβριπτο· ἀλλ' ὁ ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν εὐδοκήσας τοῦ δι' αὐτὸν παθόντος οὐδὲ νῦν ἐπελάθετο, ἀλλ' οἷον ἀειφανῆ τινα πυροδν τοῖς παριοῦσι παρεῖχεν ὄραν πρὸ τῆς πόλεως καὶ τῇ κοπρίᾳ κειμένην, ὡς ἐν βασιλικῷ οἴκῳ φυλαττομένην ἀφανῶς ἔσκεπεν, οὐ μόνον οὐδὲν ἀπὸ τῆς κοπρίας ἐάσας παθεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦ πάσχειν ἐτέρους διὰ ταύτης ἐλευθερώσας. Χήρα γάρ τις γυνὴ καὶ θανάτῳ μὲν τὸν ἀνδρα ζημιωθείσα, οὐδὲν τι μόνον γενεῖ καὶ μόνῳ σαλεύουσα καὶ πρὸς τῇ χηρείᾳ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν πῆρῳσιν ὑποστᾶσα, πίστει τὸ πάθος νικήσασα μετὰ τοῦ τέκνου πρὸς τὴν Ἰερουσαλήμ ἄπεισι, τῇ τῶν ἀγίων ἐν αὐτῇ τόπων ἐπαφῇ τε καὶ προσκυνήσει, οὗς ἀποδέβληκε τοῦ σώματος φωταγωγούς, ἀπολαβεῖν ἐλπίσασα. Ὡς οὖν ὑπὸ τοῦ παιδὸς χειραγωγουμένη τοῦ χοῦ ἐλάμβανε καὶ τῆς κόνεως, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπετίθει, προστίθεται τῇ χηρείᾳ καὶ τῇ πηρώσει τῶν ὀφθαλμῶν, οἶα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, καὶ ἄλλη χαλεπὴ συμφορὰ· νόσος γάρ τις καταλαβοῦσα τὸν παῖδα, τὸν ἀντὶ τῆς ζημίας τῶν ὀφθαλμῶν ὀφθαλμὸν ἄλλον αὐτῇ γενόμενον, ἀθρόον, οἴμοι, τῶν ἀγκυλῶν τῆς μητρὸς ἀρπάζει

Θ. Εὐθύς οὖν διπλοῦν αὐτῇ τὸ σκότος ἐπιφοιτᾷ, καὶ τὸ τοῦ βίου φῶς τῷ τῶν ὀμμάτων συναποσθέννυται, καὶ ἦν ὅλως ἀκίνητος ἢ ἀθλία, ὡς περ σκηπτῷ τινι βληθεῖσα τῇ συμφορᾷ. Μετὰ βραχὺ δὲ νήψασα μικρὸν τοῦ κακοῦ, ἐλεεινὸν ἀποδύρεται καὶ οἰκτρὰς ἠφιεί πρὸς τὸν Δεσπότην φωνάζ· ὦ Κύριε, λέγουσα, ἵνατί οὕτως ἐβαρύνθη ἐπ' ἐμὲ ἡ χεὶρ σου, καὶ ἐπὶ τὸ ἄλγος τῶν τραυμάτων μου προσέθηκας, καὶ νῦν τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ αὐτὸ οὐκ ἔστι μετ' ἐμοῦ; Μὴ ἰσχύς λίθων ἢ ἰσχύς μου; Τὸ τοῦ Ἰωβ καὶ αὐτῇ ἐρῶ· Ἐθηκάς με παραβολὴν, Δέσποτα, καὶ κίνησιν κεφαλῆς ἐν πᾶσι, καὶ ἰσχύθησαν ἐπ' ἐμὲ οἱ ὑπομέ-

⁷ Psal. lxxviii, 27. ⁸ Psal. xxxvii, 11. ⁹ Job. vi, 22.

νοντές σε, Κύριε, Κύριε τῶν δυνάμεων· μή μόνη οὕτως ἤμαρτον ἐγὼ καὶ μόνη οὕτω κολάζομαι, ὅτι καὶ φωτὸς ἐμὲ καὶ τοῦ μονογενοῦς ἄρτι τοῦ ἴσα καὶ φωτὸς ἐμοὶ φαίνοντος ἀπεστέρησας; Ποία μοι λοιπὸν σωτηρίας ἐλπίς; ποία μοι παραμυθίας ὁδός; Οἴμοι, φίλτατε, πότε μοι παρηγορήσεις τὸ πάθος; πότε κουφίσεις τῶν ὀμμάτων τὴν συμφορὰν, ἐπὶ σωτηρίαν με χειραγωγῶν; Ἐλαθες, ὦ παῖ, καὶ μείζονι ἄλλῳ συμπτώματι τῷ σῶ ζημιώσας. Οἶχη μοι φυτὸν ἡδιστον πρὸ ὤρας, μόνην ἐμὲ τὴν ἀθλίαν ἀπολιπῶν. Ἄλλ' οὕτω μὲν ἡ μήτηρ· καὶ τί γάρ ἢ μήτηρ, καὶ μήτηρ μονογενοῦς; Καὶ οὕτως ἐλεεινῶς ἔχουσιν ὑποστηρίζει οὕτως.

I'. Μεταξὺ δὲ πρὸς ὕπνον κατενεχθείσῃ ὁ θεὸς Λογγίνος αὐτῇ ἐφίσταται καὶ πάντα λέγει τὰ κατ' οὐτὸν, τὴν ἐπὶ σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ὁμολογίαν, τὸν παρὰ Καίσαρος αὐτῷ καὶ Πιλάτου καταψηφισθέντα θάνατον, τὴν ἐκτομὴν τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ λίσσα, ὅσα διὰ Χριστὸν ὁ μάρτυς φιλοτίμως ὑπέστη, καὶ ὅτι Σολ τὴν ἐμὴν πρὸς θερμότητα ἔδει τῶν σῶν ὀφθαλμῶν φυλάττεσθαι κεφαλὴν, πολλῇ τῇ κοπρῇ καλυπτομένην· ἐν' ἀψαμένῃ σοι τὸ φῶς εὐθέως ἀκολουθήσῃ καὶ τὸν παῖδα δέ σοι μετὰ δόξης παραστήταιμι τὸ ἐπ' αὐτῷ πάθος ψυχαγωγήσαντα. Τοῦτοις ἡ γυνὴ τοῖς λόγοις παρακληθεῖσά τε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἱκανῶς νευρωθεῖσα, πρὸς τὸ ἔργον ἠπειγέτο. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν τόπον, ἐνθα τὴν κεφαλὴν ἐμάνθανεν ἀποκεῖσθαι, χειραγωγουμένη ἤδη κατεῖλε, προθύμως διώρυγε ταῖς χερσὶ καὶ ὡσπερ τινὰ θησαυρὸν ἀνευροῦσα τὴν κεφαλὴν ἅμα τῇ ταύτης εὐρέσει καὶ τὸ ἴδιον ἐξευρίσκει φῶς, καὶ βλέπει τὸν ἥλιον ἢ καὶ αὐτὴν φάναι τὴν κεφαλὴν ὡς κοιτὸν ἀστέρα ὑπὸ γῆν ὄνυσσαν καθορᾶ. Εἶτα καὶ περιπτύξαμένη θερμῶς καθηραμένη τε τῆς κόπρου καὶ μύροις ἐντίμως ἀλείψασα, ἐπάνεισι πάλιν πρὸς τὸν ξενίσαντα, τὸν πολύτιμον ἐκεῖνον κομίζουσα μαργαρίτην.

II'. Τῆς δ' ἐπιούσης νυκτός, αὐθις ὁ θεὸς ἐφίσταται Λογγίνος φαιδρὸν ὑπομειδιῶντα καὶ νυμφικοῖς ὡσπερ τοῖς περιβλήμασι διαλάμποντα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐπαγόμενος, ἠθέως τε αὐτὸν καὶ πατρικῶς ὑπαγκαλιζόμενος καὶ φησι πρὸς αὐτὴν· Ἴδε ὃν ἐπένηθεις, ὦ γύναι, ὃν ἐπένηθεις υἱόν· Ἴδε, ὅπως ἔχει νῦν εὐκλείας, καὶ παρακλήθητι· Θεὸς γάρ αὐτὸν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστράτευσε βασιλείαν· καὶ γὰρ τοῦτον παρ' ἐμοὶ ἔχω λαβὼν παρὰ τοῦ Σωτῆρος καὶ δεξιᾶς οὐποτε τῆς ἐμῆς ἀποστήσεται. Λαβοῦσα τοίνυν τὴν ἐμὴν κεφαλὴν καὶ τὸ σῶμα παιδός, τῇ αὐτῇ λάρνακι θάψον καὶ μηκέτι θρήνηι σου τὸν μονογενῆ, μηδὲ τυπέτω σε ἡ καρδία σου, μεγάλη γὰρ αὐτῷ δόξα καὶ εὐφροσύνη πολυύμνησί τε χορεῖται, καὶ πάνδημοι πανηγύρει; παρὰ τοῦ προσλαβόντος Θεοῦ δεδώρηται. Τοῦτων ἡ τοῦ παιδὸς ἀκούσασα μήτηρ εὐθέως ἀνίσταται, καὶ λαβοῦσα τὴν τοῦ μάρτυρος κεφαλὴν τῇ πατρίδι τοῦ μάρτυρος ἀποδίδωσι (Σανδιάλῃ τῇ κώμῃ τὸ ὄνομα)· καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν ἀσμένως παραθεῖσα τῇ τοῦ μάρτυρος κεφαλῇ, ἐν τόπῳ τε ἐπισήμῳ σεμνῶς περιστεύσασα, τοιαῦτα

^a Rom. viii, 28.

A capitis in omnibus : et pudore affecti sunt super me, qui sustinent te, Domine virtutum. » Num sola sic peccavi ego? et sola sic punior, quod me luce et unigenito filio, qui erat instar lucis, privasti? Quænam mihi est deinceps spes salutis? Quænam mihi via consolationis? Hei mihi, charissime, quando mihi malum consolaberis? Quando oculorum levabis calamitatem, me deducens ad salutem? Nescivisti, o fili, quod majori omni alio, tuo casu mihi damnum afferres maximum? Abis, planta mihi jucundissima, me misera sola relicta? Sed sic quidem mater, et mater unigeniti, qui sic fulciebat eam, quæ se habebat tam miserabiliter.

X. Interim autem dum fuisset in somnum resoluta, divinus ei apparet Longinus, et omnia dicit, quæ ad ipsum pertinebant, quæ in cruce Salvatoris nostri facta fuit, confessionem, mortem qua a Cæsare et Pilato fuit condemnatus, capitis amputationem, et alia, quæ martyr propter Christum sustinuit magnifice. Quin etiam dicit ei : Oportet te observare meum caput multo fimo tectum, ad tuorum oculorum curationem. Nam si illud attigeris, lux statim te sequetur. Porro autem ego quoque tibi adducam puerum cum gloria, qui, quem propter eum accipis, dolorem consoletur. His verbis mulier animo recreata, et corpore satis corroborata, properabat ad opus. Cum autem deducta jam pervenisset ad locum, in quo sciebat caput esse repositum, prompto et alacri animo fodiebat manibus. Et cum veluti quemdam thesaurum caput invenisset, simul cum ejus inventionem, suam quoque lucem invenit; et aspicit solem, aut etiam ipsum caput cernit tanquam lucidam stellam apparuisse. Deinde id ardentem complexa, cum a stercore expurgasset, et unguentis unxisset honorifice, revertitur ad eum, qui illam hospitio exceperat, pretiosam illam afferens margaritam.

XI. Sequenti autem nocte divinus rursus accedit Longinus, læto vultu subridentem, et quasi sponsalibus vestimentis nitentem filium suum inducens, suaviterque et paterne eum amplectens, et dicit ei : Ecce quem lugebas, filium, o mulier, quem lugebas : ecce quantus sit nunc ejus honor et gloria, et te ipsam consolare. Deus enim ipsum retulit in numerum militiae sui regni, egoque nunc eum habeo acceptum a Salvatore, nec a mea unquam recedet dextera. Accipe ergo meum caput et corpus tui filii, et sepeli in eadem arca, et ne amplius lugeas filium tuum unigenitum, neque te verberet cor tuum. Nam magna gloria et lætitia, et magnis laudibus celebrandæ choreæ, et festa celeberrima ei data sunt a Deo, qui eum accepit. Hæc cum audiisset mater filii, statim surgit, et acceptum martyris caput, reddit patriæ martyris (Pago autem nomen est Sandiale); et cum corpus filii capiti martyris libenter apposuisset, et in loco insigni honeste composuisset, hæc apud se dicebat : Nunc scio, quod iis, qui Deum diligunt, omnia ad bonum conferunt^a. Quærebam

oculos carnis, ego autem accepi etiam oculos spiritus. Me affliciebat tristitia jactura filii, sed ecce eum habeo hæredem, Decum cum gloria regia assistentem, et nunc noctu et interdiu mihi matri blande arridet, conglorificatus honoribus prophetarum et martyrum, et cum eis exsultans, et cum Longino crucem ferens, et regni cælorum præclarum ferens tropæum inter angelos: adeo ut Longini factus discipulus, ipse quoque sacram emittat vocem, hymnicamque et mysticam, et epinicii instar habentem: Vere Dei Filius erat iste, et est, et erit. Regnum ejus, regnum omnium seculorum, et ejus dominatio permanebit in æternum⁹. Et gloria et potentia in sæcula sæculorum¹⁰. Amen.

⁹ Psal. cxliv, 13. ¹⁰ Dan. vii, 27.

Ἀ πρὸς ἑαυτὴν ἐπεφώνει· Νῦν οἶδα, λέγουσα, τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα πρὸς τὸ ἀγαθὸν συλλαμβάνεται· ὀφθαλμοὺς ἐζήτουν σαρκὸς, ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς τοῦ πνεύματος ἔλαβον· ἐλύπει με ζημία τέκνου, ἀλλ' ἔχω τὸν κληρονόμον, ἰδοὺ, μετὰ βασιλικῆς τῆς δόξης τῷ Θεῷ παριστάμενον καὶ νῦν ἡμερὸν μοι, τῇ μητρὶ, προσγελαῖ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, προφητῶν τιμαῖς καὶ μαρτύρων συνδοξαζόμενος· μετὰ Λογγίνου τε σταυροφορῶν καὶ τὸ λαμπρὸν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἐπιφερόμενος τρίπαιον μεταξὺ τῶν ἀγγέλων, ὡς Λογγίνου φθέγγεται μαθητῆς, ἀφίησι καὶ αὐτὸς φωνὴν ἱερὰν ὑμολόγον, μυστικὴν, ἐπινίκιον· ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἦν οὗτος, καὶ ἔστι, καὶ ἔσται· ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ ἡ δεσποτεία αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα παραμένει· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΒΡΑΜΙΟΥ

VITA ET CONVERSATIO

S. P. N.

ABRAMI CONFESSORIS

ET MARIE NEPTIS EJUS

Quam Symeon Metaphrastes ex S. Ephraem videtur fusius descripsisse.

(Latine apud Surium ad diem 16 Martii, Græce ex codd. Reg. 774, sæc. xiv, 1484, sæc. xv. Edit. Patr.)

I. Virorum virtutis studiosorum vita, et eorum quæ ab eis gesta fuerunt, narratio, omnibus quidem qui pie vivere studuerunt, tanquam utilis et jucunda, summo studio est expetenda: maxime autem iis, qui virtutem exercent, et qui beatam illam Dei mandatorum semitam ingredi decreverunt. Fiunt enim eis veluti quidam duces itineris, ut quod ipsi prius confecerint, et reipsa experientia ostendere possint iis qui sequuntur: ubi quidem oporteat aliquid remittere de ingressus vehementia, ubi autem rursus gradum accelerare et intendere. Sicque certam virtutis viam et facilem illis faciunt, qui eam aggrediuntur. Quoniam autem ex iis maxime insignis Abramius, non solum cum esset adhuc superstes, sed nunc quoque oratione veluti quadam expressus imagine, id plene præstare potest: res ejus nunc

A'. Ἀνδρῶν φιλαρέτων βίος καὶ ἡ τῆς αὐτῶν πολιτείας διήγησις καὶ πᾶσι μὲν τοῖς εὐσεβῶς ζῆν προσηρημένοις ποθεινὰ τε καὶ περισπούδαστοι, μάλιστα δὲ τοῖς ἀρετῆς μεταποιουμένοις καὶ ὅσοι τὴν μακαρίαν ἐκείνην τρίβον τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν ἰδεῦσαι προεὶλοντο· γίνονται γὰρ αὐτοῖς οἶοναί τινες ὁδηγοὶ τῆς τῆς τῆς τῆς πορείας, οἷα προδιανύσαντες ταύτην καὶ αὐτῇ πείρα καὶ πράγματα τοῖς ἐπομένοις ὑποδεικνύειν ἔχοντες, ὅπου μὲν γενομένους μικρὸν τι διαναπαύσασθαι χρὴ τῆς ἀδοιπορείας τὸ σύντονον, ὅπου δὲ πάλιν ἐπισπεῦσαι, καὶ κατατείνειν, καὶ συντονωτέραν ποιήσασθαι, καὶ οὕτως ἀπλανῆ τὴν ὁδὸν τοῖς μετιούσι καὶ ῥαδίαν ἐργάζονται. Ἐπεὶ οὖν ἐπιστημότατος τούτων Ἀβράμιος, οὐ μόνον ἐτι περιῶν, ἀλλὰ καὶ νῦν ὡσπερ ἐν εἰκόνι τῷ λόγῳ διατυπούμενος, διηγητέον ὡς οἶόν τε τὰ τοῦ ἀνδρός καὶ

ἡμῖν καὶ κατ' ἴχνος αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς πορευτέον καὶ μιμητέον εἰς δύναμιν.

Β'. Οὗτος τοίνυν ὁ δεύτερος Ἀβραάμ καὶ τῷ πρώτῳ παράμιλλος, ἐξ εὐγενοῦς μὲν τῆς ρίζης εὐγενῆς ἐδλάστησε κλάδος· πατέρες γὰρ αὐτῷ λαμπροὶ μὲν τὸ γένος, λαμπροὶ δὲ τὸν βίον καὶ πλοῦτεω καὶ δόξῃ τῇ κατὰ κόσμον ἐπιεικῶς σεμνυνόμενοι. Ὁρῶντες δὲ τὸν παῖδα πᾶσαν ἐκ τῆς πρώτης ἡλικίας ἀρετὴν μετιόντα, σφοδρῶ πάνυ πυρὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν κατείχοντο πόθου· τοιαῦτα γὰρ τὰ τῶν γεγεννηκότων σπλάγχνα καὶ πέφυκεν οὕτως ἀρετῇ παίδων, μείζονα τῆς φυσικῆς στοργῆς τε καὶ διαθέσεως αὐτοῖς τὴν πυρὰν ὑπανάπτειν, διὸ δὴ καὶ λίαν ἀχορέστως αὐτοῦ καὶ περικαῶς ἔχοντες, ἐπόθουν καλοῦ τοιοῦτου βλαστοῦ καὶ καρποῦς ἰδεῖν, ὅπως, καὶ ὡς εἰκόνας τοῦ υἱοῦ τὰ ἔγγονα βλέποντες, τὸ πολὺ τοῦ πρὸς αὐτὸν φίλτρου διαναπνέωσι, καὶ ἅμα τοιαύτην βουλόμενοι τῇ διαδοχῇ τοῦ γένους ὑποθεῖναι κρηπίδα τοιοῦτον θεμέλιον, ἀμέλει καὶ ἀγαγέσθαι νύμφην ἐσπούδαζον τῷ υἱῷ καὶ γάμου, δεῖσαι δεσμοῖς καὶ τῶν κοσμικῶν ἀξιομάτων ἐπὶ τὰ μείζω προσαγαγεῖν αὐτὸν καὶ περιφανέστερα. Ἀβραμίῳ δὲ ἄρα ταῦτα φροντὶς οὐδεμία, τάνκυντία δὲ καθάπαξ τῆς τῶν γονέων προήρητο γνώμης καὶ τὴν μὲν Ἐκκλησίαν, οἷά τινα νύμφην, ἑαυτῷ ἐμνηστεύετο, προσεδρεύων αὐτῇ κατὰ τοὺς θερμούς τῶν νυμφίων νύκτα καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ ψυχὴν ἅμα καὶ ἀκοὴν τοῖς ἐν αὐτῇ πρὸς τὸν Θεὸν ὕμνοις καὶ ταῖς μελωδίαις θελογόμενος· μίαν δὲ τιμὴν ἀληθῆ τὴν κατὰ Θεὸν ἐνόμιζε προκοπὴν· ἀρχῆς δὲ, καὶ δυναστείας, καὶ τιμῶν ὕψη, καὶ μεγέθη ἀξιομάτων, καὶ εἴ τι ἄλλο κοσμικὸν καὶ περίγειον, παίγιον ἠγεῖτο πάντα καὶ σκηνὴν καὶ ὑπόκρισιν, ὄνειρατος οὐδὲν ἀμεινοῦ καὶ σκιᾶς διακείμενα.

Γ'. Ἐπεὶ δὲ οἱ τεκόντες ἐνέκειντο καὶ μετὰ πολλῆς αὐτὸν τῆς σφοδρότητος ὁμιλῆσαι γάμοις ἠνάγκαζον, ἡ δὲ μήτηρ ἀναβαλλόμενον ὀρώσα καὶ δάκρυα πολλάκις ἠφείει τῶν ὀφθαλμῶν, τὰ τῆς ἔσω φλογὸς ἀψευδῆ σύμβολα, καὶ ὡς οὐδὲν ἄλλο ψυχὴν υἱοῦ κατακλάσαι δυνάμενα, οὐκ ἔχων ὁ καλὸς Ἀβραάμιος ὅτι καὶ πάθοι, μητρός τε λιταῖς καὶ πατρὸς εἶχει κελεύσμασι, καὶ τὸν τοῦ γάμου ζυγὸν καταδέχεται, μίαν τῶν ἐντολῶν καὶ τοῦτο εἰδὼς τὸ καὶ πατρὶ καὶ μητρὶ πείθεσθαι· ἐπεὶ καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἤδει τὴν τιμὴν διαβαίνειν, παρ' οὗ καὶ ἡ ἐντολή, καὶ ὡς ἔστι κοινὸς ἀπάντων, καὶ πρώτος πατήρ, καὶ δημιουργὸς, καὶ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ ζῆν αἰτιώτατος. Ἀλλὰ μοι διαναστήτω ἀκοὴ πᾶσα πρὸς τὴν ἀκρόασιν· ἤδη γὰρ ἀνίσχειν ἐπὶ τὴν Ἀβραμίῳ ψυχὴν αἰ τῆς χάριτος ἀκτῖνες ἐπάρχονται· ἐτελεῖτο μὲν ἕκτην ἡμέραν ἡ εὐωχία, καὶ τὰ γαμήλια ἐκροτεῖτο, καὶ ὑμέναιοι ἤδοντο· κατὰ δὲ τὴν ἐβδόμην, ἐν ἣ καὶ λελυῖσθαι ἤδη αὐτοῖς ἔμελλε τὰ τῶν γάμων, θαυματουργεῖται τι πρᾶγμα, μηδὲ ὀφθαλμοῖς πιστευόμενον. Ἐκάθητο μὲν γὰρ μετὰ τῆς νύμφης μάλα λαμπρὸς ὁ Ἀβραάμιος, ὡς νυμφίος ἀληθῶς ἐπὶ τοῦ παστοῦ αὐτοῦ· θερύβου δὲ καὶ κρότου τὸν οἶκον, ὡς εἰκῆς, κατεχόντων, καὶ περὶ τὴν τράπεζαν πάντων καὶ τοὺς δαιτυ-

A a nobis narrandæ sunt pro viribus, ut sequamur, et quoad ejus fieri poterit, imitemur vestigia ejus virtutis.

B II. Hic ergo secundus Abraham, et cum primo conferendus, ex nobili quidem radice germinavit ramus nobilis. Nam fuerunt quidem ei parentes clari genere, vita autem illustres, et qui divitiis et gloria mundana sibi summopere placebant. Cum autem viderent puerum ab ineunte ætate omnem virtutem exercentem, tenebantur quidem vehementi igne in eum amoris et desiderii. Sunt enim talia eorum, qui genuerunt, viscera, et natura est eis insitum, ut virtus filiorum majorem in eis excitet flammam naturalis charitatis et affectionis. Quamobrem cum esset eorum in eum amor et insatiabilis, et longe ardentissimus, desiderabant videre fructus pulchri hujus germinis: ut cernentes tanquam imagines filii nepotes, sui in eum amoris sedarent vehementiam, et simul successioni generis hoc jacerent fundamentum. Itaque studebant, ut et filius duceret uxorem, et alligaretur vinculis matrimonii et ad præcipuas et maxime illustres mundi proveheretur dignitates. Abramio autem nihil horum erat curæ: nam ea delegerat, quæ parentum animo plane adversabantur: et Ecclesiam quidem, tanquam sponsam quamdam, sibi desponderat, ei, ut solent sponsi ardentes, noctu et interdum assidens, et animum simul et aures demulcens iis, qui in ipsa fiunt ad Deum, hymnis et melodiis; unum vero verum honorem, ad Deum existimabat profectum. Magistratus autem et potestates et honorum altitudinem, et dignitatum magnitudinem, et si quid aliud mundanum et terrenum, existimabat omnia ludibrium et scenicam actionem, quæ nihilo melius sunt affecta, quam somnium et umbra.

C III. Cum autem parentes instarent et vehementissime urgerent, ut uxorem duceret, quinetiam mater videns eum differentem, sæpe lacrymas emitteret ex oculis, quæ sunt certa signa flammæ internæ, et quæ, si quid aliud, filii valde possunt animum infringere; nesciret vero egregius Abramius quid faceret, cedit matris precibus et jussis patris, et jugum accipit matrimonii, ut qui sciret hoc esse unum ex Domini præceptis, patri et matri parere. D Nam ad illum quoque transire honorem pulchre sciebat, a quo profectum est præceptum, et qui est communis omnium et primus pater, et opifex, et præcipua causa, ut simus et vivamus. Sed mihi arrigantur omnes aures ad audiendum: jam enim in animo Abramii incipiunt oriri radices gratiæ. Sex quidem præterierant dies, ex quo peragebatur convivium et celebrabantur nuptiæ, et canebatur hymenæus; septimo autem, in quo erat eis solvendum matrimonium, fit res quædam admirabilis, et quæ vix credi possit. Nam sedebat quidem ad mensam cum sponsa splendidus admodum Abramius, tanquam sponsus revera in thalamo suo, tumultu autem et plausu tota domus perstrepebat, mensæque et convivis erant omnes intenti; occultus au-

rem amator nostræ salutis, et qui intelligentia percipitur animarum nostrarum pronubus et sponsus Christus, illarum scilicet, quæ sunt dignæ thalamis suis, dulci quodam radio cœlestis et ineffabilis splendoris sensum immisso in thalamum, suavi et allicienti luce oculos illustravit Abramii, veluti ad se accersens, et ipsum per lucem attrahens. Illius enim animæ aperte amabat pulchritudinem, et volebat eum collocare in longe melioribus thalamis.

IV. Hujus autem lucis dulcedine summe captus Abramius, ut quæ ei per oculos ad animum affluerat, et ineffabili jucunditate et splendore cor habens repletum, neque cibum, neque potum volebat sumere : sed stabant immoti ejus oculi, ad lucis illius speciem intuentes, et apud se optabat, ut cito solveretur convivium. Quo quidem ut desiderabat, soluto, et singulis convivis domum reversis, tacite domo egreditur, a nullo alio, nisi a solo Deo, qui eum vocabat, visus. Et cum circa duo stadia abesset a civitate, pervenit ad quamdam cellam, quæ pulchre erat posita ad quietem et silentium. Eam autem, quam jucunde est ingressus ! Aliquid enim ei ostenderat, quæ apparuerat visio, quod spectabat ad ejus habitationem. Deinde, ut assolet in rebus hujusmodi, cum domi frequentissime nominaretur sponsus, et essent omnes occupati ad illi inserviendum, ipse autem minime adesset, statim recordati sunt parentes prioris filii sententiæ, et illius in Deum propositi, et magnæ adversus nuptias constantiæ : neque eam rem poterant aliud vocare, nisi apertum secessum. Et ideo scrutabantur, non theatra, non fora, non regiam, non domos amicorum, sed solitudines, et montes, et monachorum habitacula, et sicubi esset aliquis locus aptus ad secessum et silentium. Cum multi ergo ubique quererent Abramium, decimo septimo die postquam secesserat, invenitur in dicta cella, nullum habens, qui simul habitaret, sed ipse solus inclusus. Atque illos quidem, qui ipsum invenerant, invadit stupor commistus lætitia et tristitia, ut qui lætarentur quidem, quod invenissent adolescentem, stuperent autem tam repentinam ejus mutationem, et statim ab initio susceptam vitam illam solitariam, et remotam ab omni consuetudine et societate, dolerent vero propter Abramii jacturam, quod talis scilicet adolescens sic ante tempus se a mundo removisset, et rebus quæ ad mundum pertinent.

V. Ille autem cum eos sic vidisset affectos, placide et benigne eos alloquens : Neque tristitia, inquit, affici oportet, nec admirari : sed Deo potius agere gratias, et ejus ineffabili benignitati et clementiæ, qui me sapienti quadam et arcana providentia a mundi subduxit nequitia. Orate ergo, inquit, amici mei et fratres, deinceps orate, ut bonum ejus jugum portem usque ad finem, et non onus ejus leve abji-

Α μόνας ἀποχολουμένων, ὁ κρυπτός τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐραστής ὁ νοητός τῶν ψυχῶν νυμφαγωγός τε καὶ νυμφίος Χριστός ὅσαι δηλονότι καὶ τῶν ἐκείνου νυμφῶνων ἄξιαί, ἀκτινά τινα γλυκεῖαν τῆς ἀνωτάτω περὶ αὐτὸν ἐκείνης καὶ ἀπορρήτου λαμπρότητος ἡρέμα πῶς ἐπαφείς τῇ παστάδι φῶς οἶον ἐπαγαγόντι καὶ ἡδίστον τὰς Ἀβραμίου περιτύγαζεν ὄψεις, μετακαλῶν οἶονεὶ πρὸς ἑαυτὸν καὶ διὰ τοῦ φωτός αὐτὸν ἐφελκόμενος· ἦρα γὰρ τοῦ κάλλους περιφανῶς τῆς ἐκείνου ψυχῆς καὶ κρείττοσιν εἰσοικίσασθαι τοῦτον παρὰ πολὺ καὶ παστάσι καὶ θαλάμοις ἐβούλετο.

Δ'. Ἄλλους δὲ κατάκρας τῇ τοῦ φωτός ἐκείνου γλυκύτητι καὶ Ἀβράμιος, καθάπερ αὐτῷ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τὴν ψυχὴν καταρβέυσαντος καὶ τῆς ἀφάτου φαιδρότητος ἐκείνης αὐτοῦ καὶ τῆς αἰγλης τὴν καρδίαν ὑποπλησθεῖς, οὐκέτι οὔτε σίτα οὔτε ποτὸν αἰρεῖσθαι ἤθελεν, ἀλλ' ἐπάγησαν αὐτῷ ἀκλινεῖς οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς τὴν φαντασίαν ἐκείνου τοῦ φωτός ἐνορῶντες· ἴσθη γὰρ τὸν τύπον αὐτῷ πρὸ τῶν ὀμμάτων ὁ λογιστὸς καὶ ταχὺ λυθῆναι καθ' ἑαυτὸν ἠύχετο τὴν ἐστίασιν· ἦς καὶ, ὡς ἐπρόθει, λυθείσης καὶ οἴκαδε τῶν δαιτυμόνων ἐκάστου ἀφικομένων, ὑπέξεισι ἡσύχῳ ποτὶ τοῦ οἴκου, μηδέ τι ἄλλω ὅτι μὴ μόνω τῷ καλοῦντι Θεῷ βλέπόμενος· καὶ σταδίους ἀποσχὼν ὡσαύτῃ τῆς πόλεως, καταλαμβάνεται τὸ κελλίον ἡσυχίας ἐν καλῷ τόπῳ καίμενον καὶ τοῦτο πῶς ἂν εἰποις ἡδέως εἰσῆλθε· παρέδειξε γὰρ τι καὶ ἡ φανεῖσα ὄψις αὐτῷ πρὸς τὴν τοῦτου κατοίκησιν. Εἶτα, ὡσπερ ἐν τούτοις φιλεῖ, ἐπειδὴ πλὴν ἀνά τὸν οἶκον τὸ τοῦ νυμφίου ἦν ὄνομα καὶ περὶ τὴν ἐκείνου θεραπείαν πάντες ἡσχόληντο, παρῆν δὲ αὐτὸς οὐδαμῶς, εὐθέως οἱ γονεῖς τῆς προτέρας τοῦ παιδὸς ἀνεμιμνήσκοντο γνώμης καὶ τοῦ κατὰ Θεὸν ἐκείνου σκοποῦ καὶ τῆς πολλῆς περὶ τὸν γάμον ἐνστάσεως· καὶ οὐδὲν ἕτερον εἶχον, ὅτι μὴ σαφῆ τὸ πρᾶγμα καλεῖν ἀναχώρησιν· ταύτη τοι καὶ ἀνηρευῶντο οὐ θέατρα καὶ ἀγοραὶ καὶ βασιλεία καὶ φίλων οἰκίαι καὶ νέων διατριβαί, ἀλλ' ἐρημίαι, καὶ ὄρη, καὶ μοναχῶν καταγῶγια, καὶ εἰ πού τι χωρίον ἦν ἀνοκεχωρηκὸς καὶ φιλήσυχον. Ἄλλων τοίνυν ἀλλαγῶν κατὰ ζήτησιν Ἀβραμίου περιόντων, ἐβδόμη καὶ δεκάτῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἡμέρᾳ ἐν τῷ εἰρημένῳ κελλίῳ εὐρίσκεται, μηδένα σύνοικον ἔχων, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς κατακεκλεισμένος. Τούς μὲν οὖν εὐρόντας αὐτὸν ἐκ πληθῆς ἡδονῆν λαμβάνει καὶ λύπη σύμμικτος· ἠσθέντας μὲν τῇ τοῦ παιδὸς ἀνευρέσει, ἐκπλαγέντας δὲ τὴν οὕτως ἀθρόαν μεταβολὴν καὶ τῆ ἐρημικὸν ἐκ προοιμίων εὐθύς ἐκεῖνο τοῦ βίου καὶ ἀκοινωνήτου· ἀνισθύνοντας δὲ τῇ τοῦ Ἀβραμίου ζημίᾳ, ὅτι τοιοῦτος νεανίσκος οὕτω πρὸ ὥρας βίου καὶ τῶν τοῦ βίου πραγμάτων ἀπέστρεψεν ἑαυτόν.

Ε'. Ὁ δὲ οὕτως αὐτοῦς ἔχοντας ἰδὼν καὶ προσηνῶς ἄγαν καὶ ἠπίως προσαγορεύσας, Οὔτε λυπεῖσθαι χρὴ, φησὶν, οὔτε θαυμάζειν, Θεῷ δὲ μᾶλλον εὐχαριστεῖν καὶ τῇ ἀφάτῳ τούτου χρηστότητι καὶ φιλοανθρωπίᾳ, ὅστις με σοφῆ τινι καὶ ἀπορρήτῳ οἰκονομίᾳ τῆς βιωτικῆς ὑπέξῃγαγε μοχθηρίας. Εὐχεσθε τοιγαροῦν ἐμοί, φίλοι καὶ ἀδελφοί, λοιπὸν εὐχεσθε, ὥστε τὸν χρηστὸν αὐτοῦ ζυγὸν ἕως τέλους βαστάσαι

με καὶ μὴ τὸ φορτικὸν αὐτοῦ τὸ ἐλαφρὸν ἀποδίδῃαι, ἀλλ' ἀεὶ τῶ νόμῳ καὶ ταῖς ἐντολαῖς ἐκείνου καὶ τοῖς θελήμασιν ἔπεσθαι. Ἐῖτα καὶ ἡξίου μάλα θερμῶς τοῦ μὴ συνεχῶς ἐκεῖσε ἀφικνουμένους τὴν ποθομένην ἡσυχίαν ἐπιταράττειν καὶ ὡσπερ ἐμποδῶν αὐτῷ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω γίνεσθαι προκοπῆς. Ταῦτα ἐκεῖνοι μὲν ἀκούσαντες καὶ ἰδόντες, ἀνέστρεφον· ὁ δὲ τὴν τοῦ οἰκίσκου εἰσοδὸν ἀποφράξας καὶ τινὰ θυρίδα βραχεῖαν καταλιπὼν, δι' ἧς ἂν ἄρτος αὐτῷ μόνον καὶ ὕδωρ παρέχοιτο, εὐχῆ τοῦ λοιποῦ καὶ νηστεία προσέκειτο. Ἐν τούτοις δὲ ὄντος Ἀβραμίου, καὶ ἀγωγὴν τοιαύτην φιλόσοφον μετιόντος, πολὺς πανταχοῦ λόγος ἐφοῖτα περὶ αὐτοῦ καὶ πολὺ τι πλῆθος ἀνθρώπων ἐπὶ τὴν ἐκείνου θέαν συνέρρει, τυχεῖν τινος παρ' ἐκείνου τῆς εὐλογίας παθοῦντες. Δεκάτῳ δὲ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἔτει τελευτῶσι μὲν οἱ τοῦτου γονεῖς· ὁδεύει δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἐκείνων πλοῦτος καὶ κληρονόμος ἀπάσης τῆς πατρικῆς οὐσίας καθίσταται ὁ Ἀβράμιος. Ὁ δὲ πάλαι ταῖς τοιαύταις φροντίσι χαίρειν εἰπὼν, τινὲ τῶν αὐτοῦ φίλων τὴν τοῦ τοιοῦτου κλήρου πιστεύει πρόνοιαν, ἀναλωθῆναι τὸ πλεῖον αὐτοῦ μέρος εἰς ἐνδεεῖς ἐπισκήψας· οὐ δὲ κατὰ τὰς ἐκείνου ἐντολάς γενομένου καὶ τοῦ πλοῦτος καλῶς αὐτῷ κενωθέντος καὶ τῶν πενήτων πολλοῖς ἐπαρκέσαντος, φροντίδος ἀπολέλυτο πάσης ὁ Ἀβράμιος· ἐπεὶ καὶ τοῦτο φροντίς ἐκείνῳ μᾶλλον διηνεκῆς, ὅπως ἂν μηδενὶ τὴν ψυχὴν τῶν βιωτικῶν τε καὶ γηίνων ἀπολειφθεῖν, ἀλλὰ πᾶσαν αὐτὴν ἔχοι πρὸς τὸν οὐρανὸν τεταμένην καὶ κούφην ἀεὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ καὶ μετέωρον.

Γ'. Ποθήσας τοίνυν ὡς τιμιώτατον κτῆμα τὴν ἀκτησίαν, οὐδὲν ἕτερον ἔχειν ἠνέσχετο, πλὴν μόνον τῶν ἀναγκαίως ἐχόντων τῷ σώματι, τὰ δὲ ἦν πάλιον καὶ βράχος τι τρίχινον, ᾧ περιέκειτο, ψιθύριον τε πρὸς κατάκλησιν βραχεῖαν τοῦ σώματος καὶ ποτήριον, ὃ τοῦ μεμετρημένου ἐκείνου μετελάμβανεν ὕδατος· ἀλλ' ὅσῳ τῶν περὶ τὸ σῶμα ἐπιτηδείων ἠπύρει, τοσούτῳ τοῖς τῆς ψυχῆς καλοῖς ἔθαλλε καὶ ἐκόμα ἐκλάμπουσαν ἀεὶ τοῦ περὶ αὐτὸν κύκλου τῶν ἀρετῶν, τὴν ταπεινώσιν ἔχων καὶ τὴν ἀγάπην, ἧς δὴ καὶ μητέρας ἀγαθοῦ παντὸς ὀρίζονται εἶναι. Ἐντεῦθεν ὁμότιμον μὲν τὴν ἀγάπην κοινῇ πρὸς ἅπαντας ἐπεδείκνυτο, τὴν δὲ τοῦ πλησίον ἀεὶ σωτηρίαν τῆς ἑαυτοῦ προετίθει. Τὰ δὲ τῶν αὐτοῦ γειλέων ἐκπορευόμενα, ποίας οὐχ ἱκανὰ ψυχὰς καταθέλξαι καὶ ὑφελκύσαι καὶ πρὸς ἀρετὴν ἐπισπάσασθαι; Ἐπήνειμα γὰρ καὶ λίαν παιδευτικῶς, ἐπετίμα δὲ πατρικῶς τε καὶ φιλοστόργως· ἦ τε πραότης αὐτῷ πανταχοῦ καὶ ἡ χάρις ἐπήνθει, τὴν ἐνδοξάν τῆς ψυχῆς κατάστασιν ἀκριθῶς διαφαίνουσαι. Θαυμάσεις δ' ἂν τις εἰκότως καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀνδρὸς καρτερικόν τε καὶ σύντονον· πεντηκοστὸν γὰρ ἔτος ἐν ἀσκήσει διατελέσας, οὐδέποτε μαλακὸν εἰς τοὺς πόνους οὐδὲ ῥάθυμον ἔβλεπεν οὐδὲ καθυφῆκέ τι τοῦ παραδεδομένου τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τῆς ἐγκρατείας κανόνος· ἀλλ' ὡσπερ ἄρτι πνευματικῶν ἰδρώτων ἀπτόμενος, οὕτως ἦν καθ' ἐκάστην πρὸς ἀγῶνας ἐπιτιμῶν καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ὑπερβάλλων τῇ καρτερίᾳ· οὐκ ἦν δὲ πρὸς Θεοῦ, πάντως τοιοῦτον ὄντα καὶ οὕτως οἶα πόλιν περιφανῆ καὶ λαμπρὰν καθάπερ

A ciam : sed semper sequar legem, et illius præcepta et voluntatem. Deinde etiam vehementer rogavit, ne illuc assidue venientes, suum desideratum obturbarent silentium, et impedirent profectum ejus ad meliora. Illi quidem cum hæc audiissent et vidissent, sunt reversi. Ille vero obstructo aditu domunculæ, et relicta parva quadam fenestra, per quam panis solum et aqua ei præberetur, soli de cætero orationi vacabat et jejuniò. Cum in his autem esset Abramius, et hanc philosophicam exerceret vivendi rationem, de eo spargebatur fama in omnes partes, et magna hominum multitudo confluebat ad illum spectandum, desiderans ab illo aliquam consequi benedictionem. Decimo autem anno postquam secessisset, decedunt quidem ejus parentes : ad eum autem deferuntur illorum divitiæ, et omnium paternarum facultatum fit hæres Abramius. Ille vero, cum jam olim tales curas jussisset valere, cuidam ex suis amicis committit, ut curam gerat hæreditatis, mandans, ut pars ejus maxima consumatur in egenos. Quod quidem cum factum fuisset, ut jusserrat, et pulchre profusæ fuissent ejus divitiæ, et opem tulisset multis pauperibus, solutus omni cura fuit Abramius. Nam in hoc ille perpetuo inenubebat, ut ejus animus occuparetur in nulla re mundana et terrena, sed eum totum haberet ad cælum extensum, semperque levem et sublimem ad spiritalia.

B VI. Cum ergo tanquam possessionem pretiosissimam desiderasset nil possidere, nihil aliud habere sustinuit, præter ea sola, quæ sunt corpori necessaria. Ea autem erant, pallium et cilicium, quibus erat indutus, et storea ad brevem corporis accubitum, et poculum, quo modicam sumebat aquam. Sed quo magis egebat iis, quæ pertinebant ad usum corporis, eo magis abundabat bonis animæ, in orbe virtutum, qui eum circumdabat, semper resplendentem humilitatem habens, et charitatem, quas cujuslibet boni matres esse definiuntur. Hinc æqualem quidem communiter in omnes ostendebat charitatem. Proximi autem salutem semper suæ præponebat. Quæ vero ex ejus labris procedebant, quam non poterant animam demulcere, et attrahere ad virtutem? Nam valde quidem docte adhortabatur : reprehendebat autem paterne et amanter : mansuetudoque et gratia undique in eo florebat, internam animi constitutionem perfecte aperiens. Merito autem admirabitur quispiam ejus in certaminibus fortitudinem, et constantiam. Nam cum ante mortem continuos quinquaginta annos transegerit in exercitatione, nunquam molliter aut segniter aggressus est labores, neque quidquam remisit de ei ab initio tradita regula abstinentiæ : sed perinde ac si spirituales labores recens attingeret, ita ad certamina accedebat quotidie, seipsum in dies superans. Non erat autem Dei omnino permittère, ut talis lux sub modio lateret; neque fieri poterat, ut qui erat hujusmodi et perinde ac clara quædam et illustris civitas, velut

in quodam monte rerum maximarum et pulcherrime gestarum, positus erat, absconderetur. Nec ergo fuit absconsus. Sed quomodo nuper ipse Dominus discipulis, ita etiam nunc illorum imitatori desuper apostolicum committit ministerium, et ejus honorat virtutem chrismate sacerdotii, et sudoribus monasticæ exercitationis athletica etiam certamina adjungit et laboribus abstinentiæ præter opinionem et admirabiliter adnectit coronas martyrii. Quoniam modo autem, deinceps exponam.

VII. Lampsaci, quod est oppidum ad Hellespontum, erat quidam magnus vicus, et frequens populo, qui vocatur Tænia. Quoniam autem qui in eo vico habitabant, tenebantur a gravi errore gentillum, magna quidem multitudo sacerdotum et diaconorum ab episcopo ad eos mittebatur: plurimi quoque ex iis qui vitam susceperant monasticam, ab eo constituti erant vici magistri. Sed nemo eos poterat convertere ab errore: imo piis potius illi inferbant tormenta et supplicia, neque erat ullum pœnæ genus, quod non terribiliter eis intentaretur. Cum ergo dubitaret episcopus quidnam oporteret facere, ut qui errabant, errorem agnoscerent, et rem aliquando cum suis communicaret, venit eis interim in mentem Abramius admirabilis. Tum non exspectans ipse aliorum de eo testimonia, eis statim ostendit, quid de illo esset sibi persuasum, dicens: Credite mihi, filii, dicturo teste veritate, quod in tota fide nunquam mihi contigit videre talem virum et qui in tanta virtute viveret et pietate. Cum ii autem, quæ ab ipso dicta fuerant, una voce confirmassent, ipse rursus: Venit, inquit, mihi in mentem quædam cogitatio: ea est autem, ut arbitror, divinioris cujusdam providentiæ, eum initiare chrismate sacerdotii, et ei tradere vicum, qui est ad Hellespontum. Forte poterit, opem superna ei ferente gratia, multos deducere ad agnitionem veritatis. Hæc dixit, et e cathedra statim surgens episcopus, vadit ad Abramium cum universo clero. Et jam solitis dictis precibus postquam eum in Christo salutasset, et osculum dedisset, de vico ei exponit omnia. Præterea autem eum quoque valde rogavit, ut illorum susciperet præfecturam. Ille vero cum primum quidem episcopum advenisse ægre tulisset, ut qui putaret se esse indignum, ad quem tantus vir accederet: deinde etiam quæ dixerat, graviter accepisset, propter magnam illam cordis contritionem et moderationem, et quod se nullo reputaret esse dignum, ea respondit, quæ et tali vitæ conveniebant, et tantæ humilitati: Quis ego sum, domine mi, dicens, ut sacerdotii tantam subeam magnitudinem, et gravis populus mihi committatur docendus? Sine per Christum, sine me acerbe mea deslere peccata.

μέγεθος ὑπελθῆν καὶ λαοῦ βαρέως διδασκαλίαν ἀποκλαύσασθαι τὰς ἑαυτοῦ πλημμελείας.

VIII. Cui rursus episcopus respondens: Recte scio, inquit, o chare fili Abrami, quod gratia, quæ tibi data est a Spiritu, potens es et verbis et factis.

A ἐπὶ τίνος ὄρου τῶν μεγίστων κατορθωμάτων κείμενον ὑπὸ μοδίῳ καὶ κλίῳ καλύπτεσθαι. Οὐκ οὐδὲ κεκάλυπται· ἀλλ' ὡσπερ πρῶην τοῖς μαθηταῖς, οὕτως καὶ νῦν τῷ ἐκείνων μιμητῇ Χριστὸς ἀνωθεν ἀποστολικὴν ἐγχειρίζει διακονίαν τὴν τε τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν ἱερωσύνης τιμᾷ χρίσματι καὶ κόποις ἀσκητικοῖς ἀθλητικοῖς εἰκότως πόνους ἐπισυνάπτει καὶ στεφάνοις ἐγκρατείας στεφάνους παραδόξως ἐπιτίθαι μαρτυρίας· ὅπως δὲ ἄρα καὶ τίνα τὸν τρόπον τὰ τοῦ λόγου δηλώσει μοι.

Z'. Ἐν τῇ Λαμψάκῳ, τῇ πρὸς Ἑλλήσποντον κώμη τις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καλουμένη Ταῖνια· ἐπεὶ δὲ οἱ τὴν τοιαύτην κώμην οἰκοῦντες τῇ χαλεπῇ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀπάτη κατελιημμένοι, πολὺ μὲν ἐκάστοτε πλῆθος αὐτοῖς ἱερέων καὶ διακόνων ὑπὸ τοῦ B τῆς ἐπισκοπῆς προεσιῶτος ἐπέμπετο· πολλοὶ δὲ τῶν τὸν μονήρη βίον ἀνηρημένων διδάσκαλοι παρ' αὐτοῦ τῇ κώμῃ καθίσταντο· τούτων δὲ ὅμως οὐδεὶς μεταβαλεῖν αὐτοὺς τῆς ἀπάτης ἠδύνατο· ἀλλὰ καὶ βᾶσανοι μᾶλλον κατὰ τῶν εὐσεβῶν καὶ τιμωραὶ παρ' ἐκείνων ἠπειλήντο καὶ κολάσεως εἶδος οὐδὲν ὄλως ἦν, ὃ μὴ τούτοις φοβερῶς ἐπεσεῖτο. Ἀπορουμένου τοίνυν τοῦ τῆς ἐπισκοπῆς προεσιῶτος, τί ἂν θεοὶ ποιεῖν πρὸς τὴν τῶν πεπλανημένων ἐπίγνωσιν, καὶ δῆποτε τὸ πρᾶγμα τοῖς περὶ αὐτὸν κοινουμένου, μνήμη τις παρεμπίπτει μεταξὺ τοῦ θαυμαστοῦ Ἄβραμίου· καὶ τὰς παρὰ τῶν ἄλλων αὐτῆς μαρτυρίας οὐκ ἀναμείνας, πρῶτος εὐθύς τὰς οἰκείας περὶ αὐτοῦ πίστει παρέσχεται· Πιστεύσατέ μοι, τέκνα, εἰπὼν, ὑπὸ μάρτυρι μέλλοντι λέγειν τῇ ἀληθείᾳ, ὡς C οὐδέποτε μοι διὰ πάσης ἐγένετο τῆς ζωῆς τοιοῦτον ἄνδρα ἰδεῖν καὶ οὕτως ἐν ἀρετῇ τοσαύτῃ ζῶντα καὶ εὐλαβεῖα. Τῶν δὲ τὰ παρ' αὐτοῦ εἰρημένα φωνῇ μίᾳ ἐπισφραγισάντων, πάλιν αὐτός· Ἐννοιά μέ τις ἦλθε, φησὶ· θειοτέρας δὲ οἶμαι καὶ προνοίας αὐτῆ καὶ οἰκονομίας, τῷ τῆς ἱερωσύνης αὐτὸν χρίσματι τελειῶσαι καὶ τὴν κώμην αὐτῷ τὴν πρὸς Ἑλλήσποντον ἐγχειρίσαι· ἴσως δυνήσεται, συναιρομένης αὐτῷ καὶ τῆς ἀνωθεν χάριτος, εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας τοὺς πολλοὺς ὀδηγήσαι. Ταῦτα εἶπεν, καὶ ὡς εἶχεν εὐθύς ὁ ἐπίσκοπος τῆς καθέδρας ἐξαναστὰς, ἅμα τῷ κλήρῳ παντὶ πρὸς τὸν μακάριον ἄπεισι καὶ τῆς συνήθους εὐχῆς ἤδη γεγεννημένης μετὰ τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμόν, τὰ περὶ τῆς κώμης ἅπαντα πρὸς αὐτὸν διεξῆει· D πρὸς δὲ καὶ ἡξίου μάλα θερμῶς τοῦ τὴν ἐκείνων ἀναδέξασθαι προστασίαν· ὃ δὲ πρῶτα μὲν τὴν ἐπισκόπου δυσχεράνας ἐπιδημίαν, καθάπερ οὐχ ἱκανὸν ἑαυτὸν ἀνδρὸς τηλικούτου παρουσίας οἰόμενος, ἔπειτα δὲ καὶ βαρέως τοὺς παρ' αὐτοῦ δεξάμενος λόγους διὰ τὴν πολλὴν ἐκείνην συντριβὴν τῆς καρδίας, καὶ μετριότητα, καὶ τὸ τοῦ μηδενὸς ἄξιον ἑαυτὸν ἡγεῖσθαι, τὰ καὶ βίῳ τοιοῦτῳ καὶ ταπεινώσει τοσαύτη προσήκοντα, πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο· Τίς εἰμι ἐγὼ, Κύριέ μου, Κύριε, λέγων, ὥστε τηλικούτον ἱερωσύνης ἐγχειρισθῆναι; Ἐαυτὸν διὰ Χριστὸν, ἕαυτον πικρῶς

H'. Πρὸς ὃν ὁ ἐπίσκοπος αὖθις τὸν λόγον ἀναλαβὼν· Οἶδα σαφῶς, οἶδα, τέκνον ποθεινόν, Ἄβραμιε, εἶπεν, ὡς τῇ δεδομένη σοὶ παρὰ τοῦ Πνεύματος χά-

ριτι δυνατὸς εἶ καὶ λόγοις καὶ πράγμασι· μὴ οὖν ἀποκνήσῃς ἔργῳ καθεῖναι σαυτὸν, τοσαύτης μὲν ψυχῶν ὠφελείας αἰτίῳ, μεγάλας δὲ καὶ σοὶ παρὰ Θεοῦ προξενούντι τὰς ἀντιδόσεις. Ὁ δὲ τοῖς προτέροις, ἐπιμένων καὶ ἔτι· Ἔασον, αὖθις παρακαλιῶ, ἔασον, ἔλεγε, τὰ οἰκεῖα θρηνηῖσαι κακά. Καὶ δὲ ὑπολαβὼν δριμυτέροις αὐτὸν ἡμείθετο λόγοις· Ἰδοὺ δὴ κόσμον, λέγων, καὶ τὰ τοῦ κόσμου καταλιπὼν, καὶ τί μὲν οὐκ ἀσκήσας ἐπαινετὸν, ποίας δὲ τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν μὴ φύλαξ ἀναφανείς ἀκριθέστατος, τὸ κεφάλαιον οὐκ οἶδ' ὅπως ἔλαθες παραλιπὼν τὴν ὑπακοήν. Τούτων ἀκούσας ὁ μακάριος, τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρῦων ὑποπλησθεὶς καὶ δὴ τι στενάξας βαθύ καὶ ὑπόθερμον· Καὶ τίς εἰμι ἐγὼ, κύριέ μου, κύριε, φησὶ, ἵνα καὶ αὖθις ἀναλάβω τὰ εἰρημένα, ὅτι τοιοῦτοις ἔσχες περὶ ἐμοῦ λογισμοὺς καὶ οὕτως ὄλαις γερσὶν ἀνεγκύσαι με φιλονεικίς πρὸς τηλικούτον ὕψος ἀρχῆς, τὸν εὐτελεῖ καὶ ἀπερβριμένον; Καὶ ὁ ἐπίσκοπος· Διὸ φησὶν, ὁ μὲν ἑαυτῷ μόνῳ ζῶν καὶ μόνῳ καλῶς ὅπως ἔχοι τὰ καθ' ἑαυτὸν μεριμνῶν, ἑαυτῷ μόνῳ περιποιεῖ τὴν ὠφέλειαν; Τὸ δὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐπανορθοῦν καὶ ψυχῶν ἐπιμέλειαν πεπιστεῦσθαι, ὅσον ἔχει τὸ κέρδος καὶ ὁποῖον ἀγάπης δεῖγμα τῆς πρὸς Θεόν, καὶ ὅπως ἀπάσης ἐστὶ μείζον τῆς πρὸς αὐτὸν θεραπείας, αὐτὸν ἐκεῖνόν σοι τούτου παρέξομαι μάρτυρα· « Εἰ γὰρ φιλεῖς με, Πέτρε, φησὶ, ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου. » Ὡστε τοσοῦτον μέλει Θεῷ τῆς τῶν ποιμνίων ἐπιμελείας, ὡς καὶ μέγιστον τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης σημεῖον τὴν περὶ ταῦτα τιθέναι κηδεμονίαν. Τοιαύταις συμβουλαῖς τε καὶ ὑποθήκαις, C τοιοῦτοις ὑποφωνήμασι, πεισθεὶς ὁ Ἀβράμιος, ἠκολούθει πρὸς τὴν πόλιν τῇ ἐπισκόπῳ, κάκεινον τελείσαντος ἐπ' αὐτῷ τὰ εἰκότα καὶ οὕτω τέλειον αὐτὸν ἀναδείξαντος ἱερέα, εἶτα καὶ σὺν ἅμα τῷ κλήρῳ παντὶ καὶ τῷ λαῷ τοῦτον προπέμψαντος, τὴν προκειμένην ἐκεῖθεν ὁδὸν ἔρχετο, πολλὰ μεταξὺ δάκρυα καλούμενος.

Θ'. Γενόμενος δὲ κατὰ τὴν κώμην καὶ ταύτην ὑπὸ βαθεῖ σκοτίῃ τῆς ἀσεβείας κειμένην καταλαβὼν, καὶ ὁ φησὶ ὁ θεὸς Παῦλος, « Τὴν τοῦ Μονογενοῦς δόξαν ἐν ὁμοιώματι γλυπτῷ ἀλλαξαμένην, » τοιαῦτα τῷ Θεῷ ἐν συντριβῇ καρδίας προσηύχετο· Δέσποτα φιλάνθρωπε, Χριστὲ ὁ θεὸς, ὁ μόνος ἀγαθός, ὁ μόνος ἀμεξικάκος ὁ μόνος ἐλεήμων, ὁ τὸν ἄνθρωπον ἀπάτῃ εὐσπλαγχνίᾳ δημιουργήσας, ὁ συνιεὶς εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ καρδίας καὶ νεφροῦς ἐτάζων καὶ γινώσκων τοὺς διαλογισμοὺς αὐτοῦ, μὴ παρῖδος τὸ σὸν πλάσμα, τὸ τῆς σῆς χειρὸς δημιουργημα κακῶς ὑπὸ τοῦ νοητοῦ θηρὸς ἀπολλύμενον· ἀλλ' ἐξελοῦ αὐτοὺς τῆς τοῦ ἐχθροῦ τυραννίδος καὶ δὲ αὐτοῖς τὴν τῆς σῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν· σὺ γὰρ οἶδας, ὅτι οὐ δόξης ἕνεκεν ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ σωτηρίας ψυχῶν, τὴν φροντίδα ταύτην καὶ τὴν διακονίαν ἀνεδεξάμην. Ταῦτα τοιγαροῦν προσευξάμενος καὶ τινὰ τῶν ὑπολειφθέντων αὐτοῦ χρημάτων πᾶρὰ τοῦ φίλου, ᾧ τὴν τούτων ἀνέθετο πρόνοιαν κομισάμενος, οἶκον δι' αὐτῶν εὐκτέριον ἀνεγείρει ἐπιτερπέστατον

A Ne ergo dubitaveris ad munus accedere, quod erit quidem causa tantæ animarum utilitatis, magnas autem apud Deum tibi conciliabit remunerationes. Ille vero perseverans in prioribus : Sine rogo, rursus dicebat, sine me mala propria deslere. Ille vero, respondens, acrioribus eum verbis excepit, Ecce dicens, cum et mundum, et quæ mundi sunt omnia reliqueris, et quid non laudabile quidem exercueris, quodnam autem Dei præceptum non accurate servaveris, id quod est præcipuum, nescio quomodo imprudens prætermisisti, nempe obedientiam. Hæc cum ille audiisset B. Abramius, oculos suffusus lacrymis, et ex imo graviter suspirans : Quis ego sum, domine, domine mi, inquit (ut rursus repetam ea, quæ dicta sunt), ut de me talem susceperis cogitationem, et me, qui sum vilis et abjectus, sic tota manu contendas attrahere ad tantam virtutis altitudinem? Episcopus autem : Quoniam, inquit, qui sibi quidem soli vivit, et solum curat, ut res suæ recte se habeant, sibi soli parat utilitatem. Alios autem corrigere et animarum sibi creditarum curam gerere, quantum habet emolumentum, et quantum charitatis in Deum indicium, et quod id sit majus quovis alio cultu Creatoris et Domini, adducam tibi illius ipsius testimonium : « Si enim diligis me, Petre, inquit, pasce oves meas ¹¹. » Quamobrem Deo tantæ sunt curæ greges, ut maximum signum in ipsum dilectionis, eorum curam esse statuatur. Talibus consiliis, monitis et sermonibus persuasus Abramius, episcopum ad urbem est secutus. Cumque, ille in ipso, quæ par erat, peregisset, et sic eum perfectum creasset sacerdotem, et deinde eum toto clero et populo eum deduxisset, propositam illinc viam iniiit, multas interim fundens lacrymas, et supernum invocans auxilium.

χέων καὶ τὴν ἄνωθεν βοήθην τε καὶ συμμαχίαν ἐπι- IX. Cum autem venisset in vicum, et eum invenisset jacentem in profundis tenebris impietatis, et ut dicit divinus Paulus ¹², « Gloriam Unigeniti mutatam in similitudinem sculptilis, » sic Deum precabatur in contritione cordis : Benigne et clemens Domine Christe Deus, qui es solus bonus, qui es solus patiens, qui es solus misericors, qui creasti hominem benignitate ineffabili, qui intelligis omnia opera ejus, et corda et renes examinas, et intelligis ejus cogitationes : ne despicias tuum figmentum, opus tuarum manuum, quod male necatur a bellua, quæ percipitur intelligentia : sed libera eos a tyrannide inimici, et da eis veritatis tuæ agnitionem. Tu enim seīs, quod non propter humanam gloriam, sed propter animarum salutem suscepi hanc curam et hoc ministerium. Cum sic ergo esset precatus, et aliquas accepisset pecunias, quæ remanserant apud amicum, cui curam commiserat facultatum, ex ipsis ædem exstruit oratoriam longe elegantissimam. Postquam autem finitum fuit ædificium, in-

¹¹ Joan. xxi, 17. ¹² Rom. i, 23.

eruentum in eo sacrificium Deo offerebat, et similes prioribus rursus fundebat preces : Colliga, Domine, dicens, oves tuas errantes in hanc mandram recenter ædificatam, aperiens eis viam salutis per tui agnitionem, ad gloriam tui gloriosi nominis. Tu es enim Deus solus misericordiæ et miserationum, qui non vis mortem peccatoris, sed magis ut convertatur et vivat ¹³. Cum has ei preces obtulisset, et cor deinde vir sapiens confirmasset, et fuisset repletus zelo et desiderio, obiens statuas dæmonum, eas omnes diruit, et humi evertit, quæ erant vere terra dignæ, soloque cinere et pulvere.

ἀγάλματα περιελθὼν καθαιρεῖ πάντα καὶ εἰς ἔδαφος καὶ κόνεως.

X. Cum autem post hæc accessissent quidam ex infidelibus, ut illis sacrificarent statuis, et eas precarentur, vidissentque gravi casu corruisse, non ignorarunt hostem : manifestum enim et virtus et studium arguebant utrinque Abramium : statimque correptis lignis et lapidibus, repente in sanctum irruerunt : nec prius cessarunt eum petere et crudelissime percutere, quam eum vidissent plane defecisse, et extremam jam agere animam. Recesserunt enim, existimantes eum mox esse moriturum. Ille autem cum circa mediam noctem recreatus esset ab illis intolerandis doloribus, vix tandem surgens, in templum est ingressus : et cum se pronum humi dejecisset, fens graviter, et fronte solum verberans, acerrimo et maximo studio fundebat preces pro illorum salute, ut depellerent impietatis nubem, quæ eos detinebat, et pure aspicerent ad radios veritatis. Mane autem cum illi ad templum accessissent, non gratia orationis (quomodo enim, cum eorum animi fluctuarent adhuc salo impietatis?) sed ad videndam ædificiorum structuram (erat enim templum bene figuratum, et ea, qua par erat, symmetria constructum, et quod animum et oculos satis poterat lætificare), cum, inquam, venissent in templum, et offendissent sanctum in eo precantem, priorem rursus sævitiam et rabiem in eum ostenderunt : et cum eum rursus variis modis et vehementer cecidissent, vinculis et funibus omni ex parte comprehensum, trahunt per medium vicum, et in eum omni ex parte lapides nive cadente densiores coniecerunt, ignorantes stulti, pro qua gratia, pro quali pro ipsis precatione, qualem reddiderint ei remunerationem. Ille ergo tunc quidem ab eis relictus est semimortuus, jam a plagis dissolutus et sanguinem in terram fundens. Cum autem media nocte ad se rediisset, dicebat : Domine, quousque oblivisceris mei in finem? Quousque avertis faciem tuam a me? Quousque opera manuum tuarum despicias, quæ pereunt? Hæc Deo dicebat, et verba miscebat lacrymis. Deinde autem vix tandem e solo surgit, periunde ac si non esset confectus tot plagis et vulneribus, et in dictum templum rursus ingreditur.

τοῦ ἐδάφους σχολῇ καὶ σὺν χρόνῳ, καθάπερ ἂν εἴ τις καὶ εἰς τὸν εἰρημένον αὐθις ναὺν εἰσέρχεται.

¹³ Ezech. xviii, 23.

A τε καὶ χαριέστατον. Ἐπεὶ δὲ τέλος εἶχε τὰ τῆς οἰκοδομίας, τὰς ἀναιμάκτους θυσίας ἐν αὐτῷ προσῆγε Θεῷ καὶ τὰς ὁμοίας καὶ πάλιν προσευχὰς ἐποιεῖτο· Συναγάγε, Κύριε, τὰ πέπλανημένα σου πρόβατα, λέγων, εἰς τὴν νεόκτιστόν σου ταύτην μάνδραν, ἀνοίγων αὐτοῖς εἴσοδον σωτηρίας διὰ τῆς σῆς ἐπιγνώσεως, εἰς ὁδὸν τοῦ σου ὀνόματος· σὺ γὰρ εἶ Θεὸς μόνος ἐλέους καὶ οἰκτιρῶν, ὁ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. Ταύτας οὖν αὐτῷ τὰς δεήσεις προσενεγκὼν, εἶτα καὶ τὴν καρδίαν ὁ σοφὸς ἐπιβρώσας, ζήλου τε καὶ ὀρμῆς ἔμπλεως γεγονώς καὶ τὰ τῶν δαιμόνων ἀνατρέπει, τὰ γῆς ἀληθῶς ἄξια καὶ σποδοῦ μόνης

B I. Μετὰ δὲ ταῦτα παραγενόμενοι τινες τῶν ἀπίστων τοῦ καὶ θῦσαι τοῖς τοιοῦτοις ἀγάλμασι καὶ προσεύξασθαι, καὶ πτώμα κείμενον χαλεπὸν ἰδόντες, οὐκ ἠγνόησαν τὸν πολέμιον· δῆλον γὰρ ἦ τε ἀρετὴ καὶ ὁ ζῆλος ἐποίουν πανταχοῦ τὸν Ἀβράμιον· καὶ ξύλα καὶ λίθους εὐθὺς ἀρπάσαντες ἔθεον ἄθροσι κατὰ τοῦ ἁγίου καὶ οὐκ ἀνῆκαν βάλλλοντες αὐτὸν καὶ ὤμματα παίοντες, ἕως παντελῶς ἀπαγορεύσαντα εἶδον καὶ πρὸς αὐταῖς ἦδη ταῖς ἐσχάταις ἀναπνοαῖς γενόμενον· οἱ μὲν γὰρ οὐκ εἰς μακρὸν αὐτὸν ἀποθανεῖσθαι νομίσαντες ἀπηλλάγησαν. Ὁ δὲ περὶ μέσας νύκτας τῶν ἀφορήτων ὀδυνῶν ἐκείνων ἀνεγκλῶν, μόλις ὡς εἶχεν ὑπαναστάς εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν καὶ πρηγῆ καταβαλὼν ἑαυτὸν καὶ πικρὸν κάτωθεν ἀνοιμῶζον καὶ τῷ μετώπῳ τύπτων τὸ ἔδαφος, τῇ θερμότητι ταύτῃ καὶ τῇ σπουδῇ τῶν εὐχῶν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἐκέχρητο σωτηρίας, ὥστε τὸ κατέχον αὐτοῦς τῆς ἀσεβείας ἀποσεισασθαι νέφος καὶ καθαρῶς πρὸς τὰς αὐγὰς διαβλέψαι τῆς ἀληθείας· ἔωθεν δὲ κάκεινοι τῷ ναῷ ἐπιστάντες, οὐ προσευχῆς χάριν (πῶς γὰρ εἶτι τῷ σάλμῳ τῆς ἀπιστίας τὰς ψυχὰς κυμαινόμενοι;), ἀλλὰ κατὰ θέαν τῆς τῶν οἰκοδομημάτων κατασκευῆς (ἦν γὰρ ὁ ναὸς σχήματος εὖ ἔχων καὶ συμμετρίας, καὶ ψυχὴν ἄμα καὶ ὀφθαλμοῦς ἰκανῶς εὐφραίνειν δυνάμενος)· ἐν τῷ ναῷ τοίνυν γενόμενοι, καὶ τὸν ἅγιον εὐχόμενον ἐν αὐτῷ καταλαβόντες, τὴν προτέραν αὐθις ὤμματα καὶ λύσαν εἰς αὐτὸν ἐπαδειξάντο καὶ πολυτρόπως τὸν ἄνδρα πάλιν καὶ σφοδρῶς αἰκιστάμενοι, δεσμοῖς τε πάντοθεν καὶ σχοινίοις ἀπολαβόντες, διὰ μέσης εἴλκον τῆς κώμης καὶ λίθους ἐπ' αὐτὸν πανταχοῦθεν νιφετῷ παραπλησίους ἠφίεσαν ἀγνοοῦντες ἡλικίης οἱ μάταιοι χάριτος, οἷας ὑπὲρ αὐτῶν εὐχῆς, οἷας ἀμοιβῆς ἀπεδίδοσαν. Ἐκεῖνος τοίνυν τότε μὲν ἡμιθανῆς ὑπ' αὐτῶν κατελείφθη, ἐκλελυμένος ὑπὸ τῶν πληγῶν ἦδη καὶ καταβρέων ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐπεὶ δὲ ἦν ἐκ μέσων νυκτῶν ἀνανήψας καὶ ὡσπερ ἐν ἑαυτῷ γενόμενος· Ἔως πότε, Κύριε, ἔλεγεν, ἐπιλήθη μου εἰς τέλος; ἕως πότε ἀποστρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; ἕως τίνας τὰ ἔργα τῶν σῶν χειρῶν περιορᾷς ἀπολλυμένα; Ταῦτα ἔλεγε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ δάκρυσιν ἐκίρνα τὰ ῥήματα. Ἐπειτα μέντοι καὶ ὑπανίσταται ὑπὸ τραύμασι καὶ πληγαῖς τοσαύταις κατειργασμένος

ΙΑ'. Εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν καὶ οἱ χριστομάχοι θῆ-
ρες ἐκεῖνοι πάλιν ἐν αὐτῷ γενόμενοι, καὶ τοῦτον
εὐχῆς εὐρόντες ἐκεῖ καὶ ὕμνων εὐχόμενον, οὐκ ἔτι
πράως ἐνεγκεῖν ἠδυνήθησαν, ἀλλὰ πληγὰς τε αὐτῷ
τὰς προτέρας ἢ πολλῶ καὶ μείζονας ἐπιθέντες, δε-
σμοῖς τε τοῖς ὁμοίοις ὑποβαλόντες, πόρρω που τῆς
κώμης φέροντες ἔρριψαν. Τούτοις οὖν τρίτον ἐξῆς
ἐνεκαρτέρει χρόνον Ἀβράμιος, οὐκ ὀκλάσας, οὐ καθ-
υφείς, οὐ καθευξάμενος οὐδένως, ἀλλὰ τῷ μίσει προσ-
τιθείς τὴν ἀγάπην, τῷ θυμῷ τὴν πραότητα, ταῖς
λοιδορίαις τὰς εὐλογίας, νοουθετῶν, συμβουλευῶν,
παρακαλῶν τοὺς πρεσβύτας, τοὺς νέους, πᾶσαν
ἀπλῶς ἡλικίαν, ὡς πατέρας, ὡς τέκνα, ὡς ἀδελφούς,
οὐδὲν ὄλως ἀγεννῆς οὐδὲ μικρόψυχον ἐνδεικνύμενος,
ἀλλ' ἔργῳ τὸ τοῦ Θεοῦ Δαυὶδ ἐκπληρῶν, καὶ ἀναγκῶν
μεταξὺ καὶ θλίψεων τὰς ἐντολάς Κυρίου μελέ-
την ποιούμενος· διὰ ταῦτα δὴ καὶ ἐξήνθησεν ἐπ'
αὐτὸν τὸ ἀγίασμα αὐτοῦ καὶ συνεληλυθότες ἄθροον
οἱ πρῶην ἀσεβεῖς ἐκεῖνοι καὶ ἄπιστοι· Θεοῦ δὲ τοῦτο
πάντως τοῦ παιδεύοντος ἄνθρωπον γινώσκιν καὶ τῆς
ἐκείνου περὶ τὸν Ἀβράμιον χάριτος· συναχθέντες
οὖν πάντες οἱ τὴν κώμην ἐκείνην οἰκοῦντες, καὶ οἷα
εἰκὸς ἐν συναγωγῇ πλήθους ὁμίλιας τε πολλῆς καὶ
λόγων πάντοθεν κινουμένων τὰ τοῦ ἀνδρός εἰς μέσον
παρήγετο, καὶ θαῦμα τὰς ἀπάντων ἐπλήρου ψυχὰς,
καὶ δεινῶς ὑπὸ τῆς ἐκπλήξεως ἀπορούμενοι· Ὁρᾶτε,
πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, -οἷα κατὰ τοῦ Ἀβραμίου ἡμῖν
εἴργασται! ὁ δὲ πρὸς ἡμᾶς ὅπως χρηστῶς ἔχει καὶ
φιλανθρωπῶς, καὶ μεθ' ὅσης εὐψυχίας καὶ γενναιό-
τητος τὴν τοσαύτην ὑπήνεγκεν ἐπιφορὰν τῶν δει-
νῶν; Πάντως εἰ μὴ τις ἦν Θεὸς αἰδῖος ἀληθῶς καὶ
ἀθάνατος ἀξίας τῶν πόνων καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι
δυνάμενος, οὐκ ἂν τηλικαύτην δι' αὐτὸν ὑπομονὴν
ἐπεδείξαστο. Καὶ τὰ θεῶν δὲ ἡμετέρων ἀγάλματα
εἶδετε ὡς ἀπονητὶ πάντα καὶ ῥαδίως κατέστρεψε
καὶ οὐδεὶς ἠδυνήθη τῶν τοιούτων θεῶν οὐδὲ κἂν αὐ-
τὸς ἑαυτῷ ἐπαμῦναι τὴν ὕβριν;

ΙΒ'. Ταῦτα ἐκεῖνοι μὲν πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον.
Θεὸς δὲ τέλος τοῖς ῥήμασιν ἐπέθηκε δεξιὸν, καὶ τὰς
ψυχὰς εὐθὺς διαθερμανθέντες· Δεῦτε πάντες, τῷ
χρηστῷ ἀνδρὶ τούτῳ προσπέσωμεν, εἶπον, συνθέμε-
νοι τῷ ὑπ' αὐτοῦ κηρυστομένῳ Θεῷ. Καὶ ἅμα τῷ
λόγῳ συντρέχουσιν αὐτίκα πρὸς τὸν ναόν, καθάπερ
ὑπὸ μιᾷ τῇ γλώττῃ καὶ τῇ ψυχῇ κράζοντες· Δόξα
σοι, τῷ πέμφαντι τὸν δούλον αὐτοῦ Ἀβράμιον Θεῷ
τοῦ οὐρανοῦ· ἐξελεῖν ἡμᾶς τὴν τῶν εἰδώλων ἀχλύος.
Ὅπερ ὁ μακάριος ἐκεῖνος παρ' ἐλπίδα πᾶσαν ἰδὼν,
καὶ τινος ἀφάτου τὴν καρδίαν πληρωθεὶς εὐφροσύνης,
ἀρπάζει παραχρῆμα τὸν καιρὸν καὶ· Ὁ πατέ-
ρες ἐν Κυρίῳ, καὶ τέκνα, καὶ ἀδελφοί, φησὶ, δεῦτε,
κοινῇ ἀποδώμεν δόξαν Θεῷ τῷ θαυμαστῶς οὕτω
καὶ ἀπορρήτως τὰ τῆς ψυχῆς ὑμῶν φωτίσαντι ἡμ-
μῖτα, καὶ λάβετε τὴν σφραγίδα τοῦ Πνεύματος·
προσέλθετε πρὸς αὐτὸν, καὶ φωτίσθητε, καὶ τὰ
πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνοθῆ. Τούτοις τοῖς
λόγοις καὶ τὴν τῆς πίστεως συνείρει διδασκαλίαν,
καὶ ὅπως χρὴ πιστεῦειν διεξελθὼν, τῆς διὰ τοῦ βα-

XI. Die autem sequenti belluæ illæ Christi ini-
micæ, cum illic rursus venissent, et eum orantem
invenissent, ne tunc quidem potuerunt id ferre
moderate: sed cum ei plagas priores, aut etiam
multo majores imposuissent, et eum similibus vin-
culis alligassent et traxissent, procul a vico proje-
cerunt. In his ergo se tres annos deinceps fortiter
gessit Abramius, non fractus, non cedens, nec ulli
male imprecans: sed odio charitatem adjungens,
iræ mansuetudinem, maledictis benedictiones, ad-
monens, consulens, adhortans, senes, adolescentes,
omnem, ut semel dicam, ætatem, ut patres, ut fi-
lios, ut fratres, nihilque omnino ostendens, quod sit
pusilli et abjecti animi: sed reipsa implens, quæ
sunt divini Davidis, et inter necessitates et affli-
ctiones meditans præcepta Domini ¹⁴. Propter hæc
in ipsum floruit ejus sanctificatio. Nam cum re-
pente convenissent illi, qui nuper erant impii et in-
fideles (est autem hoc Dei omnino, qui docet homi-
nem scientiam, et illius gratiæ in Abramium),
omnesque qui illum vicum habitabant, congregati
essent, et, ut est consentaneum in cœtu multitudinis,
sermone omni ex parte haberentur, res Abramii
in medium adducebatur, et omnium animi imple-
bantur admiratione. Itaque cum præ stupore in ma-
gnam adducti essent dubitationem: Videtis, dice-
bant inter se invicem, qualia a nobis facta sunt
adversus Abramium: ille autem quam benigne et
clementer in nos se gerit, quamque fortiter ac ge-
nerose tulit mala, quæ sunt ei illata? Omnino nisi
esset vere Deus aliquis æternus et immortalis, qui
potest pro laborum meritis reddere remunerationes,
non ostendisset tantam pro ipso tolerantiam. Porro
autem deorum nostrorum imagines videtis quam fa-
cile et citra ullum laborem evertit, neque ullus ex
iis diis potuit a se propulsare injuriam?

XII. Hæc illi quidem inter se dicebant. Deus au-
tem verbis finem imposuit convenientem. Hi enim
protinus incitati animis, dixerunt: Adeste omnes,
ad hujus boni viri genua procidamus, consentientes
Deo, qui ab ipso prædicatur. Quæ simul atque di-
xissent, concurrunt protinus ad templum, tanquam
una lingua et anima clamantes: Gloria tibi Deo
cœli, qui misisti servum tuum Abramium, ut nos
a simulacrorum liberaret caligine. Quod quidem
cum ille beatus vidisset præter omnem spem, ineffa-
bili in corde repletus lætitia, repente tempus quo-
que arripit, et: O patres in Domino, et filii, et
fratres, inquit, adeste, et Deo simul reddamus glo-
riam, qui tam admirabiliter et arcane illuminavit
vestros animæ oculos: et accipite signaculum spi-
ritus. Accedite ad ipsum, et illuminamini: et vestri
vultus pudore nequaquam afficientur ¹⁵. His verbis
conjungit etiam doctrinam veritatis. Et cum, quo-
modo credere oporteat, verbis esset persecutus, eos
in filiorum adoptionem asciscit per baptismum, cum

¹⁴ Psal. cxviii, 77, et alibi passim. ¹⁵ Psal. xxxiii, 6.

essent numero circa mille. Et deinceps erat multus in eis quotidie admonendis et docendis. Illi autem tanquam bona terra, et pinguis, et aquis irrigua, reddiderunt fructus multiplicatos divinorum seminum. Atque annus quidem in his consumptus ab Abramio.

XIII. Deinde timens, ne, dum in vici curis versaretur et tumultibus, sibi aliqua re indulgeret ex iis quæ ad victum pertinent: cumque jam videret gregem perfectum et absolutum in divinis mandatis, statuit ad priorem reverti solitudinem. Cum noctu itaque surrexisset, dicebat: Domine, qui es solus bonus, qui solus es immemor acceptæ injuriæ, qui hanc recens collectam multitudinem solvisti a vinculis adversarii, et per eam, quam in te habent, fidem tuo colligasti vinculo: conserva hunc parvum tuum gregem invictum ab insidiis dæmonum, eos tanquam armis muni tua protectione, et eum accinge forti tua potentia: te autem propitium ego quoque miser inveniam, quando judicium ponas in spem, et misericordiam tuam in trutinis. Ad peccati rationem nihil mihi imputetur a tua benignitate hic meus recessus. Tu enim es occultorum cognitor, et cordium examinador, et tu e longinquo cognovisti cogitationes meas, quod propter te et tui-amorem suscepi hanc peregrinationem: et ecce me subduco ab iis omnibus, quæ ad victum pertinent, ne si ad aliquid horum, tanquam ad scopulum impegero, in medio mari curarum mundanarum subeam naufragium. Atque sic quidem finem acceperunt ejus preces: et cum Dominico signo vicum munisset, et eum Deo commendasset, se clanculum proripit ad secessum.

XIV. Mane ergo cum de more venissent vicani ad templum Dominicum, ut benedictionem Pastoris assequerentur, cumque eum ibi non invenissent, illos invasit confusio, mœrorque et animi ægritudo. Eum igitur diligenter quæruni, non parvam terræ partem obeuntes. Sed reversi vacuis manibus, cum calidis lacrymis accedunt ad episcopum, et apud eum desunt, se esse privatos suo pastore. Ille autem sauciatus paribus telis ægritudinis, eum quoque quærit similiter. Postquam vero et ipse cognovit se ea facere, quæ erant inutilia (tuto enim propter quietis ac silentii cupiditatem latebat Abramius), tunc, sui cleri accepta parte aliqua, cum venisset ad vicum, primum quidem illorum animos satis consolatur, qui ægre ferebant pastoris absentiam. Deinde cum eos elegisset, qui erant virtute insigniores: et alios quidem presbyteros, alios autem diaconos constituisset, et alios cooptasset in alios sacros gradus: et iis veluti quamdam tradidisset regulam, et formam glorificationis, quæ sit in Ecclesia, et eis precatas esset vitam pacatam et a molestia liberam, recedit. Quæ quidem nec divinum quidem latuerunt Abramium. Sed ipse quoque, cum in eo, in quo latebat, loco hæc per Spiritum cognovisset, ab illius vici curis animum liberavit. Nam etsi trahebatur

Απίσματος αὐτοῦς υἰοθεσίας καταξιοῖ περὶ που χιλίους τὸν ἀριθμὸν ὑπάρχοντας· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου πολὺς ἦν παραινῶν καθ' ἑκάστην, καὶ διδάσκων αὐτοῦς, καὶ διαλεγόμενος. Οἱ δὲ, ὡς περ ἀγαθὴ τις γῆ, καὶ πίων, καὶ εὐδρος, πολλαπλασίους τῶν θείων σπερμάτων τοὺς καρποὺς ἀπεδίδοσαν. Ἐνιαυτὸν μὲν οὖν ἐν τούτοις τῷ Ἀβραμίῳ ἦνύετο.

ΒΓ'. Ἐπειτα δεῖσας μὴ ἐν μέσῃ κώμῃ καὶ φροντίσι καὶ θορύβοις στρεφόμενος προσηλωθῆ τινι τῶν βιωτικῶν, ἄλλως δὲ καὶ τὴν ποιμνὴν ἤδη ταῖς θείαις ἐντολαῖς κατηρτισμένην ἰδὼν, εἰς τὴν προτέραν ἔγνω καὶ πάλιν ἐπανελθεῖν ἐρημίαν. Νυκτὸς τοιγαροῦν ἀναστάς· Κύριε ὁ μόνος ἀγαθός, ὁ μόνος ἀμνησίκακος, ἔλεγεν, ὁ τὴν νεόλεκτον ταύτην πληθὺν τῶν τοῦ ἀντικειμένου λύσας δεσμῶν, καὶ διὰ τῆς εἰς σὲ πίστεως πόθῳ συνδείσας τῷ σῶ αὐτὸς ἐπιθυλαῖς δαιμόνων ἀνάλωτον, τὸ μικρὸν σου τουτὶ συντήρησον ποιμνιον· τείχισον αὐτοὺς ὡς ὄπλῳ τῇ σκέπῃ σου, καὶ τῇ κραταίᾳ σου δυναστείᾳ περίζωσον· εὐμενῆ δὲ σε καὶ ὁ ταλαίπωρος ἐγὼ εὐροίμι, ὅτε θήσεις κρίσιν εἰς ἐλπίδα καὶ τὴν ἐλεημοσύνην σου εἰς σταθμούς· μηδὲν ἀμαρτήματος λόγῳ τῷ τῆς ὑποχωρήσεως ταύτης παρὰ τῇ σῆ χρηστότητι λογιθεῖ μοι· σὺ γὰρ εἶ γνώστης κρυφίων καὶ καρδιῶν ἐξεταστής; καὶ σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμοὺς μου ἀπὸ μακρόθεν, ὅτι διὰ σὲ καὶ τὸ σὸν φίλτρον τὴν ἀποδημίαν ταύτην εἰλόμην· καὶ τῶν βιωτικῶν ἰδοὺ πάντων ἑμαυτὸν ὑπεξάγω, μὴ ποὺ τινι τούτων οὐα σκοπέλω προσράξας, ἐν πελάγει μέσῳ τῶν κοσμικῶν φροντίδων ὑποστῶ τὸν ναυάγιον. Εἶχε μὲν οὖν αὐτῷ τέλος τὰ τῆς εὐχῆς, καὶ τρεῖς τῷ Δεσποτικῷ σημείῳ τὴν κώμην διασφραγίσας καὶ ταύτην Θεῷ παραθεῖς, ἐξόδῳ τινὶ λαθραῖα κλέπτει τὴν ὑποχώρησιν.

ΒΔ'. Ἐὐθεν οὖν τοὺς τῆς κώμης τὸ κυριακόν, ὡς ἔθος, καταλαβόντας, ὥστε τῆς παρὰ τοῦ ποιμένου εὐλογίας ἀξιωθῆναι, καὶ τοῦτον ἐν αὐτῷ μὴ εὐρόντας, σύγχυσις εἶχε, καὶ λύπη, καὶ ἀθυμία· ἔρευναν τοίνυν τοῦ ἀνδρὸς ἀκριβῆ ποιησάμενοι, μέρος τε γῆς οὐκ ὀλίγον κατὰ ζήτησιν ἐκείνου περίελθόντες καὶ κεναῖς χερσὶν ὑποστρέψαντες, προσέρχονται μετὰ θερμῶν δακρύων τῷ τῆς ἐπισκοπῆς προεστῶτι καὶ τὴν τοῦ ἰδίου ποιμένου στέρησιν πρὸς αὐτὸν ἀποδύρονται. Ὁ δὲ τοῖς ἰσοῖς τῆς ἀθυμίας καὶ αὐτὸς τρωθεὶς βέλεσιν, ἴσθη αὐτοῦ ποιεῖται καὶ ζήτησιν. Ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος ἀνήνυτα ἔγνω πονῶν (ἐκρύπτετο γὰρ ἀσφαλῶς ἐπιθυμία τοῦ τῆς ἡσυχίας καλοῦ ὁ Ἀβράμιος), μέρος τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου τηνικαῦτα παραλαβὼν καὶ εἰς τὴν κώμην γενόμενος, πρῶτα μὲν ἱκανῶς παραμυθεῖται τὰς ἐκείνων ψυχὰς ὀδυνηρῶς ἄγαν ἐχούσας τῇ τοῦ ποιμένου ἀποδημίᾳ, ἔπειτα τοὺς δι' ἀρετὴν ἐπιφανεστέρους ἀπολεξάμενος, τοὺς μὲν πρεσβυτέρους, τοὺς δὲ διακόνους καὶ ἄλλους ἄλλοις τῶν ἱερῶν ἐγκαταλέξας βαθμῶν, καὶ τούτοις οἶονεῖ τινα παραδύς κανόνα καὶ τύπον τῆς κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν δοξολογίας καὶ ζωῆν αὐτοῖς εἰρηνικὴν τε καὶ ἄλυπον ἐπευξάμενος, ἀπαλλάττεται. Ἄπερ οὖν οὐδὲ τὸν θεῖον Ἀβράμιον ἐλελήθει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐν ᾧ κέκρυπτο τόπῳ τὰ τοιαῦτα

μαθῶν καὶ τῶν περὶ τῆς κώμης ἐκεῖνης φροντίδων τὴν ψυχὴν ἀπολύσας (εἰ γὰρ τῷ τῆς ἐρημίας ἐλκετο ἔρωτι, ἀλλὰ καὶ ταῖς περὶ τοῦ ποιμνίου φροντίσι πάλιν δεσμοῖς τισὶν ἀλύτοις ἐδέδετο), τὴν ψυχὴν τοίνυν ἐπὶ τούτοις διαναπαύσας, Θεῷ τε τὰ εἰκότα εὐχαριστήσας, εἰς τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο καὶ πάλιν ἐπάνεισιν οἰκητήριον ἐχόμενά τε αὐτοῦ οἰκίσκον ἕτερον ἐποικοδομήσας καὶ τὴν εἴσοδον ἀποφράξας, τῇ προτέρᾳ δίδωσι καὶ αὐθις ἑαυτὸν ἐρημία. Τίνα δὲ τὰ ἐντεῦθεν καὶ ὁποίας αὐτῷ τίθησι παγίδας ὁ τοῖς τοιούτοις ἀεὶ βασκαίνων ἐχθρὸς, μὴ παραλιπεῖν ἀξιῶν. Μέσαι μὲν δὴ νύκτες ἦσαν τὰς συνήθεις εὐχὰς ποιουμένῳ τῷ Ἀβραμίῳ καὶ ὁ τοῦ σκότους προστάτης προσωπεῖον φωτὸς ὑποδύς καὶ αὐτὸ τοῦτο φῶς εἶναι ὑποκρινάμενος, φωνὴν πρὸς αὐτὸν ὡς ἀπὸ πλήθους δῆθεν ἤφειε πολλοῦ· Μακάριος εἶ, γέρον **B** Ἀβράμιε, λέγουσαν, ὄντως μακάριος εἶ, καὶ οὐδεὶς οὕτω τὰ θεῖα τέλειος ἐγένετο κατὰ σέ. Ὁ δὲ τὸ πρῶγμα μὴ ἀγνοήσας, ἀλλὰ τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι ὑπονοήσας, τὸν καὶ πρῶην ἰσοθείας ὑποβολῇ τὸν ἀνθρώπον ἀπατήσαντα καὶ τὸ φῶς τοῦτο πάλιν οἶονεῖ τι δέλεαρ εἶναι κανοδοξίας ὑπολαθῶν· Περὶ μωσο, ἔλεγεν· ἐπιτιμᾷ σοι Χριστὸς ὁ Θεὸς, πονηρὲ· ἀφίστασε θᾶπτον ἀπ' ἐμοῦ, ὑποχώρει μοι! οὐδὲν γὰρ ἂν ἔτερον ἑμαυτὸν ἐγώ γε οἰηθείην, ὅτι μὴ γῆν καὶ σποδόν. Ταῦτα εἶπε, καὶ εἰς καπνὸν εὐθύς ἡ φαντασία τοῦ φωτὸς διελύθη, καὶ τὸ δρᾶμα ἠλέχθη, καὶ ἡ σκηνὴ τὸ προσωπεῖον ἀπέβριψεν. Οὕτω τοιγάρ οὖν αἰσχυνθεὶς, διὰ τῶν ἐναντίων προσβάλλει, ὥσπερ ἐκεῖ διὰ **C** πειρώμενος.

IE'. Οὐ πολὺ γὰρ τὸ ἐν μέσῳ καὶ ὁρᾶται νύκτιορ αὐτῷ πάλιν ἀξίνην κατέχων τῇ δεξιᾷ καὶ μέσην μὲν εἰκῶς τὴν τῆς στέγης δοκὸν διατέμνειν, συσσειῶν δὲ δεινῶς καὶ κλονῶν τὴν οἰκίσκον, πλήθη τε κατὰ τοῦ Ἀβραμίου μετὰ σπουδῆς οἶονεῖ συγκαλῶν καὶ ὅλως θορυβῶν τὸν ἄνδρα καὶ ἐκταράττων. Ὁ δὲ κἀνταῦθα πάλιν ὁ αὐτὸς ἦν, οὐκ ἀγνοῶν τὸν πολέμιον· ἀμέλει καὶ πρὸς τὴν ὄψιν οὐδὲν διαταραχθεὶς· « Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσάν με, » ἠρέμα καθ' ἑαυτὸν ὑπεφώνει, « καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἡμυνάμην αὐτούς. » Τοιαύταις κατ' ἐχθροῦ ἐπωδαῖς ὁ Ἀβράμιος, τοιούτοις ὅπλοις ἐκέχρητο. Τί οὖν ἐκεῖνος; Ἐπιστρατεύει καὶ αὐθις αὐτῷ μετὰ ταῦτα, σφοδρῶ πάνυ πυρὶ καταπιμπρᾶν δοκῶν τὸ ψιᾶθιον· καὶ ὅς οὐδὲν πρὸς τὴν φλόγα παθῶν ἐκεῖνην, ἀταράχῃ ψυχῆς ἐπέβαινεν αὐτῆς καταστήματι· « Ἐπὶ ἀσπίδα, λέγων, καὶ βασιλίσκον ἐπιθήσῃ καὶ καταπατήσεις λέοντα καὶ δράκοντα. » Εἶτα καταλαμβάνει λοιπὸν ἡ τῆς τροφῆς προθεσμία καὶ ὁ μὲν ὕδωρ μόνον ἑαυτῷ παρατίθεται· μεταβαλὼν δὲ εἰς νεανίσκον ὁ πονηρὸς, τῇ χειρὶ ψαύει τοῦ ποτηρίου, ἀνατρέψαι τοῦτο πειρώμενος. Ἀβράμιος δὲ ὁ θεῖος μηδὲν ὑποδειλιάσας μετὰ καταστάσεως ὑγιουῖς τὸ ὕδωρ προσίετο· καὶ ὁρᾷ μοι τοῦ πονηροῦ τὴν ἀναίδειαν καὶ ὅπως πολλὰκις ἀποκρουσθεὶς οὐδὲ οὕτως ἀφίστατο· ἀλλ' εἰς ἓνα τῶν ὑπηρετουμένων τῷ ἀγίῳ καὶ στολῇ καὶ μορφῇ ἑαυτὸν διαμείψας, λυχνίαν τε παρετίθει· ἔπειτα καὶ

A amore solitudinis, curis tamen gregis rursus erat vinctus vinculis insolubilibus. Cum ergo, quod ad hæc attinebat, quieto esset animo, et Deo, ut par erat, egisset gratias, rursus revertitur ad vetus illud habitaculum. Et cum ei contiguam ædificasset domunculam, et obstruxisset aditum, priori se tradidit solitudini. Quænam autem sunt deinde consecuta, et quosnam ei tendit laqueos qui rebus ejusmodi invidet inimicus, non est prætermittendum. Erat quidem nox media, cum consuetas preces funderet Abramius : præses autem tenebrarum, suscepta persona luminis, et eam ipsam lucem esse simulans, ad eum emittit vocem, tanquam ex magna multitudine dicentem : Beatus es, senex Abrami, vere es beatus ; et nemo in rebus divinis fuit tam perfectus, sicut **B** tu. Ille autem cum rem minime ignoraret, sed eum illum esse cognosceret, qui decepit primum hominem, ei suggerendo, quod futurus esset Deo similis, et sciret hanc lucem esse veluti quamdam escam vanæ gloriæ : Compescere, dixit : te increpat Christus Deus, o maligne. A me cito recede : absit enim, ut me aliquid aliud esse putem nisi terram et cinerem. Hæc dixit, et in fenum statim fuit dissoluta phantasia luminis, et manifestus fuit actus simulatus et scena abjecit personam. Sic ergo pudore affectus, eum contraria ratione aggreditur : sicut illic per adulationem, ita hic per timorem eum conans supplantare.

κολακείας, οὕτως ἐνταῦθα διὰ δέους ὑποσκαλίσαι

XV. Non multum enim intercessit temporis, et rursus ab eo noctu cernitur manu tenens securim : et videbatur quidem mediam tecti trabem dissecare, graviter autem concutere et movere domunculam, et multitudinem in Abramium quasi magno quodam studio convocare, et ad summam eum graviter perturbare. Ille autem hic quoque rursus idem erat, hostem minime ignorans. Visione itaque nihil territus : « Omnes gentes me circumdederunt, » sensim apud se dicebat, « et in nomine Domini ultus sum eos ¹⁶. » Talibus adversus inimicum carminibus Abramius, talibus armis est usus. Quid ille ergo ? In eum rursus bellum gerit postea, ut qui vehementi igne videretur comburere stoream. Ille autem nihil affectus ea visione, interrito vultu eum invasit, dicens : « Super aspidem et basilicum ingredieris, et conculcabis leonem et draconem ¹⁷. » Deinde venit tempus comedendi : et ille quidem solam sibi aquam apponit : malignus autem mutatus in adolescentem, manu tangit poculum, illud conans evertere. Divinus autem Abramius nihil perterritus, constanti vultu aquam accepit. Vide autem mihi maligni impudentiam. Sæpe repulsus, ne sic quidem recedebat, sed rursus in unum ex iis, qui sancto ministrabant, veste et forma seipsum mutans, cum sanctus tunc comederet, lucernam ei apponebat. Deinde etiam videbatur talia canere : « Beati immaculati in via,

¹⁶ Psal. cxvii, 10. ¹⁷ Psal. xc, 13.

qui ambulat in lege domini ¹⁸. » Hic autem, vere beatus, erat plane surdus, ut qui aures ad hæc obstrueret, donec sumpsit illud modicum cibi. Post hanc autem parvam corporis curationem, crucis signo munitus : Si beatos, inquit, nosti eos, qui diligunt Dominum, cur non cessas assidue eis exhibere molestiam? Ille autem respondens, vel invitus suam constitetur malitiam, et dicit : Quoniam eos bonum exercere video, nec possum pati id videre. Hæc cum dixisset, statim abiit.

XVI. Nondum autem quinque dies intercesserant, cum denuo eum aggreditur hic sævus hostis cum maligna, quæ erat circa ipsum, caterva, et consuetis suis machinis et importunitate. Videbantur autem **B** funibus domunculam omni ex parte comprehendisse, et totis manibus eam trahere, et se invicem adhortari, ut fieri solet in multitudine : Videte, dicentes, ut eum de propinquo projiciamus præcipitio. Ille autem (O interritum animum, O generosum spiritum) ne sic quidem pertimuit importunum inventum : sed dicebat : « Circumdederunt me, sicut apes favum : et exarserunt sicut ignis in spinis : et in nomine Domini ultus sum eos ¹⁹. » Hæc ille quidem apud se dicebat. Illi autem cum magno fugati sunt timore, tanquam egregii alicujus imperatoris, ne minas quidem solas sustinentes. Atque sic quidem sacrosanctus Abramius, qui ad spiritualis philosophiæ tantam ascenderat altitudinem.

XVII. Porro autem in iis, quæ de illo narrantur, hæc quoque addere oportet, quæ, quod attinet ad admirationem, nulli cedunt ex prioribus, quod scilicet non solum lætum radium semper e vultu emitteret, etsi non esset robusto corpore, imo a magna abstinentia videretur consumptus, et liquefactus : sed etiam, quod tempore ultimæ migrationis et resolutionis is rubor, quem habuit in juventute, suam non ignoraret naturam, cum adhuc vigeret, et floridus in genis insideret : et quod est his longe pulchrius, panni, quibus erat indutus, toto illo tempore, quo se exercuit (in exercitatione autem vixit Abramius quinquaginta annos) non cesserunt prolixitati temporis, nec effluerunt, sed perpetuo **D** floridi ac recentes tegebant sancti corpus. Nunc autem tempus est transeundi ad admirabilem illam narrationem, quæ ejus ex Deo zeli, et apostolicorum viscerum, et bonæ affectionis est maxime insigne. Id autem principio quidem tristitia et dolore afficiet auditores : postremo autem multa voluptate, et animi tranquillitate animas implebit : et persuadebit ne desperent homines, etiamsi ad summam deducti fuerint improbitatem. Ita autem habet :

XVIII. Mortuus est Abramii secundum carnem frater : mortuus est autem, unica relicta filia. Ea

A ἄδειν τα τοιαῦτα ἐδόκει· « Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου. » Καὶ ὁ μακάριος ἦν ὡς ἐκεῖνος κωφὸς ἦν πρὸς ταῦτα βύων τὰ ὦτα, ἕως τῆς βραχείας ἐκείνης μετεῖληψε τροφῆς. Μετὰ δὲ τὴν μικρὰν ταύτην τοῦ σώματος θεραπείαν τῷ τοῦ σταυροῦ σημεῖον φραζάμενος· Εἰ μακαρίους οἶδας, φησὶ, τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Κύριον, τί δήποτε παρέχων οὐ παύη τοῦτοις ὀχλήσεις αἰεὶ καὶ πράγματα; Κάκεινος ὑπολαθὼν τὴν ἑαυτοῦ κακίαν καὶ ἄκων ὁμολογεῖ καὶ φησιν· Ὅτι περ αὐτοὺς ὁρῶ τὸ ἀγαθὸν μετιόντας, καὶ ὁρῶν οὐκ ἀνέχομαι. Ταῦτα εἰπὼν, εὐθὺς ὤχητο.

ΙΓ'. Οὕτω δὲ πέμπτη μεταξὺ διήλθεν ἡμέρα καὶ προσβάλλει πάλιν ὁ χαλεπὸς οὗτος τῷ ἁγίῳ πολέμιος μετὰ τοῦ πονηροῦ περὶ αὐτὸν στίφους καὶ τῆς συνήθους ἐκείνης μηχανῆς καὶ σκαιότητος· ἐδόκουν δὲ **B** σχοινίοις πάντοθεν τὸν οἰκίσκον διαλαθόντες, ἔλκειν τε αὐτὸν ὄλαις χερσὶ καὶ ἀλλήλοις ἐπιχειλεῦσθαι, καθάπερ ἐν πλήθει φιλεῖ γίνεσθαι· Ὅρατε, λέγοντες, κατὰ τοῦ παρακειμένου κρημνοῦ ρίψωμεν τὸν Ἀβράμιον. Ὁ δὲ (ὦ ψυχῆς ἀπτοήτου! ὦ γενναίου φρονήματος!) οὐδὲ πρὸς οὕτω σκαιοτάτην ἐπίνοιαν ἐδεδίει καὶ καταπέπληκτο, ἀλλ'· « Ἐκύκλωσάν με ὡσεὶ μέλισσαι κηρίον, » ἡρέμα ὑπέψαλλε, « καὶ ἐξεκαύθησαν ὡς πῦρ ἐν ἀκάνθαις, καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτοῦς. » Ταῦτα ὁ μὲν καθ' ἑαυτὸν ὑπεφώνει· οἱ δὲ μετὰ πολλοῦ τοῦ δέους ἠλεύοντο, καθάπερ τινὸς στρατηγοῦ γενναίου, μηδὲ ψιλὴν ἀπειλὴν ὑπομείναντες. Οὕτως μὲν οὖν ὁ ἱερός οὗτος Ἀβράμιος καὶ πρὸς τοσοῦτον ὕψος τῆς πνευματικῆς ἀνέπτυη φιλοσοφίας.

ΙΖ'. Κάκεινα δὲ χρὴ τοῖς περὶ αὐτοῦ λοιπὸν ἐπισημῆνασθαι διηγήμασιν, οὐδενὸς εἰς θαύματος λόγον τῶν προλαθόντων λειπόμενα, ὡς οὐ μόνον ἀκτιναπέμποι αἰεὶ φαιδρὰν ἀπὸ τοῦ προσώπου, καίτοι μὴ ἐβρώμενως ἔχων τοῦ σώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἄγαν ἐγκρατείας τακερῶς τε καὶ ταλασιπῶρως, ἀλλ' ὅτι **D** κὰν τῷ καιρῷ τῆς ἐσχάτης ἐκδημίας καὶ ἀναλύσεως τὸ τοιοῦτον ἐρύθημα τὴν οἰκίαν οὐκ ἠγνόησε φύσιν, ἀλλ' ἀκμαῖον ἔτι καὶ ἀνθηρὸν ταῖς παρειαῖς ἐπεκάθητο· καὶ τὸ δὴ τούτων πολλῷ χαριέστερον, ὅτι καὶ ἅ περιθέβλητο βράκη παρ' ὄλον αὐτῷ τὸν ἀσκητικὸν ἐκεῖνον ὑπηρετήσαντα βίον (ἔτος δὲ πεντηκοστὸν ὁ Ἀβράμιος ἤσκητο) οὐκ εἶξε τῷ τοῦ χρόνου μήκει καὶ διεβρόχη, ἀλλ' ἐν ἴσῃ διὰ παντὸς ἦν ἀκμῆ καὶ νεότητι, τὸ σῶμα τῷ ἁγίῳ περικαλύπτοντα. Καιρὸς δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκεῖνο μεταβῆναι διήγημα, καὶ ὁ τοῦ κατὰ Θεὸν ζήλου, καὶ τῶν ἀποστολικῶν αὐτοῦ σπλάγγνων, καὶ τῆς φιλοστοργίας ἐπὶ τὸ ἐπισημότερον· τοῦτο δὲ καὶ μόνον λεχθὲν κατηφείας μὲν ἅμα καὶ πάθους πρότερον τὰς φιλανθρώπους πληρώσει ψυχᾶς, ἡδονῆς δὲ πάλιν ἀπὸ τοῦ τέλους καὶ εὐθυμίας, καὶ πείσει μὴ ἀπογινώσκειν ἑαυτῶν κἄν εἰς ἐσχάτον κακίας κατενεχθῶσιν. Ἔχει δὲ οὕτως·

ΙΗ'. Ἐτελεύτησεν ἀδελφὸς κατὰ σάρκα τῷ Ἀβραμίῳ· ἐτελεύτησε δὲ ἐπὶ θυγατρὶ καὶ ἡ παῖς κομιδὴν

¹⁸ Psal. cxviii, 1. ¹⁹ Psal. cxlvii, 12.

ἤπια καὶ ὄρφανή παντάπασι καταλέλειπτο· ἤδη γάρ ἦν καὶ ἡ μήτηρ προτεθνηκυῖα. Λαβόντες τοιγαροῦν οἱ προθήκοντες αὐτήν, ἑβδομον ἄρτι γεγονυῖαν ἔτος, ἄγουσι παρὰ τὸν πατέρα θεῖον, τὸν θεῖον ἔντως Ἀβράμιον. Ὁ δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ ζημίαν παραμυθούμενος, καὶ τὴν παιδα τῆς πολλῆς ἐκείνης νεότητος καὶ ὄρφανίας κατελέησας, ὑποδέχεται χερσὶν ὑπταίσις αὐτήν, ἀπονέμει τε αὐτῇ τὸν ἕξω τοῦ κελλίου οἰκίσκον, καὶ ἦν τὸ λοιπὸν ἐπ' αὐτήν ὑπὸ θυρίδι προκύπτων, Γραφάς τε αὐτήν τὰς ἱεράς ἐκπαιδεύων, ὁδὸν τε αὐτῇ τὴν ἀρίστην ὑποδεικνύων, ἐπιβρῶννύων τε πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας καὶ ὑπαλείφων· καὶ ὅλως καθάπερ τις ἀετὸς ἦν, ἀνέχων τῷ πτερῷ τὸν νεότητιον, συνεπικουφίζων τε, καὶ διαστατάζων, καὶ τέμνων σὺν σὺτῇ τὸν ἀέρα, καὶ οὕτως πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ὕψος διδάσκων αὐτήν ἵπτασθαι. Ἡ δὲ καὶ σφόδρα ἔτι νέα καὶ οὕτως ἄωρος οὔσα, ὅμως ἐπεδίδου πρὸς ταῦτα καὶ μείζονα πολλῶ τῆς ἡλικίας τὴν ἀρετὴν ἐπεδείκνυτο, ἐφ' οἷς ἠγάλλετο μὲν τὰ σπλάγχνα καὶ τὴν καρδίαν Ἀβράμιος, καθάπερ ἐπιγνησίᾳ θυγατρὶ πατῆρ, καὶ ἀπροσκόπως αὐτὴν ἀνῶσαι τὸν δρόμον τῆς ἀσκήσεως ἠύχετο. Ἐχαιρον δὲ καὶ πάντες, ὅτι ἐν ἡλικίᾳ τοιαύτῃ τοσαύτην εἶχε περὶ τὰ πνευματικὰ εὐδοκίμησιν καὶ οὕτως ἦν περὶ αὐτὰ σπουδαία τε καὶ φιλόπονος.

ΙΘ'. Ἐν τούτῳ ἑαυτὴν οὔσαν καὶ οὕτω θαυματομένην, ἐπειδὴ καὶ προϊούσαν εἶχε τὴν ἡλικίαν καὶ εἰκοστὸν ἤδη γέγονεν ἔτος, ἀνήρ τις, μοναχὸς μὲν τὸ σχῆμα, τὴν δὲ γνώμην φθόρος καὶ μιαρὸς, κατὰ φιλείας νόμον τῷ μακαρίῳ φοιτῶν, καὶ ὀφθαλμοῖς ἰδὼν αὐτὴν ἀκολάστοις, ἄτοπον, οὐκ οἶδα πῶς, ἔρωτα καὶ αὐτῇ ἐμποιεῖ τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμιλίας, τέχνη δὲ τοῦτο πάντως καὶ σκαιωρίᾳ τοῦ πονηροῦ, ἵνα καὶ ἀρετὴν τοσαύτην παίγνιον πικρᾶς φηληθονίας ποιήσῃται καὶ ψυχῆς πάλιν ἱερᾶς, τῆς Ἀβραμίλου φημί, δι' αθυμίας οὕτω μεγίστης καὶ συμφορᾶς περιγένηται· ἀναγκασομένη οὖν ὑπὸ τοῦ ἀκολάστου τούτου ἔρωτος ἡ παρθένος, ἐξάγει διὰ τῆς θυρίδος ἑαυτὴν καὶ συγγενομένη τῷ μιαρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὴν χαλεπὴν ἐπιθυμίαν πληρώσασα, ἐπλήγη τὴν ψυχὴν εὐθέως καὶ σφοδρῶς ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσι κατανουγεῖσα περιπαθῶς ἄγαν αὐτὴν ὠλοφύρετο· Οὐαὶ μοι, ἐγὼ ἡ δειλαία, βοῶσα, οὐαὶ μοι, ἡ εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ ναὸν ἐνουβρίσασα, ἡ μολύναςα τὴν εἰκόνα τὴν βασιλικὴν, ἡ τὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ πλάσμα μιάναςα· φεῦ μοι τῇ ταιλαιπώρῳ! φεῦ τῇ πασῶν ἀθλιωτάτῃ γυναικῶν, ὅτι πάντα τὸν ἔμπροσθεν τῆς ἀσκήσεως χρόνον βραχυτάτης ἡδονῆς ἀπεδόμην! Φεῦ, ὅτι τὰ πρὶν οἰκοδομηθέντα μοι πάντα εἰς κενὰ καὶ μάτην κεπόνηται! ποίους ὀφθαλμοῖς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀτενίσω, τυφλώτοντας αὐτοὺς ἀκολάστοις βλέμμασιν ἔχουσα; ποῖα τοῦ Θεοῦ δεηθήσομαι γλώττῃ; χελεὴ δὲ ποῖα κινήσω πρὸς ἱκεσίαν, ἐν ἡδοναῖς αὐτὰ μεμολυσμένα καὶ ῥήμασι καὶ φιλήμασι φέρουσα; μετὰ ποίας δὲ παρρησίας τῇ θυρίδι προσέλθω, θυρίδι ἐκείνῃ, δι' ἧς ἐπέβρει μου τὰ γλυκεὰ τῷ λάρυγγι λόγια; πῶς δὲ τῷ θεῷ προσομιλήσω, ἡ τὰς ἐκείνου ἐντολὰς παραβᾶσα, ἡ τὰς πρὸς αὐτὸν ψευσαμένη ἐπαγγελίας, ἡ ἐναγῆς, καὶ φαύλης, καὶ μιαρᾶς, καὶ σῶμα ῥυπωθεῖσα καὶ τὴν

A vero erat plane infans, et ambobus parentibus orba : mater enim jam ante erat mortua. Illam ergo accipientes, qui ad ipsam attinebant, jam septimum annum agentem ducunt ad patrum, nempe ad divinum Abramium. Qui et fratris jacturam consolans, et misertus puellæ teneræ ætatis et orbitatis, supinis eam accipit manibus : et ei attribuit domunculam, quæ erat extra cellam : eamque de cætero prospiciebat ex fenestra, et eam sacras docebat litteras, optimamque viam ei indicabat, nec non confirmabat et excitabat ad certamina spiritualia : ac in summa, puellæ erat veluti quædam aquila, quæ pullum alis sustinet, allevatque, et portat, et cum eo scindit aerem, sicque eam docebat volare ad virtutis altitudinem. Illa autem, etsi esset ætate tenera et immatura, ad hæc tamen incrementum accipiebat, et majorem, quam licebat pro ætate, ostendebat virtutem. Propter quæ toto corde et visceribus exsultabat Abramius, non secus, atque pater propter suam filiam : et rogabat, ut sine offensione posset cursum perficere exercitationis. Lætabatur autem omnino (Gr. lætabantur omnes), quod in ea ætate tantum valeret in rebus spiritualibus, et in eis esset adeo studiosa et diligens.

XIX. Cum ea autem esset ejusmodi, et in tanta haberetur admiratione, ubi processit ætate, et jam pervenit ad annum vicesimum, vir quidam habitu quidem monachus, mente autem perditus et sceleratus, lege amicitia accedens ad beatum, cum eam aspexisset oculis impudicis, turpem quoque ei injecit amorem cum eo congregiendi. Erat autem hoc omnino ars et astus maligni, ut tantam virtutem efficeret ludibrium obscenæ libidinis, et sacrosantam Abramii animam superaret per maximam animi ægriitudinem et calamitatem. Ab impudico ergo amore coacta virgo, seipsam educit extra domunculam, et cum scelerato illo et execrando congressa, acri expleta cupiditate, protinus fuit animo faucia : et propter ea quæ admiserat, vehementer compuncta, seipsam deflebat, valde miserabiliter clamans : Hei mihi miseræ, hei mihi, quæ Dei templum violavi, quæ polloi illam regiam imaginem, quæ inquinavi figmentum ejus manuum. Hei mihi miseræ, hei omnium infelicissimæ seminarum, quod violavi pactum cum Deo conventum, quod omne præteritum tempus exercitationis brevissima vendidi voluptate. Hei mihi quod omnia, quæ a me antea fuerant ædificata, inania evaserunt et irrita. Quibus oculis ego cælum intuebor, cum eos habeam cæculientes impudicis aspectibus? Quanam lingua Deum precabor, vel quanam labra movebo ad supplicationem, cum ea seram inquinata libidinis et verbis et osculis? Cum quanam autem fiducia accedam ad fenestram, fenestram, inquam, illam, per quam meo gutturi affluebant dulcia eloquia? Quomodo autem patrum alloquar, quæ transgressa sum illius mandata, quæ non servavi ei facta promissa, quæ sum improba, scelerata et execranda,

corporeque polluta et animo? Hei mihi, quid de me fiet? Quo me vertam? Cur sum adhuc superstes? utinam mors ad me venisset ante libidinem. Utinam prius rapta fuisset ex corpore, ut mortis donum haberem puritatem corporis. Nunc autem quinam fontes lacrymarum mihi poterunt tantas sordes abluere? Eam sic acerbe desinentem, per eum dolorem malignus arripit ad desperationem, veluti timens, ut arbitror, ne per pœnitentiam fieret promptiori et alacriori animo, et longe magis et vehementius reluceret, quam prius. Desperans ergo suam salutem, aufugit in civitatem quamdam Asum nomine, quæ aberat duorum dierum itinere: et diversans in quodam diversorio, cum mutasset habitum, et vestem sumpsisset sæcularem, erat cuius volenti prompta ministra acerbæ voluptatis.

XX. Cum illa ergo sic se haberet, etsi esset proposita ad lascivos illiciendos oculos, Abramio qui-
escenti in interiore cella existit tale somnium: Videbatur ei draco ingentis magnitudinis, et aspectu horribilis, a sua caverna prorepisse, et veniens ad ejus domunculam, quæ intus erat, columbam devorasse: deinde rursus stiam repeliisse speluncam. Ille ergo excitatus præ timore, tristi animo erat, et conturbato: et suspiciens illam visionem significare persecutionem aliquam adversus Ecclesiam, de cætero erat vehementius intentus orationi, rogans ut ei aperte revelaretur visio. Non diu autem tardavit eventus: sed tertio die postea videbatur rursus videre illum draconem emersisse ex eo loco, quem subierat: et cum ad eum prorepisset, et ejus pedibus caput submisisset, illum quidem protinus esse disruptum: columbam autem, quam fuisse ab eo devoratam præcedens ostenderat somnium, totam puram et immaculatam e medio ejus ventre evolasse. Hæc cum vidisset, et existimasset visionem significare aliquem lapsum animæ filix fratris sui, conturbatus, et animi ægritudine affectus prospiciens e fenestra: Maria, Maria mea, inquit, quid est, o filia, quod tibi tantam attulit sociordiam, ut totos hos duos dies non moveris os ad laudes, non reddideris consuetas glorificationes, non petieris doctrinam, non eloquiorum illorum auditionem, quæ fuerunt melle et favo ori tuo dulciora?

διδασκαλίαν αἰτῆσαι, μὴ λογίων ἐκείνων ἀκρόασιν, σου καθίσταντο;

XXI. Cum hæc dixisset fratris filix, et nihil ab ea audivisset (quomodo enim, cum illa in diversorio versaretur in amoribus et comessationibus?) aperte cognovit visionem de ea significare: et protinus gravissimo dolore affectus, et in visceribus supra modum cruciatus, suspitio veluti quodam fumo ex interna flamma emisso, Deum rogabat, ut ea resipisceret et exurgeret, et rediret ad priorem probæ vitæ institutionem. Nam etsi tunc ignorabat, quomodo abcessisset, et locum, in quo Maria versabatur: quod tamen latenter recessisset, et propter visionem illam, quæ apparuerat, non bonam spem de ea conceperat. Duos itaque annos Deum

ψυχὴν; Οἴμοι, τίς γένωμαι; καὶ τράπωμαι; Ἰνατί ἐτι περίεμι; ὄφελον ἐπῆλθέ μοι πρὸ τῆς ἐπιθυμίας ὁ θάνατος! ὄφελον προσητηπάσθην τοῦ πτώματος, ἵνα κἂν θανάτου δῶρον εἶχον, τὴν ἀγνεῖαν τοῦ σώματος! Νῦν δὲ ποῖαί μοι πηγαὶ δακρύων τοσοῦτον ἀποπλῦναι ῥῦπον δυνήσονται; Ταῦτα καὶ τοιαῦτα πικρῶς ἀποδυρομένην προκρπάζει διὰ τοῦ τοιοῦτου πάθους αὐτὴν ὁ πονηρὸς εἰς ἀπόγνωσιν, καθάπερ οἶμαι δεδοικῶς μὴ σφοδρότερα χρήσεται διὰ τῆς μετανοίας τῇ προθυμίᾳ καὶ μείζον λάμπη τοῦ προτέρου παρὰ πολὺ καὶ σφοδρότερον· ἀπογνοῦσα τοίνυν τὴν ἑαυτῆς σωτηρίαν, εἰς Ἄσόν τινα πόλιν ἀποδιδράσκει, δεῖν ὁδὸν ἡμερῶν ἀπέχουσαν· καὶ πρὸς τινι καταλύσασα πανδοχεῖω τὸ σχῆμά τε διαμείψασα καὶ κοσμικὴν ἐσθῆτα μεταβαλοῦσα, πρόχειρος ἦν τῷ βουλομένῳ παντὶ, πικρᾶς ἡδονῆς ὑπηρέτις.

Κ'. Ταύτῃ τοίνυν ἐκείνης ἐχούσης καὶ θήρατρον οὕτω λίχνος ὄφθαλμοῖς προκειμένης, γίνεται ἕναρ εἰς τὴν ἐνδοτέρω οἰκίσκον ἡσυχάζοντι Ἀβραμίω τοιοῦτον· ἐδόκει δράκων αὐτῷ μεγέθει μέγιστος καὶ δεινὸν ὑποβλέπων τῶν οἰκείων φωλεῶν ἀνερπύσας καὶ παρὰ τὸν αὐτοῦ οἰκίσκον ἐλθὼν περιστερὰν ἐνδον οὔσαν καταπιεῖν· εἶτα πρὸς χηραμοὺς αὐθις τοὺς ἑαυτοῦ καταδύναι· διυπνισθεὶς οὖν ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ δείγματος, ἄθυμος ἦν καὶ τεταραγμένος, καὶ τὴν βῆσιν διωγμὸν τινα προσημαίνειν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὑπολαβὼν, εὐχῇ τοῦ λοιποῦ συντονωτέρᾳ προσέκειτο, ἐκκαλυφθῆναι σαφῶς δεόμενος αὐτῷ τὰ τῆς βῆσεως· καὶ ἡ ἐκβάσις οὐκ ἐδράδουεν· ἀλλὰ μετὰ τρίτην ἐξ ἐκείνου ἡμέραν ἐδόκει δράκοντα πάλιν ἐκεῖνον ὀρᾶν, ἐκεῖθεν ὅπου κατέδω πρότερον ἀναδύντα καὶ παρ' αὐτὸν ἐρπύσαντα τοῖς αὐτοῦ τε ποσὶ κεφαλὴν ὑποσχόντα, τὸν μὲν αὐτίκα μάλ' ἀναγῆναι, τὴν δὲ περιστερὰν, ἣν καταπιεῖν αὐτὸν ὁ προλαβὼν ὑπέδειξεν ὄνειρος, ἄρῃον ἔλην καὶ καθαρὰν ἐκ μέσης αὐτοῦ τῆς γαστροῦ ἀναπτῆναι· ταῦτα ἰδὼν καὶ τινα κρίνας τῆς ἀνεψιᾶς ὀλισθὼν ψυχῆς ὑποφαίνειν τὴν θέαν, θορύβου τε καὶ ἀθυμίας εὐθέως ὑποπληθεὶς καὶ οὕτως ὡς εἶχε τεταραγμένος τῆς θυρίδος προκύψας Μαρία μου, Μαρία μου, φησὶ, τί σοι, ὦ τέκνον, ἐστὶ τῆ ῥαθυμίαν ἐμποιῆσαν τοσαύτην, ὡς παρ' ὄλας δύο ταύτας ἡμέρας μὴ στόμα κινῆσαι πρὸς αἴνεσιν, μὴ τὰς συνήθεις ἀποδοῦναι δοξολογίας, μὴ προσελθεῖν τῇ θυρίδι, μὴ καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματι

ΚΑ'. Ταῦτα πρὸς τὴν ἀνεψιᾶν δῆθεν εἰπὼν καὶ μηδὲν παρ' αὐτῆς ἀκούσας (πῶς γάρ; ἐκείνης ἐν τῷ πανδοχεῖω περὶ ἔρωτας καὶ κώμους ἀσχαλουμένης), ἔγνω σαφῶς, τὴν βῆσιν περὶ αὐτῆς ὑπαινίττεσθαι καὶ ὀδυνηρότατα παραχρῆμα διατεθεὶς τὰ σπλάγχνα τε ὑπεραλγῆσας καὶ στεναγμὸν, οἶον εἶ τινα καπνὸν τῆς ἐνδοθεν φλογὸς, ἀναπέμψας, εἶδειτο τοῦ Θεοῦ τὸ λοιπὸν, ὥστε ἀνανῆσαι πάλιν αὐτὴν, καὶ διαναστῆναι, καὶ εἰς τὴν προτέραν ἐπανελθεῖν εὐδοκίμησιν· εἰ γὰρ καὶ τὸν τρόπον τέως τῆς ἀποδημίας ἠγνόει, καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ τῆνικαῦτα Μαρία διέτριβεν, ἀλλὰ τὸ λεληθὸς τῆς ὑποχωρήσεως καὶ ἡ φανεῖσα βῆσις ἐκείνη οὐκ ἀγαθὰς παρεῖχεν αὐτῷ περὶ

αὐτῆς τῆς ἐλπίδας. Ἐπὶ οὗτοι μὲν οὖν ἔτεσιν ἐδεῖτο περὶ αὐτῆς τοῦ Θεοῦ· ἡ γὰρ διπλή τοῦ οὐρανοῦ ἡφίς τὸ τοῦ χρόνου διετέλεις ὑπεσῆμαινε· περὶ δὲ τὴν τοῦ δευτέρου ἔτους τελευτὴν ἐπᾶνεισί τις τῶν φίλων, ὃς ἐτύγγανε παρ' αὐτοῦ κατὰ ζήτησιν ἐκείνης ἀπεσταλμένος, ὅποι τε ἡ ἀνεψία διατρίβει καὶ παρὰ τίνι καὶ ὅπως, σαφῶς πάντα μνηύων τῷ Ἀβραμῶ· καὶ παραχρῆμα μὴ μελλήσας ἐκεῖνος μηδὲν, μηδ' ἀναβαλλόμενος, ἀλλὰ μακρὰ χαίρεινείπων καὶ γῆρα, καὶ ἡσυχία, καὶ μοναχικῶ καὶ σχήματι καὶ μνήματι, ὅπως ψυχὴν τῶν δικτύων ἐξελεύσῃ τοῦ διαβόλου, καὶ στρατιωτικῆ μὲν χρῆσάμενος τῆ στολῆ, ἐνθήμενος δὲ τῷ κόλπῳ καὶ νόμισμα ἐν (τοσοῦτου γὰρ ἐτύγγανεν εὐπορῶν), ἵκον τε μισθωσάμενος, καὶ τούτου τὸ τάχος ἐπιβὰς, κατὰ τὸν πρῶτον καὶ οὗτος Ἀβραὰμ τῆς ἐπὶ τὸ πανδοχεῖον φερούσης ἤψατο. Ὁ μὲν γὰρ κατὰ τῶν πέντε βασιλέων ἐκστρατεύσας Ἀὼτ τὸν τούτου ἀδελφιδουὺν ἀνεσώσατο τῆς αἰχμαλωσίας, ὃ δὲ πρὸς πάλιν τῷ ἀντικειμένῳ χωρήσας καὶ κατὰ κράτος τοῦτον ἐλὼν, τὴν οἰκείαν ἀδελφιδὴν ἔγαγεν.

ΚΒ'. Καταλαβὼν τοίνυν τὸ πανδοχεῖον, οἷά τις ἔμπειρος θηρατῆς καὶ πολλάκις τοιαύτης θήρας τε τυχὼν, παρετήρει τῆδε κάκεισε, εἴ που μικρὸν ὑποβλέψαι δυνηθείη τὸ θήραμα· ἐπεὶ δὲ πολὺς ἐτρίβητο χρόνος αὐτῷ, καὶ οὐκ εἶχεν, ὅπως τὴν ζητουμένην θεάσεται· τοσοῦτ' γὰρ ἐκεῖνη σὺφρονας ὀφθαλμοὺς ἐφυλάττετο, ὅσω τούναντίον λίχνοις καὶ ἀκολάστοις ἐπέτρεχεν· ἐπεὶ τοίνυν οὕτως εἶχε καὶ περὶ τὴν θεάν αὐτῆς ἀδυνάτως, ἐπινοεῖται τι πρᾶγμα, ὃ καὶ μόνον ἱκανὸν παραστῆσαι τὸν πολὺν αὐτοῦ ζῆλον ἐκεῖνον καὶ ὅπως ὑπὲρ τοῦ σώσαι ψυχὴν οὐδενὸς τὸ παράπαν ἀπείχετο· πλάττεται μὲν γὰρ ἔραστοῦ καὶ σχῆμα καὶ τρόπον, ὃ μικροῦ τῆς τῶν ἀγγέλων παραπτόμενος αὐλίας, ἐρωτά τε σαρκικὸν ἔρα ὑποκρίνεται· καὶ ἡρέμα τῷ πανδοχεῖ προσελθὼν· Ἀκούω κόρην τινὰ παρὰ σοί, φησὶ, κάλλει περιφανῶς διαπρέπουσαν τοῦ πανδοχείου προῖσταμένην, ἐταιρικῶς τοὺς βουλομένους δέχεσθαι· ταύτης κάγω τοίνυν ἔρων ἀφικόμην. Καὶ ὁ πανδοχεὺς πρὸς τὴν πολιὰν βλέψας τοῦ Ἀβραμίου, ἀγνοίαν δὲ τοῦ δράματος ἔχων καὶ οὐκ εἰδὼς τί βουλόμενος ἔρα ὑποκρίνεται, ἐμυσάττετο μὲν αὐτὸν τῆ ψυχῆ καὶ πολλὴν ἀκολασίαν αὐτοῦ καὶ ἀσέλγειαν κατεγίνωσκεν, ὅτι μηδ' ἐν γῆρα τοσοῦτ' καὶ πολιὰ σωφρονεῖν ἀνέχοιτο, ἀλλ' οὕτως ἀπάδων πολὺ τῆς ἡλικίας ὁ τρόπος. Ὅπως δὲ μὴ τῶν ἐπὶ τῆ κόρη μισθῶν ἀποστερηθείη, διερεθίζει δὴθεν ἐδόκει καὶ ὑποκνίζειν, καὶ εἰς πλείονα τὸν ἄγιον τὴν ἐπιθυμίαν ἐκκαίειν, τὴν κόρη μὴ ἀπλῶς ὡραίαν καὶ καλὴν εἶναι λέγων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν τοσοῦτον ἀμείνονα, ὅσω καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὸ ῥόδον φαιδρότερον· ὄνομα δὲ αὐτῆ Μαρία.

ΚΓ'. Ταῦτα τοῦ πανδοχέως εἰπόντος, ἀκούσας τοῦ ὀνόματος ὁ Ἀβραμῖος, ἔγνω ταύτην ἐκείνην εἶναι σαφῶς καὶ οὐκέτι ἐπιδοιάζων ἦν, ἀλλ' ὁ κόλπος εὐθὺς εἶχε τὴν χεῖρα καὶ τὸ νόμισμα τῷ ξενοδόχῳ καταβαλὼν, δεῖπνόν τε παραθεῖναι καὶ τὴν κόρη ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐξαγαγεῖν ἐπιτρέπει· πολυτελῶς

A pro ea rogavit. Somnii enim duplex visio, biennium temporis significabat. Circa finem autem secundi anni revertitur quidam amicus, qui ad eam quaerendam fuerat ab ipso missus, ubinam versaretur fratris filia, et apud quem, et quomodo, omnia aperte significans Abramio. Ille vero statim nihil cunctatus, sed multum valere iubens et senium, et exercitationem, et silentium, monasticumque habitum et incessum, ut liberaret animam a laqueis diaboli, cum vestem induisset militarem, et in sinum nummum unum immisisset (tantum enim erat ei opus) et equum conduxisset, et eum quamprimum conscendisset, ipse quoque instar primi Abrahamæ, viam inivit, quæ ducebat ad diversorium. Nam ille quidem expeditione suscepta adversus quinque reges, **B** Lot fratris filium servavit a captivitate. Hic autem, cum in certamen processisset contra adversarium, et eum vi expugnasset, reduxit sui fratris filiam ad priorem virtutis exercitationem.

πρὸς τὴν προτέραν αὐτῆς ἀρετῆς ἀσκησιν ἐπανήγαγεν.

XXII. Cum pervenisset itaque ad diversorium, non secus ac venator peritus, huc et illuc observabat, sicubi posset prædam parumper aspicere. Verum tempus ab eo terebatur, et eam, quam quærebat, non poterat aspicere. Illa enim pudicos tantum vitabat oculos, quantum contra accurrebat ad lascivos et impudicos. Cum ergo sic eam non posset intueri, excogitat rem quamdam, quæ vel sola potest ostendere magnum illius zelum, et quemadmodum, ut servaret animam, a nulla re omnino abstinerebat. Amatoris quidem simulat et habitum, et mores, qui eo pervenerat, ut esset, sicut angeli, prope expers materiæ: et fingit se amare amore carnali. Itaque sensim accedens ad dominum diversorii: Audio, inquit, apud te esse puellam insigni pulchritudine, quæ præest diversorio, et volentes admittit amatores. Illius igitur quoque captus amore, huc accessi. Præfectus autem diversorii intuens ad canos Abramii, rem vero ignorans, et nesciens quidnam sibi volens se amare simularet, animo quidem eum abominabatur, et eum magnæ damnabat impudicitæ et intemperantiæ, quod nec in tanta quidem senectute et canitie sustineret esse temperans, sed ejus mores adeo discreparent ab ætate. Ne autem privaretur mercede, quam propter puellam erat habiturus, visum est illi senem provocare et incitare, atque ad majorem accendere libidinem, dicens esse quidem puellam elegantem et pulchram, et aliis feminis tantum præstantiorem, quantum est rosa lætior cæteris floribus: nomen autem ei esse Mariam.

XXIII. Hæc cum dixisset dominus diversorii, audito nomine, Abramius aperte cognovit hanc esse illam, neque dubitabat amplius. Manu igitur in sinum immissa, et nummo soluto domino diversorii, jubet parari cœnam, et introduci puellam. Cœna itaque opipare parata, diversorii dominus ad eum

educit puellam, quæ valde erat delicata, mollis et dissoluta. Quam cum vidisset sic meretricie ornata Abramius, corde medio sauciatur: et conabatur quidem cohibere lacrymas, ne actum prodentes, puellam effugarent, earum tamen minime poterat sistere fluxionem, victus a doloris necessitate, unde etiam guttatim lacrymabatur, in alteram partem convertens faciem, et a genis repellens lacrymas. Ut autem hujus rei omnem auferret suspitionem, amatoris apud eam verbis utebatur, annuebatque et suaviter arridebat, et alia omnia faciebat, quæ possunt provocare, et ad amorem accendere. Illa autem vicissim Abramio offerebat osculum, et arcte collum ejus amplectebatur. Interim vero cum sensim redolentem castorum et exercitationi deditorum membrorum fragrantiam sensisset, et vitæ prioris esset recordata et boni castitatis, et a quantis bonis excidisset misera, valde lacrymabatur et ingemiscebat, et: Væ mihi miseræ, dicebat, væ mihi, quæ sum implicata tot funibus peccatorum. Hei mihi, quid agam? Quomodo me nunc terra non devorat? Propter quæ in magnam adductus dubitationem dominus diversorii, ut qui nihil sciret eorum quæ præcesserant: Maria, domina mea, dicebat, hoc totum biennii tempus jam tecum degens, nunquam te vidi ad tantam adductam tristitiam et animi ægritudinem. Præ dubitatione itaque deficio et contremisco, cogitans, undenam et quonam modo hæc dicere tibi venerit in mentem. Illa autem, tanquam ei causam significans: Utinam, inquit, duobus annis ante decessissem. Sic enim fuissem omnino inter beatos.

XXIV. Propter hæc veritus divinus Abramius, ne ipse evaderet manifestus, deinde aufugeret filia ejus fratris, ut quam magna illa morderet poenitentia, et quæ non amplius ferret eum intueri, ejus præcepta tam aperte contempsisset, et sic aufugeret præda ex mediis ejus manibus, priusquam totam escam devoraret; et propterea volens omnem auferre suspitionem, petulantiores mores amatoris suscipiens: Reprime, dicebat, o mulier, hæc tristia verba. Non enim ideo huc convenimus, ut recorderis eorum, quæ fecisti. Et conversus ad dominum diversorii: Amice, inquit, affer nobis cito quæ parasti, ut ambo collætetur; e longinquo enim, ut vides, accessi propter ipsam. Lauto itaque exhibito convivio, qui totos quinquaginta annos ne sustinuerat quidem aspicere mulierem, et nec panem quidem, nec aquam, quæ sunt maxime necessaria, sumpserat ad satietatem, vinum bibit, et vescitur carnibus, et convivatur cum meretrice. Nam beatum quoque sciebat Paulum, ad quem ipse intuebatur, et ejus viscerum et zeli contendebat esse imitator, se aliquando purificasse, et caput etiam rasisse, Timotheum etiam circumcidisse, et ita ne Judaismo quidem perpercisse, ut infideles animas attraheret ad pietatem.

XXV. Cum sic ergo essent convivati, se invicem

Α τοιγαροῦν τὸ δεῖπνον ὁ πανδοχεὺς εὐτρεπίσας, ἐξάγει τὴν κόρην ἐπ' αὐτὸ, θρυπτικῶς εὖ μάλα καὶ ἀβρῶς τε καὶ ἀνειμένως ἔχουσαν, ἣν ἰδὼν οὕτως ἐταιρικῶς διεσκευασμένην Ἀβράμιος, μέσσην τιτρώσκει τὴν καρδίαν καὶ σιγῇ μὲν ἐπέχειν ἐπειρᾶτο τὰ δάκρυα, μὴ φυγαδεύωσι τὴν κόρην τὸ δρᾶμα μηνύσαντα· τὰ δὲ ὁμῶς στήσαι τὴν ῥοὴν οὐκ ἠδύνατε νικώμενα τῇ τοῦ πάθους ἀνάγκῃ, ὅθεν ἐδάκρυνεν ἀστακτὶ, τὸ πρόσωπον ἐπὶ θάτερα στρέφων καὶ τὰ δάκρυα τῶν παρεϊῶν ἀπωθούμενος. Ἵνα δὲ κλέψῃ πᾶσαν ἐπὶ τούτων ὑπόνοιαν, καὶ λόγους αὐτῇ προσῆγεν ἔρωτικούς, ἐνένευέ τε, καὶ ἡδὺ προσεγέλα, καὶ λίαν ἐπαγωγὸν ἐμειδία, καὶ τᾶλλα πάντα ἐποίει, ὅσα περ ὑποκνίσαι καὶ ἀναφλέξαι πρὸς ἔρωτα δύναται. Κάκεινη πάλιν ἀντεπῆγεν Ἀβραμίῳ τὸ φίλημα καὶ Β περιπλακείσα προσφυῶς τὸν τράχηλον κατησπάζετο· ἐν τούτῳ δὲ τῆς ἀποζούσης τῶν ἀγνῶν τε καὶ ἀσκητικῶν μελῶν εὐωδίας ἡρέμα ὑπαισθημένη, τῆς τε προτέρας πολιτείας ἀναμνησθεῖσα καὶ τοῦ τῆς ἀγνείας καλοῦ καὶ οἴων ἡ δυστυχῆς ἐξέπεσεν ἀγαθῶν, ἐδάκρυε μάλα θερμὸν, καὶ ὑπέστενε, καὶ, Οὐαί μοι, ἔλεγε, τῇ ἀθλίᾳ! οὐαί μοι, τῇ τοσοῦτον ἀμαρτημάτων σχοινίᾳ περικειμένῃ! οἴμοι, τί δράσω; πῶς οὐκ ἂν με νῦν ἡ γῆ καταπίοι; Ἐφ' οἷς ὁ πανδοχεὺς ἀπορούμενος, οἶα μὴδὲ εἰδῶς τι τῶν προλαβόντων· Μαρία, Μαρία, κυρία, ἔλεγε, διετῆ δὴ ταῦτον ἄρτι συνδιάγων σοι χρόνον, οὐδέποτε σε πρὸς τοσαύτην κατῆφειαν καὶ ἀθυμίαν εἶδον κατενεχθεῖσαν· ἐκλύομαι οὖν ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τρέμω, πόθεν ἄρα καὶ ὅπως τοιαῦτα λέγειν ἐπῆλθέ σοι. Ἡ δὲ, ὡς περ αὐτῷ C γνωρίζουσα τὴν αἰτίαν· Διότι [τί ὅτι?], φησὶ, μὴ πρὸ δύων τούτων ἐτελεύτησα χρόνων! οὕτω γὰρ ἂν ἦμην πάντως ἐν μακαρίαις.

ΚΔ'. Πρὸς ταῦτα δεῖσας ὁ ἱερός Ἀβράμιος, μὴ καὶ αὐτὸς γένοιτο δῆλος, εἶτα φυγὰς οἶχοιτο ἡ ἀνεψιὰ ὑπὸ τῆς πολλῆς ἐκείνης δακνομένη μεταμελείας καὶ μηκέτι φέρουσα βλέπειν αὐτὸν, οὐ τὰς ἐντολὰς οἶδε φανερῶς ἀθετήσασα καὶ οὕτως ἐκ μέσων αὐτὸν χειρῶν τὸ θήραμα διαφύγει πρὶν ὅλον καταπίοι τὸ δέλεαρ, καὶ πᾶσαν διὰ τοῦτο βουλόμενος ἀνελεῖν ὑποψίαν, εἰς αὐθαδέστερον ἔραστοῦ τρόπον μεταβαλὼν· Ἔασον, ἔλεγεν, ἐπίσχες τὰ σκυθρωπά ταυτ' ῥήματα, γύναι· οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ συνήλθομεν, ὥστε σε τήμερον ἀναμνησθῆναι τῶν πεπραγμένων. Καὶ πρὸς τὸν πανδοχέα λοιπὸν ἐπιστρέψας· Ἐταῖρε, πότον τινὰ καὶ αὔθις ἡμῖν συγκρότησον, ἔφη, ὅπως ἀμφοτέροι· συνησθειῆμεν· κόρρωθεν γὰρ, ὡς ὄρα, πάρειμι δι' αὐτήν· τοῦ πότου τοιγαροῦν πολυτελῶς τελεσθέντος, ὁ παρ' ὅλους πεντήκοντα χρόνους μὴδὲ γυναικὸς ἀνασχόμενος ὄψιν, μὴδὲ ἄρτου ποτὲ μὴδὲ ὕδατος τῶν ἀναγκαϊοτάτων μετασχῶν ἄχρι κόρου, οἴνου καὶ κρεῶν κοινωνεῖ καὶ γυναικὶ πόρνη συνεστιᾶται, ἐπεὶ καὶ ἀγνισάμενον ἦδει ποτὲ καὶ τὸν μακάριον Παῦλον, ἀλλὰ καὶ ξυρῶ πρὸς τῇ κεφαλῇ χρησάμενον, πρὸς ὃν οὗτος ἔώρα καὶ οὐ μιμητῆς τῶν σπλάγχμων καὶ τοῦ ζήλου καθίστατο, καὶ περιτεμόντα Τιμόθεον καὶ οὕτως Ἰουδαϊσμοῦ μὴ φεισάμενον, ἵνα ψυχὰς ἀπίστους ἐκλύσῃ πρὸς θεοσέβειαν.

ΚΕ'. Οὕτω τοιγαροῦν συνεστιθῆντες, λαβόμενοι

τῆς χειρὸς ἀλλήλων εἰς τὸν ἐνδοτάτω οἰκίσκον εἰσέρχονται· ἐστήκει δὲ τις ἐν τούτῳ κλίνη, μαλακῶς εὐμάλα τὸν κατακλιθέντα δυναμένη διαναπαῦσαι· ἐφ' ἧς καθίσαντος ἀβρῶς Ἀβραμίου, τοῦ στρωμνῆ ἀεὶ τῆ γῆ κεκρημένου· Ἐπίδος, ἡ κόρη φησὶ, ὑπολύσω σου τὰ ὑποδήματα. Ὁ δὲ τὴν θύραν μοχλοῖς ἀσφαλίσασθαι πρότερον ἐπιτάττει, κάκεινης τὰ ὑποδήματα μᾶλλον ὑπολύσαι σφοδρότερον ἐγκειμένης, ὁ μισθός οὐκ ἠνείχεται. Πεισθεῖτα τοίνυν ἐκείνη καὶ τὴν θύραν ἀσφαλῶς ἐπικλεισαμένη, περιπλέκεται προσφυῶς τῷ ἀγίῳ. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἐν ἀφύκτῳ ἐχομένην Ἀβράμιος καὶ οὕτως ἐντὸς ἀρκύων τὸ θήραμα, τότε δὴ τὸ τοῦ ἐραστοῦ προσωπεῖον ἀποβαλὼν καὶ πᾶσαν ἐκείνην τὴν σκηνὴν καὶ τὴν ὑπόκρισιν ρίψας, τὸν ἐνδοῦν αὐτῇ ἀνακαλύπτει Ἀβράμιον, καὶ τὸν ἐπὶ τῆ κεφαλῇ τῆς ἀνεψιᾶς κόσμον περιελὼν καὶ τι βαρὺ καὶ περιπαθὲς ἀνοιμῶξας· Σπλάγχχνον μου, Μαρία, φησὶ, οὐκ οἶδας ὅστις ἐγώ; οὐκ ἐπιγινώσκεις τὸν συγγενῆ; Τί σοι ἄρα, ψυχὴ ἐμῆ, τὸ συμβάν; τίς ὁ πρὸς ἀπώλειαν ὑποσύρας σε; ποῦ νῦν τὸ ἀγγελικὸν ἐκεῖνο σχῆμα τῆς παρθενίας, ποῦ ὁ ἐσταυρωμένος βίος; ποῦ τὸ τῆς καταλύσεως δάκρυον; πῶς ἀπὸ τοσοῦτου τῶν ἀρετῶν ὕψους εἰς ἐσχάτον ἀπάτης βάραθρον κατηνέχθης; διατί μὴ μοι τὴν ἀκήρυκτον ἐκείνην τοῦ ἐχθροῦ μάχην ἐγνώρισας; Διατί μὴ τὸ χαλεπὸν ἐκεῖνο πτώμα παρὰ πόδας εὐθὺς ἐθριάμβευσας; πάντως ἂν ἐγώ σοι καὶ ὁ φίλος Ἐφραὴμ δάκρυσι καὶ δεήσεις τὰ πρὸς τὸν Θεὸν διεπραθεύσαμεθα· ἵνατί τοσοῦτον ἐμάκρυνας ἀφ' ἡμῶν; καὶ ἵνατί ἐπελήσθην ἀπὸ σοῦ, ὡς ἀπὸ καρδίας νεκρός; Τί τοσοῦτον ἐάλωσ τῆ ἀπογνώσει, ἣτις ἐστὶ τὸ τοῦ πονηροῦ ἀφυκτον ἀγκιστρον, ὡς μηδὲ φεῖδεσθαι λοιπὸν ἑαυτῆς, ἀλλὰ τὰ τῶν αἰσχίστων ἀνέδην τολμᾶν καὶ ταῖς παρὰ τοῦ ἐχθροῦ πλεγμαῖς τὰς παρ' αὐτῆς προστιθέναι, δέον διαναστήναι μᾶλλον καὶ πολλὴν ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσι τὴν μεταμέλειαν ἐπιδείξασθαι; Οὐκ οἶδας τὰ τοῦ Θεοῦ σπλάγχχνα περὶ ἡμᾶς καὶ ὅπως ἐστὶ μητρὸς κηδεμονικώτερος, οὕτως ἡμᾶς συνάγειν ἐθέλων (καὶ ταῦτα καταφρονοῦμενος πολλὰκις καὶ παρορώμενος ὑφ' ἡμῶν) καθάπερ τὰ νοσίσια ὄρνις ὑπὸ τὰς πτέρυγας; Διὰ ταῦτα γοῦν ἄψαι παρακαλῶ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω φερούσης, καὶ πρὸς τῆς ἐμῆς πολιᾶς, ναὶ πρὸς τῶν ἐπὶ σοὶ πόνων καὶ τῶν ἀφορήτων τῆς ψυχῆς ὀδυνῶν ἐκείνων καὶ τῆς πολλῆς ταύτης ἀθυμίας τε καὶ συγχύσεως, ἄψαι τῆς προτέρας

διαγωγῆς· καὶ δός μοι μικρὸν ἀναπνεῦσαι καὶ μὴ μετὰ λύπης εἰς ἄδου τὸ γῆρας τὸ ἐμὸν παραπέμψης.

ΚΓ'. Ταῦτα πρὸς τὴν ἀνεψιᾶν λέγων Ἀβράμιος, παρὰ κωφὸν ἄδειν ἐδόκει· νεύσασα γὰρ κάτω καὶ τὴν φωνὴν ὑπὸ τῆς πολλῆς ἐκείνης αἰσχύνης ἐπισχεθεῖσα, ἐστήκει ὀρθῶσα εἰς γῆν καὶ πολλὰ τοῦ προσώπου ἀφιεῖσα χρώματα, ἐξ ὧν ἡ τε ἀγωνία καὶ ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς ἐδηλοῦτο· ἐφ' οἷς ἐκεῖνος οὕτω συγχυθεῖσαν αὐτὴν ἀνακτώμενος, μετὰ πολλῆς τῆς πραότητος καὶ τῆς ἐπιεικειᾶς· Διατί, ὦ τέκνον, οὐδὲ ἀποκρίνη μοι; ἔφη· οὐκ οἶδας, ὅτι διὰ σὲ τὴν τοσαύτην ὁδὸν ἐστειλάμην; οὐκ οἶδας, ὅτι διὰ τὴν σὴν ταῦτα πάντα σωτηρίαν ὑπεκρινάμην, τὸ στρατιωτικὸν τῆς στολῆς, τὸν ἔρωτα, τὴν κρεωφαγίαν, ὅν

A manu accipientes, in intimam ingrediuntur domunculam. In ea autem stabat quidam lectus, molliter stratus ad quietem: in quo cum molliter sedisset Abramius, qui semper terra usus erat pro strato: Sine, inquit puella, ut tibi solvam calceos. Ille autem jubet prius vectem obdi foribus. Cumque illa instaret vehementius, ut prius solveret calceos, beatus Abramius non sustinuit. Tandem ergo persuasa, cum ostium tuto clausisset, ad sanctum accessit. Postquam vero eam per manum cepit Abramius et vidit eam non posse amplius effugere, et jam prædam esse retibus irretitam, tunc amatoris personam deponens, et abjiciens omnem scenam et simulationem, qui intrinsecus latebat, aperit Abramium: et ablato pileo, quem habebat in capite, et graviter B suspirans: Cor meum, inquit, Maria, nescis quisnam ego sim? Non agnoscis cognatum? Quid est, anima mea, quod tibi accidit? Quis est, qui te traxit ad interitum? Ubi nunc est ille angelicus habitus virginitatis? Ubi est vita cruci affixa? Ubi est lacryma compunctionis? Quomodo tantarum virtutum altitudine descendisti ad ultimum barathrum deceptionis? Cur mihi non statim significasti atrocem illam pugnam inimici? Cur non de gravi illo lapsu e vestigio triumphasti? Omnino ego et charissimus Ephraem lacrymis et precibus pro te apud Deum intercessissemus. Cur te tantum elongasti a nobis, et cur a te oblivioni datus sum, tanquam mortuus a corde? Cur te adeo cepit desperatio, quæ est maligni hamus inevitabilis, ut nec tibi quidem peperceris deinceps, sed inverecunde feceris ea quæ sunt turpissima, et inimici plagis tuas adjeceris: cum oporteret potius exurgere, et propter ea quæ admiseras, magnam ostendere poenitentiam? Non nosti Dei in nos viscera, et quemadmodum nostri curam gerit magis quam mater, ut qui nos velit congregare (idque cum sæpe a nobis contemnatur, et despiciatur) non secus ac gallina pullos suos sub alis? Propterea ergo rogo te, ini viam, quæ ducit ad meliora. Rogo, inquam, per meos canos, per labores propter te susceptos, et illas intolerabiles animi ægri tudines, et hunc mœrorem, et confusionem, redi ad priorem vivendi rationem. Concede mihi, ut paululum respirem, et ne cum dolore meam senectutem transmittas ad inferos.

XXVI. Hæc filix fratris dicens Abramius, videbatur surdo canere. Deorsum enim in terram inclinata facie, et præ magno illo pudore ejus voce repressa, stabat terram intuens: ex quibus significabatur angor et animi perturbatio. Quamobrem ille eam sic confusam recreans, cum magna lenitate et moderatione: Cur, inquit, o filia, tu mihi non respondes? Nescis me propter te tantum iter esse ingressum? Nescis me propter te, propter tuam salutem hæc omnia simulasse, vestem militarem, amorem, esum carniū, quem scis nihil aliud nosse, præter cellam et silentiam? Non est ullum pecca-

tum humanum, pro quo desperare oporteat. Nul-
lum est animæ vulnus adeo immedicabile, quod non
curetur, ustum pulchro igne pœnitentiæ. Super me
sit tua iniquitas, o filia. Ego pro te Christo reddam
rationem. Solum veni mecum, et ad solitudinis
revertamur habitaculum. Ad hæc illa vix humile
quippiam et triste, et veluti ægritudine animi emor-
tuum submitte loquitur: Cum ad te et vultum
tuum ne oculos quidem habeam, qui possint in-
tueri, o venerande Pater, ut qui sint tecti propter
tantum pudorem, quomodo potero ad Deum acce-
dere, a maligno graviter animo sauciata, et scatens
tam nullis peccatorum ulceribus? Ille autem verba
ejus excepiens: Super me, inquit, o filia, sit ini-
quitas tua, et onus collo meo erunt tuæ actiones:
solum revertamur ad priores nostras habitationes.
Ecce enim dilectissimus quoque Ephraim pudore
propter te afficitur et animi ægritudine. Concede
ergo nobis, ut respiremus, et ab hoc gravi propter
te liberemur mœrore. His puella valde animo con-
trita, cadit ipsa quoque, non secus ac meretrix illa,
ad pedes præceptoris, acerbè dellens, et eos irri-
gans fluvii lacrymarum.

XXVII. Cum ii ergo ita se haberent, et ille qui-
dem apud eam uteretur admonitionibus, et in bo-
nam terram sic seminaret: illa autem lacrymis
quodammodo irrigaret semina, ut fructus cito pro-
ferrent, et hinc pœnitentiam ostenderet et contri-
tionem, nox jam deducta erat ad matutinum: et
ipse quidem fratris filiam jubebat sequi ad mon-
tem. Cum illa rogasset autem, quidnam de vesti-
bus, et auro, et argento, et stragulis vestibus dein-
ceps faceret (erat enim splendide et sumptuose or-
nata), ut convenienter divino præcepto omnia relin-
quat, divinus admonet Abramius, ut eum solum se-
quatur, et contendat ad veras illas vitæ futuræ
divitias. Ea ergo accepta, egreditur clam e diver-
sorio: et cum ipsam equo imposuisset, ille præce-
debat pedes, equum manu trahens. Cum autem
fuissent in monte, mutant ordinem domuncularum;
et eam quidem, quæ erat exterius, ipse statuit ha-
bitare, filiæ autem fratris tribuit interiorem. In
qua cum se coercuisset, et fores oclusisset domun-
culæ, illic fuit perpetuo, precibus, jejuniis et la-
crymis delens labes peccatorum animæ. Etenim ut
quæ nuper resipuisset a vitiis corporis, sic ea sem-
per habebat præ oculis inferne versantia animam,
et admodum acerbè pungentia conscientiam, etsi
Deus sæpe ei ostenderet peccatorum remissionem,
nec hoc solum, sed etiam eam tanta impertiret fi-
ducia, ut et assidue miracula, et a morbis et vitiis
liberationes per eam ostenderet. Propter quæ corde
lætabatur Abramius, et Deo agebat gratias, quod
spe minime esset frustratus, sed susceptorum pro-
pter ipsam laborum fructus ferret suavissimos.

οὗ εὐφραίνεται τὴν καρδίαν Ἀβράμιος καὶ ἀπεδίδου Θεῷ τὰ εὐχαριστήρια, ὅτι μὴ διήμαρτεν ἐλπιδῶν,
ἀλλ' οὕτως ἡδίστους τῶν ἐπ' αὐτῇ πόνων (1) τοὺς καρποὺς ἐκομίζετο.

(1) In hac voce Vita Abramii cod. 774 desinit; reliqua desumpta sunt ex cod. 1484, sæc. XII.

Α οἶδας αἰεὶ τοῦ κελλίου καὶ τῆς ἡσυχίας εἰδῶτα πλέον
οὐδέν; Οὐκ ἔστι τι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων,
ὅπερ ἀπαγορεύειν προσήκει· οὐκ ἔστι τι τῶν τῆς
ψυχῆς τραυμάτων οὕτως ἀνίατον, ὃ μὴ τῷ καλῷ τῆς
μετανοίας πυρὶ καιόμενον θεραπεύεται. Ἐπ' ἐμὲ ἡ
ἀνομία σου, τέκνον! ἐγὼ τὰς ὑπὲρ σοῦ εὐθύνας ὑπέξιω
Χριστῷ· μόνον ἐλθέ μετ' ἐμοῦ καὶ πρὸς τὸ τῆς ἐρη-
μίας οἰκητήριον πάλιν ἐπανέλθωμεν. Πρὸς ταῦτα
μόλις ἐκείνη ποτὲ ταπεινὸν τι καὶ σκυθρωπὸν καὶ
οἶον ἀθυρία τεθηγκὸς ὑποφθέγγεται· Εἰ πρὸς σὲ καὶ
τὰς σὰς ὕψεις οὐδὲ ὀφθαλμοὺς ὄραν δυναμένους ἔχω,
τίμιε Πάτερ, ἅτε ἐν τροπῇ τοσαύτῃ κεκλυμμένους,
πῶς προσελθεῖν δυνήσομαι τῷ Θεῷ, θεινῶς ὑπὸ τοῦ
πονηροῦ τὴν ψυχὴν τετραμένη καὶ τοσαύτοις ἀμαρ-
τιῶν ἔλκεσι βρούσα; Ὁ δὲ καὶ αὐτίς ὑπολαβὼν·
B Ἐπ' ἐμὲ, φησὶ, τέκνον, ἡ ἀνομία σου καὶ φορτίον.
ἐμῷ τραχίλῳ σαὶ γενήσονται πράξεις· μόνον ἐπὶ
τὰς προτέρας ἡμῶν πορευθῶμεν διατριβάς· ἰδοὺ
γὰρ καὶ τὸν θεῖον Ἐφραίμ, αἰσχύνῃ διὰ σὲ κατέχει
καὶ ἀθυμία· δὴς οὖν ἡμῖν ἀναπνεῦσαι καὶ τῆς χαλε-
πῆς ταύτης ἐπὶ σοὶ κατηφείας ἀπαλλαγῆναι. Πρὸς
ταῦτα σφοδρῶς ἡ κόρη τὴν ψυχὴν συντριβεῖσα, πί-
πτει κατὰ τὴν πόρνην καὶ αὕτη πρὸς τοὺς πόδας
τοῦ διδασκάλου, πικρῶς ὀλοφυρομένη καὶ δακρύων
ποταμοῖς αὐτοῦς ἐπικλύζουσα.

KZ'. Ταύτη τοιγαροῦν ἐχόντων αὐτῶν καὶ τοῦ
μὲν τὰς παραινέσεις πρὸς αὐτὴν ποιουμένου καὶ
οὕτως εἰς ἀγαθὴν γῆν σπείροντος, τῆς δὲ διὰ τῶν
δακρύων ὡσπερ ἀρδούσης τὰ σπέρματα, ἵνα καὶ καρ-
ποὺς ταχὺ προσενέγκωσι, καὶ τὴν μετάνοιαν ἐντεῦ-
θεν καὶ τὴν συντριβὴν ἐπιδεικνυμένης, ἡ νύξ ἤδη
περὶ ὄρθρον ἦν καὶ ὁ μὲν ἔπεσθαι τὴν ἀνεψιᾶν ἐπ-
έτρεπε πρὸς τὸ ὄρος· τῆς δὲ περὶ τῶν ἐσθῆτων καὶ
τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἀργυρωμάτων καὶ τῶν στρω-
μῶν πυθομένης, ὃ τι λοιπὸν αὐτοῖς χρήσεται· καὶ
γὰρ τῆν πολυτελῶς ἔχουσα τούτων καὶ φιλοτίμως,
πάντα κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἐντολήν καταλιπεῖν ὁ
θεῖος Ἀβράμιος ὑποτίθεται καὶ αὐτῷ μόνῳ ἀκολου-
θεῖν καὶ πρὸς τὸν ἀληθινὸν ἐκείνον τῆς μελλούσης
ζωῆς ἐπέιγέσθαι πλοῦτον. Παραλαβὼν οὖν αὐτὴν,
ὑπέξεισι λαθρα τοῦ πανδοχείου καὶ ταύτην εἰς τὸν
ἵππον ἐπιβιβάσας, πεζῶς αὐτὸς προηγείτο, τὸν ἵππον
διὰ χειρὸς ἐφελκόμενος. Γενόμενος δὲ πρὸς τῷ ὄρει,
τὴν τῶν οἰκίσκων ἀμείβουσι τάξιν καὶ τὸν μὲν ἐκτὸς
αὐτὸς εἴλετο κατοικεῖν, τῇ ἀνεψιᾷ δὲ ἀπονέμει τὸν
ἐνδοτέρω· οὗ δὴ καὶ καθείρξασα ἑαυτὴν καὶ τὰς
D θύρας ἐπικλεισμένη τοῦ δωματίου, διὰ παντὸς ἦν
ἐκεῖ δεήσεις καὶ νηστειαὶ καὶ δάκρυα τοὺς τῆς
ἀμαρτίας σπῖλους τῆς ψυχῆς ἀπαλείφουσα· καὶ γὰρ
ὡς ἄρτι τῶν τοῦ σώματος παθῶν ἀνανήψασα, οὕτως
αὐτὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν εἶχεν αἰετὸ στρέφοντα κάτω-
θεν τὴν ψυχὴν καὶ σφοδρὰ πικρῶς τὴν συνείδησιν
πλήττοντα, καίτοι τοῦ Θεοῦ τὴν τῶν ἡμαρτημένων
ἄφεσιν αὐτῇ πολλάκις παραδεικνύοντος, καὶ οὐ τοῦτο
δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοσαύτης αὐτῇ μεταδόντος τῆς
παρρησίας, ὡς καὶ θαύματα συνεχῶς καὶ παθῶν
καὶ νόσων ἀπαλλαγὰς δι' αὐτῆς ἐπιδείκνυσθαι· ἐφ'
οὗ εὐφραίνεται τὴν καρδίαν Ἀβράμιος καὶ ἀπεδίδου Θεῷ τὰ εὐχαριστήρια, ὅτι μὴ διήμαρτεν ἐλπιδῶν,
ἀλλ' οὕτως ἡδίστους τῶν ἐπ' αὐτῇ πόνων (1) τοὺς καρποὺς ἐκομίζετο.

ΚΗ'. Ἐκεῖνος μὲν οὖν εἰς βαθὺ γῆρας ἐλάσας καταλύει τὸν βίον καὶ πρὸς τὰς σκηνὰς μεταβαίνει τὰς αἰδούς, πολλοῦ περὶ τὴν τοῦ σώματος ἐκφορὰν πλήθους συρρέουσας πανταχόθεν καὶ τῶν αὐτοῦ περιελημάτων καὶ τῶν βραχίων παρασπασσθαι τι μικρὸν ἐκάστου φιλονεικοῦντος εἰς ἀγαθοῦ παντὸς θησαυρὸν, εἰς κακῶν ἀπάντων φυγαδευτήριον· πέμπτον δὲ μετὰ τὴν ἐκεῖνου τελευτὴν ἔτος τελευτᾶ καὶ ἡ ἀνεψιᾶ, ἧς τὴν ψυχὴν τῷ ποθουμένῳ Δεσπότῃ παραθεμένης καὶ νεκρᾶς ἤδη καὶ πρὸς τῇ ταφῇ κειμένης ἡδίστη τις ἐπήνθει ταῖς ὄψεσι χάρις καὶ τις ἀκτὶς ἐκείθεν ἀπέστειλε, σύμβολον ἀκριβὲς τῆς ταύτης ἐχούσης λαμπρότητος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

XXVIII. Atque ille quidem cum ad profundam pervenisset senectutem, e vita excedit, et ad æterna transit tabernacula, ad efferendum corpus magna undique confluyente multitudine, atque ejus pannorum et ciliciorum parum quid attrahere unoquoque contendente, ad cujusvis boni thesaurum, ad mala omnia propulsanda. Quinto autem anno post illius mortem, moritur etiam fratris filia. Quæ cum animam desiderato Domino tradidisset, et jam esset mortua, in sepultura, in ejus vultu suavissima quædam florebat gratia: et illinc quidam micabat radius, apertum signum ejus animæ splendoris in Christo Jesu Domino nostro, quem decet omnis gloria, honor, et adoratio in sæcula sæculorum. Amen.

B

MENSIS APRILIS.

MARTYRIUM

SS. AGAPES, CHIONIÆ ET IRENES

QUÆ APUD THESSALONICAM PASSÆ SUNT.

(Latine apud Surium ad diem 1 Aprilis (1). — Græca in codicibus Regiis Parisiensibus non exstant.)

I. Quanto ex adventu et præsentia Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi major gratia in humanum genus collata est, quam olim fuerat, tanto et sanctorum hominum victoria major exstitit. Pro his enim hostibus, qui corporeis oculis cernuntur, hostes illi superari jam cœpti sunt, qui oculorum sensu percipi non possunt. Nam dæmones ipsi, quorum naturæ spectabiles non sunt, vel a purissimis atque honestissimis feminis, Spiritu sancto plenis, superati igni traduntur. Tales fuerunt tres illæ sanctæ mulieres, quæ ex urbe Thessalonica originem ducebant: quam urbem sapientissimus Paulus celebravit, cum ejus fidem et charitatem laudans, sic ait: « In omni loco fides vestra in Deum pervagata est ¹. » Atque alibi: « De charitate, inquit, fraternitatis non necesse habuimus scribere vobis; ipsi enim vos a Deo didicistis, ut diligatis invicem ². »

II. Cum igitur persecutio a Maximiano impera-

¹ Thess. i, 8. ² I Thess. iv, 9. ³ Matth. x, seqq.

(1) Quantum ad Irenen. Cur autem Irenen Latina Martyrologia 5 Aprilis, Agapen autem et Chioniam, 3 Græci vero in Menologio omnes tres 16 ejusdem mensis die habeant, præsertim cum nulla passa illis diebus reperiat in Actis a notariis exceptoribus conscripta, hactenus sibi incompertum testatur Ba-

rore adversus Christianos illata esset, mulieres illæ, quæ virtutibus seipsas ornaverant, evangelicis legibus obediens, propter summam in eum charitatem et cœlestium bonorum spem, patrisque Abraham factum imitantes, patriam, cognationem facultatesque omnes reliquerunt, ac persecutores fugiendo, quemadmodum Christus præcepit ³, altum quemdam montem petierunt, ibique divinis precibus operam dabant: et corpus quidem ipsum ad montis celsitatem contulerunt, eorum vero animus in cœlo ipso versabatur. Cum autem in eo loco fuissent comprehensæ, ad eum, qui persecutionis auctor erat, magistratum ductæ sunt, ut reliqua divina præcepta exsequentes, et ad mortem usque suam in Christum charitatem servantes, immortalitatis coronam assequerentur. Una quidem e tribus illis præcepti perfectionem possidens, et Deum ex toto animo diligens, et proximum sicut seipsam, sancto Apostolo dicente:

ronius in not. ad Martyrolog. Rom. 3 April. Quod autem easdem auctor mulieres vocet cum virgines fuerint, ut testantur Martyrologia Latina, nota mulieris nomen adiaphorum esse, et sexum solummodo indicare, ut pluribus disputat Tertullianus *De ve-land. virg.* Vide Baronium loco citato.